

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1942 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 19 december 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 4, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna vid propositionen följande förslag till

- 1) lag om ändring i vissa delar av strafflagen,
- 2) lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten,
- 3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister,
- 4) lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten,
- 5) lag angående ändrad lydelse av 49 § lagen den 16 maj 1919 (nr 240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet,
- 6) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1919 (nr 242) med vissa bestämmelser om rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper,
- 7) lag om ändrad lydelse av 213, 214 och 215 §§ konkurslagen den 13 maj 1921 (nr 225),
- 8) lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs,
- 9) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter,
- 10) lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 20 juni 1924 (nr 298) om viss panträtt i spannmål,
- 11) lag om ändrad lydelse av 15 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117),
- 12) lag om ändrad lydelse av 74 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131),
- 13) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 maj 1933 (nr 182) om vissa tvångsmedel i brottmål,
- 14) lag angående ändrad lydelse av 59 § lagen den 2 juni 1933 (nr 269) om ägofred,

15) lag angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 305) om handläggning inom stängda dörrar av mål om utpressning,

16) lag angående ändrad lydelse av 29 och 31 §§ lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt, samt

17) lag angående ändrad lydelse av 10, 12 och 13 §§ lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft de i anledning av densamma inom riksdagen väckta motionerna I: 16 av herr *Undén m. fl.* samt II: 36 av herrar *Olsson* i Mellerud och *Hedlund* i Östersund. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställles, att i det framlagda förslaget till ändringar i strafflagen måtte företagas sådana ändringar att den hittillsvarande gränsen mellan tjuvnadsbrott och åverkan i princip upprätthålles.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för de i propositionen framlagda lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen. För motiveringen till motionärernas yrkande redogöres nedan.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 18 juni 1937 chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning rörande en reformering av lagstiftningen om förmögenhetsbrotten. De i anledning härav utsedda sakkunniga, *straffrättskommittén*, som utgjordes av presidenten B. Ekeberg, ordförande, professorn F. Wetter, hovrättsrådet E. Bergendal och byråchefen för lagärenden I. Strahl, med hovrättsrådet N. Beckman såsom sekreterare, avgåvo den 29 juni 1940 betänkande med förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott (statens offentl. utredn. 1940: 20). På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 6 oktober 1938 verkställde straffrättskommittén jämväl utredning angående ändring av strafflagen för krigsmakten i vad den berör förmögenhetsbrotten. Betänkande med förslag i ämnet avlämnades den 30 september 1940 (statens offentl. utredn. 1940: 25).

Utlåtanden över förstnämnda förslag ha efter remiss avgivits av justiekanslersämbetet, rikets hovrätter, fängvårdsstyrelsen (i fråga om föreslagen ändring i lagen om straffregister), överståthållarämbetet, som jämväl överlämnat yttranden av polisdomstolen, t. f. förste stadsfiskalen och kriminalpolisintendenten i Stockholm, länsstyrelserna, av vilka länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län bifogat yttrande av poliskammaren i Göteborg, landsfogdarna, rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Ulricehamn, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges stadsfiskaler, Sveriges advokatsamfund, föreningen auktoriserade revisorer, svenska bankföreningen, Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare samt svenska kriminalistföreningen.

Över betänkandet rörande strafflagen för krigsmakten ha utlåtanden inhämtats från krigshovrätten, chefen för försvarsstaben samt fängvårdsstyrelsen (beträffande lagen om straffregister).

Den 1 december 1937 uppdrogs åt professorn *R. Bergendal*, som med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1932 tillkallats såsom sakkunnig inom justitiedepartementet för utredning angående partiella reformer på strafflagstiftningens område, att verkställa utredning rörande frågan om ändrade bestämmelser angående straffbarheten vid försök till brott. Den sakkunnige avgav jämte hovrättsassessorn *L. G. Ohlsson*, som förordnats att biträda vid utredningen, ett den 20 juni 1940 dagtecknat förslag till ändrad lagstiftning om straff för försök till brott jämte motiv (statens offentl. utredn. 1940: 19).

Utlåtanden över detta förslag ha efter remiss avgivits av justitiekanslersämbetet, hovrätterna, överståthållarämbetet, länsstyrelserna, av vilka länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län bifogat yttrande av poliskammaren i Göteborg, landsfogdarna, rådhusrätterna i Stockholm och Malmö, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges stadsfiskaler samt Sveriges advokatsamfund ävensom, i vad förslaget avser strafflagen för krigsmakten, av krigshovrätten och chefen för försvarsstaben.

De framlagda förslagen ha i justitiedepartementet upptagits till behandling i ett sammanhang.

Tidigare reformarbete.

Förmögenhetsbrotten. De delar av gällande strafflag, vilka behandla förmögenhetsbrotten, äro i sina huvuddrag resultatet av det omfattande lagstiftningsarbete som i mitten av förra århundradet bedrevs på straffrättens område. Under den tid som sedan dess förflutit har behovet av nya stadganden om förmögenhetsbrott blivit alltmera framträdande efter hand som samhällets ekonomiska struktur förändrats. Avsikten har tidigare varit, att en revision av dessa stadganden skulle komma till stånd i sammanhang med en allmän strafflagsreform. Omfattande förarbeten till en sådan reform utfördes under 1900-talets andra och tredje årtionden. Professorn *Johan C. W. Thyrén* utgav på offentligt uppdrag åren 1910—1914 ett arbete om principerna för en strafflagsreform och år 1916 ett förberedande utkast till strafflagens allmänna del. På grundval härav utarbetade den år 1916 tillsatta strafflagskommissionen förslag till strafflag, allmänna delen, vilket avgavs år 1923 (statens offentl. utredn. 1923: 9). Under tiden från och med år 1917 till sin död år 1933 utgav Thyrén elva avsnitt av förberedande utkast till strafflagens speciella del, av vilka nr III och IV behandla förmögenhetsbrott, nämligen förskingring, hittegodsdelikt, tjuvnad, rån, utpressning, åverkan och bodräkt samt bedrägeri, ocker och trolöshet jämte vissa de sistnämnda närstående brott såsom ägares kränkning av pant- och retentionsrätt, olovligt försäljande av annans sak och dubbelkrav. Ett i Thyréns plan ingående utkast rörande konkursbrotten blev icke utfört.

År 1934 upprättades inom justitiedepartementet en promemoria angående frågan om fortsatt arbete på en strafflagsreform. I denna uttalades, att arbetet kunde uppdelas i — visserligen icke alltför många — partier, därvid

man efter hand skulle skrida till framläggande av lagförslag, vilka borde vart för sig träda i tillämpning och vilka först vid arbetets avslutning skulle sammanföras till ett även i formellt hänseende enhetligt lagverk. Detta tillvägagångssätt syntes, enligt vad i promemorian vidare anfördes, erbjuda beaktansvärda fördelar, bland annat därigenom att arbetet kunde i första hand inriktas på sådana områden där ett mera trängande reformbehov föreläge. Ett sådant område vore enligt en utbredd uppfattning förmögenhetsbrottens. Det vore därför önskvärt, att arbetet för en fullständig strafflagsreform i första hand inriktades på dessa brott.

Över denna promemoria inhämtades utlåtanden från vissa myndigheter och sammanslutningar, vilka samtliga i princip tillstyrkte genomförande av en partiell strafflagsrevision avseende bestämmelserna om förmögenhetsbrotten. Vid tillsättandet av straffrättskommittén år 1937 biträdde chefen för justitiedepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet åsikten, att den avsedda strafflagsrevisionen borde genomföras successivt samt att reformarbetet främst borde inriktas på förmögenhetsbrotten. Beträffande dessa brott anförde han:

Det torde icke vara nödvändigt att i detta sammanhang närmare ingå på de brister som vidlåda den svenska strafflagstiftningen i förevarande del. Här må allenast erinras om några av de bestämmelser avseende skilda grupper av förmögenhetsbrott, där behovet av en reformering främst gör sig gällande. Det må sålunda nämnas att straff för tjuvnad inträder endast då det tillgripna föremålet har s. k. marknadsvärde. Ett tillgrepp av aktie, växel, check, sparbanksbok och liknande fordringsbevis blir därför i vissa fall icke straffbart såsom tjuvnad. Det praktiskt betydelsefulla problemet hur det fall straffrättsligt skall bedömas, då en syssloman obehörigen förfogar över penningar, vilka i och med mottagandet övergått i sysslomannens ägo, är föremål för mycket delade meningar. Vidare må framhållas att enligt den svenska strafflagen — i motsats mot t. ex. den danska — s. k. allmänfarligt bedrägeri t. ex. i form av oriktiga uppgifter angående bolags, föreningars eller dylika företags ekonomiska ställning icke är straffbart redan i och med att de oriktiga uppgifterna lämnas. Krav på en omarbetning av straffbestämmelserna för ocker har ofta framförts, senast genom en riksdagskrivelse innevarande år.¹ Någon straffbestämmelse för sådana vinningsbrott som förövas medelst missbruk, utanför sysslomannaskap, av behörighet att rättsligt förfoga över annans förmögenhet finnes ej. Ett område inom förmögenhetsbrotten som är i stort behov av reformering är vidare konkursbrotten. Mot de nuvarande straffbestämmelserna har anmärkts bland annat att brottsbeskrivningarna på flera ställen förete påtagliga luckor samt att gränserna mellan de särskilda handlingstyper, vilka ingå under bedrägeri, oredlighet och vårdslöshet mot borgenärer, i flera avseenden äro ovissa eller flytande. Vidare må framhållas att olika meningar gjort sig gällande i avseende på frågan vilket uppsåt som skall ha förelegat hos gärningsmannen för att straff skall inträda för konkursbedrägeri. Slutligen är att märka att man från flera håll ifrågasatt, om den nuvarande systematiseringen av konkursbrotten är tillfredsställande, och om det icke vore lämpligare att särskilja de materiella konkursbrotten från de rent formella bokföringsbrotten. I sammanhang härmed har det gamla önskemålet framförts att en allmän straffbestämmelse i fråga om intellektuell handlingsförfalskning infördes.

¹ Riksdagens skrivelse 1937 nr 278.

Frågan om en revision av de bestämmelser i strafflagen för krigsmakten vilka röra förmögenhetsbrott har berörts i det utlåtande rörande riktlinjer för en revision av nämnda lag, som den 30 september 1935 av tillkallade sakkunniga avlämnades till chefen för justitiedepartementet (justitiedepartementets promemorior 1936: 1). I utlåtandet förutsattes emellertid en fullständig revision av strafflagen för krigsmakten, under det att frågan nu i huvudsak endast gäller att genomföra de ändringar som påkallas av den ifrågasatta revisionen av allmänna strafflagens stadganden om förmögenhetsbrott.

Försök till brott. I Thyréns utkast till strafflagens allmänna del samt strafflagskommissionens därpå grundade förslag avhandlas försök till brott i ett särskilt kapitel. Strafflagskommissionens förslag har icke i sin helhet blivit föremål för de lagstiftande myndigheternas behandling men har i vissa delar legat till grund för senare reformarbeten. Under år 1928 lät Thyréns såsom chef för justitiedepartementet upprätta ett på strafflagskommissionens försökskapitel byggt förslag till införande i strafflagen av dels allmänna bestämmelser om försökets straffbarhet, dels försöksstraff vid ett antal brott som för närvarande icke äro straffbara på försöksstadiet. Förslaget, över vilket lagrådet avgav yttrande, blev emellertid icke förelagt riksdagen. Frågan om försökets straffbarhet har därefter ånyo upptagits i följd av det åt professorn Bergendal år 1937 givna utredningsuppdraget.

Huvuddrag i kommittéförslagen.

Straffrättskommitténs förslag innefattar genomgripande förändringar inom de delar av strafflagen, 20—24 kap., som behandla förmögenhetsbrotten. Ett framträdande drag hos förslaget är att tyngdpunkten förskjutits från stöldbrotten till brotten inom förmögenhetsomsättningen. Beträffande stöld och liknande brott har den verkställda omarbetningen huvudsakligen åsyftat att förenkla och även i viss mån att mildra de nuvarande detaljerade och delvis stränga straffstadgandena. Medan stöld, rån och åverkan nu upptaga i det närmaste var sitt kapitel i strafflagen, 20, 21 och 24 kap., ha dessa brott i förslaget sammanförts till ett jämförelsevis kort kapitel, förslagets 20 kap., dit även från strafflagens 10 kap. överflyttats bestämmelsen om egenmäktigt förfarande. I fråga om brotten inom förmögenhetsomsättningen, bedrägeri och annan oredlighet, utpressning och ocker, ävensom förskingring och trolöshet, har kommittén däremot funnit sin uppgift vara att ersätta de nuvarande otydliga och knapphändiga bestämmelserna med nya för att undanröja luckor och osäkerhet om brottsbegreppens innebörd samt möjliggöra tillräckligt allvarliga ingripanden mot företeelser av särskilt samhällsfarlig art. Hithörande stadganden, som för närvarande rymmas inom 22 kap. strafflagen, ha i förslaget uppdelats på två kapitel, nämligen 21 kap., som behandlar bedrägeri och dylik oredlighet ävensom utpressning och ocker, samt 22 kap., som behandlar förskingring och annan trolöshet. Förslagets 23 kap., som handlar om gäldenärsbrott, motsvarar i huvudsak samma kapitel i gällande lag.

Kommittén har sålunda, genom förenkling av gällande bestämmelser rörande stöldbrotten och genom en efter nutida samhällsförhållanden lämpad, utförligare behandling av andra brott, sökt åstadkomma likställighet mellan de viktigaste förmögenhetsbrotten av olika slag.

Detta syfte att genomföra likställighet mellan brotten har även kommit till uttryck däri att kommittén beträffande åtskilliga brottstyper föreslagit en gradindelning av brotten efter brottsfallets svårhet. Vid stöld finnas i gällande lag utförliga stadganden om strängare straff för vissa grova brottsfall samt dessutom ett särskilt ringare brott, snatteri. För bedrägeri och förskingring saknas en sådan gradering, och straffen för grova brott äro lägre än för motsvarande fall av stöld. Kommittén föreslår en genomgående gradering av de viktigaste brotten, varvid stöld, bedrägeri och förskingring i stort sett jämsställas. Stöld delas i tre grader: snatteri, stöld och grov stöld. På samma sätt delas bedrägeri i bedrägligt förfarande, bedrägeri och grovt bedrägeri samt förskingring i undandräkt, förskingring och grov förskingring. Vid bedömande av till vilken brottsgrad ett brott bör hänföras skall hänsyn tagas till samtliga omständigheter vid brottet. Kommittén anger en del exempel på omständigheter som skola beaktas. Sålunda bör bedrägeri eller förskingring i regel bedömas som grov, om gärningsmannen begagnar falsk handling eller vilseledande bokföring. I detta sammanhang må framhållas, att ämbetsmannaförskingring icke som nu skall behandlas som ett särskilt ämbetsbrott utan föranleda straff för vanlig förskingring, regelmässigt grov förskingring, jämte straff för tjänstefel.

Graderingen skall ske efter omständigheterna vid brottet. Omständigheter som röra brottslingens person komma således icke i betraktande. En sådan omständighet, nämligen återfall i brott, har kommittén emellertid tillerkänt i stort sett samma strafiskärpande verkan som kan tillkomma omständigheterna vid brottet. Återfallsbestämmelser finnas nu endast för stöldbrott, vid vilka enligt strängt formella regler ådömes ett för varje ny resa skärpt straff. Kommittén föreslår ett återfallsstadgande, enligt vilket alla förmögenhetsbrott grunda återfall. Vad angår verkan av återfall, anser kommittén att denna vid sådana brott, där gradindelning funnits obehövlig, kan utan särskilt stadgande vinna tillräckligt beaktande vid straffmätningen; för de i grader indelade förmögenhetsbrotten innebär det föreslagna återfallsstadgandet, att straffet utmätas efter skalan för närmast strängare grad av samma brott. Domstolen skall dock kunna avstå från att tillämpa den strängare straffskalan, om särskilda skäl däremot äro.

I fråga om brottsbeskrivningarna har kommittén i stor utsträckning förtydligat beskrivningen av de enskilda brottsbegreppen. Den nuvarande lagen ger beträffande flera av de viktigaste förmögenhetsbrotten ringa upplysning om begreppens innebörd; den brottsliga gärningen beskrives med användande av brottsbeteckningen. För stöld skall straffas »var som stjal gods eller penningar», för bedrägeri »var, som genom antagande av falskt namn, stånd eller yrke, eller genom annat svikligt förfarande, bedrager sig till gods eller penningar» och för förskingring den som »förfalskar, svikligen förbyter,

försnillar eller eljest uppsåtligt förskingrar annans gods». Betydelsen av orden stjäla, bedraga och förskingra får i huvudsak bestämmas efter stadgad uppfattning inom rättstillämpningen och rättsvetenskapen. Kommittén föreslår införande i lagen av beskrivningar som närmare angiva brottsbegreppens innebörd. Därvid har kommittén i stort sett byggt på rättsvetenskapens nuvarande ståndpunkt och de av Thyrén i hans utkast lämnade beskrivningarna. Beträffande stöld har kommittén i likhet med Thyrén men i strid mot rådande uppfattning om gällande rätt bestämt begreppet på sådant sätt att marknadsvärde hos saken icke fordras. Härigenom botas den i direktiven påtalade bristen, att tillgrepp av aktie eller av växel, check, sparbanksbok eller liknande fordringsbevis i vissa fall ansetts icke kunna straffas såsom stöld. Bedrägeribegreppet har kommittén i olikhet mot Thyrén utformat så, att det omfattar svikligt förledande såväl till rättshandling som till faktiskt förfogande. I fråga om förskingring skiljer sig kommitténs brottsbegrepp från det i rättsvetenskapen brukliga och av Thyrén utformade bland annat genom att därunder föres det i direktiven omtalade fallet, att en syssloman obehörigen förfogar över penningar, vilka i och med mottagandet övergått i hans ägo. Kommitténs förskingringsbestämmelse omfattar alltså även s. k. penningförskingring, vilket torde stämma väl överens med menige mans uppfattning om innebörden av ordet förskingring.

För att göra brottsbegreppen lättillgängliga har kommittén genomgående sökt göra brottsbeskrivningarna kortfattade. Kommittén har i mindre utsträckning än Thyrén anlitat själva lagtexten för lösande av gränsfall. Där emot har kommittén sökt att genom själva uppställningen och den systematiska grupperingen av lagstadgandena giva vägledning för bedömande av lagens anda och mening. Bakom kapitelindelningen ligger tanken, att gärningar som genomsnittligt begås av brottslingar av samma typ böra sammanföras. Kommittén har därför icke, såsom Thyrén, sammanfört stöld och förskingring, brott som båda rikta sig mot annans äganderätt. Kommitténs ståndpunkt motiveras därmed att det för tjuven karakteristiska är, att han sätter sig i besittning av annans egendom och alltså med handgripliga medel angriper en främmande maktsfär, varemot förskingraren handlar inom egen maktsfär; hans brottlighet karakteriseras i typiska fall främst därav att han bryter ett förtroende. Kommittén har därför med stöld sammanfört rån och andra brott som innefatta angrepp med handgripliga medel på främmande maktsfär, med förskingring åter trolöshet mot huvudman och övriga brott som innefatta missbruk av egen maktsfär inom sysslomannaskap och därmed likartade förhållanden. Mellan stöld- och förskingringskapitlet har placerats ett kapitel, omfattande bedrägeri, utpressning, ocker och andra brott, för vilka det utmärkande är att gärningsmannen angriper främmande maktsfär icke med handgripliga utan med psykiska medel. Vad slutligen angår kapitlet om gäldenärsbrott anmärker kommittén, att de i motsvarande kapitel av gällande lag behandlade s. k. konkursbrottens systematiska ställning är omstridd och i följd därav lagens tolkning oviss. I kommitténs förslag bestraffas de centrala gäldenärsbrotten, oredlighet och vårdslöshet mot

borgenärer, ur den synpunkten att gäldenären undandraget borgenärerna egendom genom att försätta sig på obestånd eller förvärpa sitt obestånd; för straffbarhet förutsättes icke att gäldenären kommit i konkurs eller inlett offentlig ackordsförhandling. Bokföringsbrott har utskilt till en särskild brottstyp med lägre straff och särskilda straffbarhetsbetingelser.

Ett annat led i kommitténs strävan att göra brottsbegreppen lättillgängliga är, att så gott som varje brott erhållit sin särskilda benämning. Strafflagen säger för närvarande icke alltid, att gärningsmannen skall dömas för visst brott, för stöld, för rån o. s. v.; ofta heter det blott, att han skall dömas till straff inom viss angiven strafflatitud. Enligt kommitténs uppfattning lägger allmänheten snarast större vikt vid brottets rubricering än vid det ådömda straffet. I betänkandet framhålles även, att betydelsen av att brottet i domen angives till namnet blir större i den mån utvecklingen tenderar att ersätta de till visst mått bestämda straffen med åtgärder av mera obestämt innehåll, särskilt när enligt den nya lagstiftningen villkorlig dom kommer till användning utan att visst straff utsättes.

Flera av de vanligaste förmögenhetsbrotten, däribland stöld, bedrägeri och förskingring, ha utformats såsom vinningsbrott. Detta har icke, såsom hos Thyrén och i många utländska lagar, skett genom att i brottsbeskrivningen inryckts fordran på vinningssyfte hos gärningsmannen. Kommittén har föredragit den i inhemsk rätt tillämpade metoden att objektivt beskriva brottet såsom en förmögenhetsöverföring, vilken omständighet liksom andra objektiva rekvisit skall vara täckt av gärningsmannens uppsåt. Detta har vid förskingring uttryckts så, att gärningen innebär vinning för gärningsmannen och skada för den berättigade. Vid brotten bedrägeri, utpressning och viss form av rån, vid vilka förmögenhetsöverföringen ej sker direkt genom den brottsliga gärningen utan genom en därav föranledd åtgärd, har angivits, att skadan skall uppkomma för den vilseledd eller tvungne eller någon i vars ställe denne är.

De centrala förmögenhetsbrotten kompletteras av en grupp förmögenhetsbrott, som karakteriseras därav att angrepp sker på annans förmögenhet på liknande sätt som vid de centrala brotten utan att likväl förmögenhetsöverföring behöver äga rum. Till denna grupp ha även hänförts gärningar, som visserligen innebära förmögenhetsöverföring men dock böra anses mindre straffvärda än vinningsbrotten i allmänhet. Mot stöld svarar brottet egenmäktigt förfarande, vilket förövas på liknande sätt som stöld, genom tillgrepp eller annan besittningsrubbing, men icke behöver innebära förmögenhetsöverföring; någon tillgriper exempelvis en sak för att själv taga sig rätt eller mot fullt vederlag. Egenmäktigt förfarande omfattar vissa tillgrepp, som kommittén ansett böra bedömas så strängt som stöld, t. ex. tillgrepp av en sak för tillfälligt brukande. I bedrägerikapitlet upptages ett kompletterande brott oredligt förfarande. Till detta räknas att skada någon medelst vilseledande men även vissa fall av vilseledande som ej medför skada, nämligen där någon i utövning av yrke eller näring vilseleder annan angående beskaffenhet, myckenhet eller ursprung av vad mot vederlag tillhandahålles.

På liknande sätt kompletteras förskingring av ett brott benämnt olovligt förfogande, som bland annat avser förfogande över hittegods och gods som köpts på avbetalning samt tvesalu.

På flera särskilda punkter innebär kommitténs förslag förenklingar, förtydliganden, utvidgningar eller inskränkningar av det straffbara området. De viktigaste förenklingarna i förslaget stöldkapitel äro, att de nuvarande detaljerade bestämmelserna om successiv straffskärpning vid högre resor av stöld borttagits i samband med införande av en allmän återfallsbestämelse samt att de många stadgandena om åverkansbrott i huvudsak ersatts med regeln att vad som gäller om lös egendom även skall gälla om fastighet. Vidare har inbrott kunnat bortfalla som särskild brottstyp, då försök till stöld generellt straffbelagts. Vissa straffbud ha upphävts. Här må nämnas straffen enligt 23 kap. 3 § punkt 2 för den som inom viss tid före konkurs indragit penningar, borgat varor eller sålt egendom och ej kan redovisa därför samt enligt 23 kap. 5 § för den som rymmer för gäld. Å andra sidan har kommittén i åtskilliga hänseenden fyllt luckor i den gällande rätten. Sålunda har det straffbara området utsträckts till nya former av ocker och annan oredlig förvärvsverksamhet. Vad särskilt angår ocker har, såsom i direktiven nämnts, krav ofta framförts på en omarbetning av straffbestämmelserna, som för närvarande upptagas i en särskild lag och endast gälla vid försträckning av penningar eller beviljande av anstånd med gälds betalning, s. k. kreditocker. Kommittén föreslår upptagande i strafflagen av en straffbestämelse, som avser ej blott kreditocker utan alla i 31 § avtalslagen avsedda fall, då rättshandling på grund av ocker är ogiltig. I stället för gällande bestämmelser om tjuvgömmeri och liknande fall av s. k. efterföljande delaktighet föreslår kommittén generella bestämmelser om ett brott, benämnt häleri, som består i att utnyttja eller befästa en föregående brottslig verksamhet. I direktiven har anmärkts, att någon straffbestämelse ej finnes för sådana vinningsbrott som förövas medelst missbruk, utanför sysslomannaskap, av behörighet att rättsligt föfoga över annans förmögenhet. Dylika förfaranden bliva enligt kommitténs förslag straffbara såsom »behörighetsmissbruk», ett i samband med trolöshet mot huvudman uppställt nytt brottsbegrepp. Även i fråga om gäldenärsbrotten har det straffbara området utvidgats på enskilda punkter. Medan gäldenär som gynnar någon borgenär till de övrigas förfång för närvarande straffas blott då fråga är om icke förfallen gäld, innehåller förslaget mera allmänna bestämmelser om den som gör sig skyldig till »mannamån mot borgenärer».

En stor ojämnhet i begränsningen av det straffbara området råder för närvarande därför att försök icke är generellt straffbart vid andra förmögenhetsbrott än rån och utpressning. Enligt förslaget skall försök bliva straffbart även vid stöld, bedrägeri, förskingring och trolöshet mot huvudman samt i vissa särskilda fall vid egenmäktigt förfarande och oredlighet mot borgenärer.

Kommitténs försöksbestämmelser förutsätta, att allmänna stadganden skola finnas om vad som skall förstås med försök och om strafffrihet vid

tillbakatrådande från försök. Sådana stadganden upptagas i förslaget till ändrad lagstiftning om straff för försök till brott. Sistnämnda förslag innefattar jämväl införande av straff för försök vid vissa andra brott än förmögenhetsbrotten.

Vad förberedelse angår har i förslagets bedrägerikapitel upptagits ett särskilt brott, benämnt svindleri, vilket motsvarar vad som i direktiven kallas allmänfarligt bedrägeri och omfattar sådana förberedelser till bedrägeri som att utsprida oriktiga uppgifter avsedda att påverka priset på vara, värdepapper eller annan egendom eller ägnade att påverka allmänhetens bedömande av ett företag i ekonomiskt hänseende. Den av ockrare ibland använda metoden, att för användning såsom påtryckningsmedel vid krav mot taga handling som är falsk, utfärdad för skens skull eller eljest oriktig eller check utan täckning, föreslås straffbelagd under namn av ockerpantning. Den nuvarande i stöldkapitlet upptagna bestämmelsen om straff för förfärdigande eller anskaffande av dyrk eller falsk nyckel har utsträckts att gälla all befattning med stöldverktyg.

Förfalskningsbrotten — vilka enligt vedertagen uppfattning icke äro att hänföra till förmögenhetsbrotten — ha av kommittén i princip lämnats utanför förslaget. Dock har det i direktiven angivna önskemålet, att en allmän straffbestämmelse i fråga om intellektuell handlingsförfalskning infördes, tillgodosetts genom en ny paragraf i 12 kap.

I viss utsträckning har kommittén måst till behandling upptaga frågor av allmän räckvidd, bland andra frågan om åtalsrätten. Då brottens uppdelning i åklagar-, angivelse- och målsägandebrott för närvarande regleras och enligt processlagberedningens förslag även framdeles skall regleras i strafflagen, måste denna fråga behandlas i nu förevarande sammanhang. Genom kommitténs förslag förläggas alla egentliga förmögenhetsbrott under allmänt åtal med allenast två inskränkningar: dels må vissa brott mot närstående åtalas av allmän åklagare endast efter angivelse eller om överåklagaren, d. v. s. landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen, finner det påkallat ur allmän synpunkt, dels tillåtes allmänt åtal av vissa lindrigare förmögenhetsbrott först efter sådan lämplighetsprövning från överåklagarens sida.

De egentliga förmögenhetsbrotten behandlas i kommitténs förslag i 20—23 kap. strafflagen, vilka erhålla helt ny lydelse. 24 kap. strafflagen upphäves; de där upptagna stadgandena av civilrättslig betydelse få sin motsvarighet bland övergångsbestämmelserna. Med hänsyn till att stadgandena rörande olovlig jakt nyligen överflyttats från 24 kap. till jaktlagen, har kommittén placerat stadgandena om olovligt fiske bland övergångsbestämmelserna i avvaktan på en slutlig reglering vid en kommande revision av fiskelagstiftningen. Emellertid innebär förslaget den nyheten beträffande olovligt fiske, att fängelse i högst sex månader skall kunna ådömas vid synnerligen försvårande omständigheter, varjämte brottet, som nu är målsägandebrott, gjorts till angivelsebrott.

I kommittéförslaget ha åtskilliga brott, som nu behandlas i 22 kap. men

som ansetts icke ha sin rätta plats bland förmögenhetsbrotten, överförts till andra kapitel. Bestämmelsen i 6 § om obehörig tjänsteutövning har flyttats till 10 kap. samt 10 § om brott mot brevhemligheten till 11 kap. De stadganden i 22 kap. som närmast ha karaktären av förfalskningsbrott, nämligen 2 § punkterna 4 och 5, 16—18 §§ samt delvis 13 §, ha flyttats till 12 kap. Slutligen ha 3 och 4 §§ om försäljning och utlämnande av förfalskade livs- och läkemedel flyttats till 14 kap. samt 7—9 §§, som avse vissa kränkningar av familjerättigheter m. m., till 17 kap., vars nuvarande rubrik »Om äktenskapsbrott» i samband därmed ändrats till »Om brott emot familj». Vid överflyttningen ha en del jämkningar skett i såväl brottsbeskrivningar som straffsatser.

Ändringarna i andra lagar än strafflagen ha i huvudsak karaktären av följdändringar. Detta gäller även strafflagen för krigsmakten, varom kommittén avgivit ett särskilt betänkande och vari jämväl de sakkunniga som behandlat försökets straffbarhet föreslagit en del ändringar.

Yttranden angående kommittéförslagen.

I alla yttranden över straffrättskommitténs förslag till ändrad lagstiftning om förmögenhetsbrott har detta i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Behovet av en reform av strafflagens bestämmelser om förmögenhetsbrott har vitsordats, och från flera håll har uttalats att förslaget vore väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Det har bland annat anförts, att förslaget i systematiskt avseende samt i fråga om brottsbeskrivningar och brottsrubriceringar innehölle väsentliga förbättringar. Även kommitténs förslag till ändring i strafflagen för krigsmakten i vad denna rör förmögenhetsbrotten har i huvudsak vunnit gillande. Detsamma gäller det av särskilda sakkunniga avgivna förslaget till ändrad lagstiftning om straff för försök till brott.

Vissa erinringar mot förslagen ha framställts. Flertalet av dessa äro emellertid av den natur, att de lämpligen böra omnämnas i det följande vid behandlingen av de särskilda bestämmelserna i förslagen. I detta sammanhang torde endast böra anmärkas vad i yttrandena anförts beträffande vissa allmänna frågor.

I fråga om de straffskalor, som straffrättskommittén föreslagit, och den uppdelning av de särskilda brotten i olika grader efter brottets större eller mindre svårhet, som kommittén genomfört särskilt vid de centrala förmögenhetsbrotten, har i vissa yttranden framhållits, att domstolarna genom förslagets innehåll i dessa delar erhålla vidsträckt möjlighet att behandla varje fall efter dess egenart men att samtidigt stora krav ställas på domstolarna. I samband med frågan, huruvida brotten böra såsom straffrättskommittén föreslagit graderas, har i vissa yttranden uppmärksamats den återverkan graderingen utövar på frågan om brottspreskription. *T. f. landsfogden i Malmöhus län* har sålunda framhållit, att enligt kommitténs förslag grov stöld icke preskriberas förrän efter tio år men enkel stöld

redan efter fem. Som bedömandet huruvida en stöld är grov i viss mån är en omdömessak, skulle därför kunna inträffa, att fastän fem år förflutit åtal anställdes i tro att stölden vore grov men att den enligt domstolens bedömande icke vore av grov beskaffenhet och därför vore preskriberad så att den ej bort bli föremål för åtal. *Hovrätten för Övre Norrland* har däremot såsom en fördel med graderingen anført, att denna medförde att preskriptionstiden för ett brott bleve olika lång alltefter brottets större eller mindre grovhet. *Stockholms rådhusrätt* har utgått från att sådana brott, beträffande vilka de olika graderna enligt förslaget äro sammanförda i samma lagrum, skola vid tillämpningen av preskriptionsbestämmelserna anses belagda med straff, vars maximum är högsta straffet för det grova brottsfallet, och med hänsyftning därpå anmärkt, att preskriptionstiden för vissa brott enligt förslaget skulle bli alltför lång. För brott sådana som utpressning och ocker skulle den sålunda städse bli tio år. *Svea hovrätt* har ansett tvivelaktigt, huruvida kommitténs förslag bör tolkas såsom rådhusrätten funnit, men uttalat, att en sådan tolkning i allt fall ej skulle leda till ett önskvärt resultat.

I fråga om återfall har *överståthållarämbetet* anført, att det syntes bäst överensstämma med förslaget i övrigt att bestämmelserna därom helt utginge och åt domstolen överlämnades att inom den vanliga straffskalan för brottet beakta återfall som en försvårande omständighet. I övrigt avse de i denna fråga framställda erinringarna allenast den närmare utformningen av den föreslagna återfallsbestämmelsen.

Den gruppering av förmögenhetsbrotten, som verkställts i straffrättskommitténs förslag, har vunnit allmänt gillande. Att därigenom de i 24 kap. strafflagen behandlade åverkansbrotten komma att upphöra att bilda en självständig brottsgrupp och i stället inordnas bland andra förmögenhetsbrott har uttryckligen framhållits såsom en fördel i vissa yttranden, däribland det av *Svea hovrätt* avgivna.

Att straffrättskommittén i allmänhet utformat brottsbeskrivningarna mera ingående än gällande lag har i några yttranden framhållits såsom fördelaktigt. *Hovrätten för Övre Norrland* och *föreningen Sveriges häradshövdingar* ha sålunda framhållit såsom en särskild förtjänst hos förslaget, att det i stor utsträckning innehåller definitioner av de behandlade brotten. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har framhållit, att kommittén icke använt invecklade och läroboksmässiga beskrivningar utan en enkel och lättbegriplig lagtext, ävensom yttrat, att fördelarna av denna lagskrivningsmetod äro påtagliga samt att kommittén i stort sett lyckats undgå faran att göra brottsbeskrivningarna alltför vaga. I andra yttranden, bland andra i det som *Sveriges advokatsamfund* avgivit, ha yppats farhågor för att det straffbara området trots beskrivningarna på vissa punkter icke blivit tillräckligt tydligt avgränsat. I vissa yttranden, såsom i *svenska bankföreningens* och *Stockholms handelskammars*, har anmärkts, att brottsbeskrivningarna stundom vore mindre lättfattliga. *Svenska bankföreningen* och t. f. *landsfogden i Malmöhus län* ha ifrågasatt, om icke en mera folklig och

kasuistisk avfattning vore att föredraga. Att de särskilda brotten enligt kommitténs förslag i regel åsatts benämningar har genomgående vunnit gillande.

Straffrättskommitténs förslag att flertalet bland de viktigaste förmögenhetsbrotten, däribland stöld, bedrägeri och förskingring, utformas såsom vinningsbrott har icke mött gensaga i yttrandena. Icke heller har någon erinran framställts mot att vinningsbrotten konstrueras på sådant sätt, att för straffbarhet vid dessa brott fordras att en förmögenhetsöverföring sker i och med brottet. Att det krav på vinning, som ligger i den av kommittén föreslagna lagtexten, uttryckts såsom ett krav på att vinning skall uppstå för gärningsmannen, har emellertid föranlett den anmärkningen, att uttrycks-sättet icke vore fullt exakt. *Svea hovrätt*, *Göta hovrätt* och *hovrätten för Övre Norrland* ävensom *Stockholms rådhusrätt* och *Sveriges advokatsamfund* ha sålunda påpekat att, såsom kommittén själv funnit, vinning för annan än gärningsmannen under vissa förhållanden är tillräcklig för att uppfylla förutsättningarna för straffbarhet och ha framställt såsom ett önskemål att detta måtte komma till uttryck i lagtexten. Ett sådant förtydligande har ansetts vara desto mera påkallat som kommittén vid angivandet av den andra sidan av kravet på förmögenhetsöverföring, nämligen kravet på skada, flerstädes i lagtexten uttryckligen angivit olika alternativ.

I fråga om försök råder i yttrandena enighet om att, såsom både straffrättskommittén och de särskilda sakkunniga för försökets straffbarhet föreslagit, försök bör straffbeläggas vid flera brott än för närvarande är fallet. I vissa yttranden har emellertid härutinnan ifrågasatts en något vidsträcktare tillämpning av försöksstraff.

De förändringar, som straffrättskommittén föreslagit i åtalsreglerna, ha föranlett *hovrätten för Övre Norrland* att yppa betänkligheter mot att en åtalsreform av sådan principiell innebörd genomföres beträffande förmögenhetsbrotten men icke i fråga om andra i strafflagen behandlade brott. *Sveriges advokatsamfund* har med anledning av den vidsträckta omfattning, i vilken brott enligt kommitténs förslag lagts under allmänt åtal, uttalat att målsägandens intresse av att få skadan ersatt fått vika för statens krav att alla brott skola bestraffas. Teoretiskt hade detta starka skäl för sig, men i praktiken ledde det till resultat som icke vore önskvärda från samhällets synpunkt. *Landsfogden i Östergötlands län* har förordat, att en del lindrigare förmögenhetsbrott läggas under målsägandens uteslutande åtalsrätt, och *landsfogden i Örebro län* har uttalat sig för bibehållande av de nuvarande åtalsreglerna beträffande smärre förmögenhetsbrott.

Justitiekanslersämbetet har framhållit, att det om förslaget upphöjdes till lag borde företagas en undersökning angående lämpliga ändringar av gällande bestämmelser om fördelningen av åtalsskyldigheten mellan överåklagarna och de dem underställda åklagarna. Detta har påpekats även i andra yttranden.

Beträffande ikraftträdandet av de lagändringar straffrättskommittén föreslagit har *hovrätten för Övre Norrland* uttalat som ett önskemål, att

god tid måtte beredas myndigheter och andra att taga kännedom om de nya reglerna innan de sattes i kraft, medan *föreningen Sveriges häradshövdingar* funnit det synnerligen angeläget att en reform i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget måtte komma till stånd snarast möjligt, då erfarenheterna från föregående världskrig gäve anledning befara ökad brottslighet på ifrågavarande område.

Propositionen.

Vid remiss den 30 maj 1941 till lagrådet av upprättade lagförslag i ämnet anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, följande:

»Det är naturligt att en strafflag, vilken såsom den svenska till väsentlig del härrör från mitten av förra århundradet, i många hänseenden icke längre motsvarar de krav som i vår tid måste ställas på en sådan lag. Den utveckling samhällsförhållandena undergått under de senaste mansåldrarna har medfört, att strafflagen i viktiga hänseenden ter sig föråldrad.

På förmögenhetsbrottens område är, såsom i yttrandena vitsordats, behovet av en reform starkt kännbart. På grund av den ekonomiska utvecklingen kräva vissa brott nu större uppmärksamhet från lagstiftarens sida än vid strafflagens tillkomst. Det är sålunda tydligt, att bestämmelserna angående bedrägeri, förskingring och konkursbrott erfordra en grundlig omarbetning med hänsyn till den omfattning sådan brottslighet numera erhållit. På hithörande områden ha ock framträtt vissa luckor i det straffrättsliga skyddet, vilka det är angeläget att fylla. Å andra sidan torde den behandling strafflagen ägnar tjuvnadsbrottet enligt nutida bedömande vara onödigt invecklad och även i vissa hänseenden alltför sträng. Beträffande förmögenhetsbrottens hela område torde för övrigt gälla, att reformer äro påkallade för att tillgodose önskemål till vilka erfarenheterna vid strafflagens tillämpning och förändringar i åskådningssättet givit upphov.

Det förslag till nya regler beträffande förmögenhetsbrotten, som straffrättskommittén framlagt, innefattar en genomgripande omdaning av ett viktigt parti av strafflagen. I sina huvuddrag bygger förslaget emellertid på den gällande rättens grund. Det innebär ett steg i den svenska rättsutveckling genom vilken strafflagen anpassas efter de med tiden ändrade förhållandena. I stort sett synes förslaget väl ägnat att råda bot på de brister som vidlåda gällande rätt. De hörda myndigheterna och sammanslutningarna ha ock undantagslöst yttrat sig i tillstyrkande riktning.

De straffskalor, som kommittén föreslagit, äro i allmänhet tämligen vida. Såsom framhållits i yttrandena medför detta den fördelen, att domstolarna vid straffmätningen kunna taga hänsyn till det särskilda fallets beskaffenhet i större utsträckning än hittills kunnat ske. Att ett stort antal brott uppdelats i grader alltefter brottets grovhet finner jag lämpligt såsom ägnat att anpassa det straffrättsliga bedömandet och i viss utsträckning även de särskilda brottens benämning efter den allmänna uppfattningen inom samhället.

Den återverkan graderingen av brotten utövar på frågan, huruvida brottet i det särskilda fallet är preskriberat, synes i stort sett vara av godo. Genom graderingen vinnes, att preskriptionstiden för grova former av brotten blir längre än för mindre grova. Det kan visserligen någon gång komma att inträffa, att åtal anställes för ett brott som sedermera visar sig vara mindre grovt än åklagaren antagit och därför är preskriberat så att åtalet måste ogillas. Att preskriptionsfrågan ej alltid kan med säkerhet bedömas redan på åtalsstadiet kan visserligen förefalla mindre lämpligt, men de praktiska olägenheterna därav torde dock icke vara av den betydelse, att anledning finnes att frångå kommitténs ur andra synpunkter ändamålsenliga förslag om brottsgradering. Beträffande de fall, i vilka skilda grader av ett brott upptagits i samma lagrum, har i ett yttrande — under antagande att i sådant fall högsta straffet för de i lagrummet behandlade brottsformerna vore det för det grövsta brottsfallet bestämda straffmaximum — anmärkts, att preskriptionstiden för mindre grov form av brottet skulle bli alltför lång, nämligen lika lång som för den grövsta formen. Att detta icke skulle vara lyckligt förefaller tydligt, men de föreslagna bestämmelserna synas icke giva anledning till en sådan tolkning. Fastmera är varje grad av brottet att anse som en brottstyp för sig med självständig straffskala, till skillnad från de i strafflagen förekommande fall i vilka för samma brottstyp finnes dels en straffskala för normala fall dels särskilt maximum eller minimum för försvårande eller mildrande omständigheter. Att så är avsett blir tydligare om, såsom jag förordar, straffminimum icke för något brott bestämmes lika för enkla och för grova brottsfall. Såsom exempel på hur preskriptionsfrågan bör bedömas må nämnas, att ett brott, för vilket högsta straffet i vanliga fall är straffarbete i två år och endast där brottet är grovt straffarbete i fyra år, skall anses preskriberat efter fem eller efter tio år beroende på om den ifrågakomna gärningen är att anse som enkelt eller såsom grovt brott. Att ytterligare förtydliga detta, t. ex. genom att upptaga de olika graderna av brottet i skilda stycken, synes icke erforderligt.

I fråga om återfall avser förslaget bland annat att undanröja det ofta påtalade missförhållandet, att tjuvar genom straffskärpning, som inträder automatiskt även vid ringa brott, ställas i en strängare behandlad särklass i jämförelse med förövare av andra förmögenhetsbrott. Förslaget att ersätta de särskilda återfallsbestämmelserna för tjuvnadsbrotten med ett mera allmänt stadgande i strafflagen 4 kap. 14 § torde därför böra godtagas. Att, såsom i ett yttrande ifrågasatts, låta alla bestämmelser om återfall utgå och alltså lämna domstolarna helt utan vägledning i denna viktiga straffmättningsfråga synes icke gärna kunna ifrågakomma. Till den närmare utformningen av återfallsbestämmelsen återkommer jag vid redogörelsen för nyssnämnda lagrum.

Brottsbeskrivningarna i kommittéförslaget synas vara avfattade på sådant sätt att de med erforderlig tydlighet avgränsa de straffbara områdena. Särskilt beträffande de centrala brottstyperna finner jag förslaget i detta hänseende innehålla ett framsteg i förhållande till gällande rätt. Att

grupperingen av förmögenhetsbrotten skett med hänsyn till den brottslingstyp som i genomsnitt är karakteristisk för brottet samt att benämningar i stor utsträckning åsatts de särskilda brotten finner jag, liksom de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, vara lämpligt.

Beträffande flertalet av de viktigaste förmögenhetsbrotten, nämligen stöld, rån, bedrägeri, utpressning, ocker och förskingring, fordras enligt förslaget för straffbarhet viss ekonomisk effekt: gärningen skall rent objektivt sett medföra en vinning, som skall ha sin motsvarighet i en skada för den förfördelade. Fall där vinning saknats ha hänförs till lindrigare bestraffade brott.

Innebörden av kravet på vinning och skada har närmare utformats så, att det fordras att gärningen medför en förmögenhetsöverföring. För att en gärning skall bli att bedöma såsom bedrägeri är det således ej tillräckligt att därav uppkommer vinning och skada. Enligt förslaget fordras därutöver att dispositionen *innebär* vinning och skada. Med detta uttryckssätt avses att angiva, att såväl vinning som skada, d. v. s. en förmögenhetsöverföring, måste på ett omedelbart sätt vara knuten till dispositionen. Såsom exempel på motsättningen mellan brottslig förmögenhetsöverföring och brott som annorledes medför vinning anför kommittén å ena sidan det fall, att en köpman genom oriktiga uppgifter förmår någon att av honom köpa en vara till för högt pris, och å andra sidan det fall, att en köpman förleder en konkurrent att göra ofördelaktiga inköp från tredje man med påföljd att köpmannen får visst övertag i konkurrensen. Genom kravet på att dispositionen skall ha karaktär av förmögenhetsöverföring avskiljes det sistnämnda fallet från bedrägeribrottets område. Detta liksom övriga grövre förmögenhetsbrott synes, såsom kommittén anmärker, erhålla fastare konturer genom att vinningskravet på detta sätt ej anses uppfyllt när helst åtgärden medför vinning utan endast där såväl vinningen som skadan omedelbart följer av den brottsliga handlingen eller den därigenom framkallade dispositionen.

Frågan huruvida skaderekvisitet är uppfyllt skall enligt kommitténs mening hänföras till tidpunkten för åtgärden, så att brottet anses fullbordat i och med densamma, och det skall vara tillräckligt, att åtgärden innefattar en försämring av den ifrågavarande personens förmögenhetsställning. Den omständigheten att slutlig förlust icke inträffat kan därför icke utan vidare fria från ansvar, ty redan en beaktansvärd fara för slutlig förlust har till följd att förmögenhetsställningen försämrats. Att utgången trots allt blir lycklig förmår icke utplåna det förhållandet att målsägandens förmögenhet utsatts för en risk som för en tid minskat densamma. En förmyndare som inlåter sig på hasardspel med myndlingens medel för egen räkning skall dömas för förskingring oavsett om han vinner och därefter återställer beloppet. Likaså skall en person, som skaffar sig kredit till en affärstransaktion genom att medelst oriktiga uppgifter i väsentlig mån dölja den därmed förenade risken, dömas för bedrägeri även om transaktionen skulle lyckas och försträckningen därför bli återbetald.

Kommitténs nu angivna uppfattning om innebörden av skaderekvisitet, mot

vilken icke gjorts några invändningar i yttrandena, står i överensstämmelse med avgöranden i hittillsvarande rättstillämpning och med uttalanden i den rättsvetenskapliga litteraturen. Fullbordad stöld anses föreligga även om det stulna återställes till ägaren. En kassör har dömts till ansvar för förskingring, då vid revisionen kassabehållningen visserligen stämt men det befunnits att han tidigare haft brist i kassan (N. J. A. 1938 s. 247). En person, som under redovisningsskyldighet mottagit penningmedel utan förpliktelse att hålla medlen avskilda och som tillgodogjort sig medlen vid en tidpunkt då han visste sig vara på obestånd, har dömts till ansvar för trolöshet mot huvudman oaktat han sedermera ersatt medlen (N. J. A. 1938 s. 286). Trolöshet mot huvudman har också ansetts förövad, då en fullmäktig slutit ett för huvudmannen ofördelaktigt avtal, oavsett att fullmakten var återkallad och avtalet ogiltigt. Likaså har bedrägeri ansetts begånget redan i och med att någon genom bedrägliga uppgifter förmått annan att teckna sig som utställare och endossent på en växel (N. J. A. 1937 s. 185). I ett annat rättsfall (N. J. A. 1933 s. 724) har fullbordat bedrägeri ansetts föreligga, då en företagsledare vilselett långivare angående företagets kreditvärdighet och därigenom skaffat det kredit, som det annars icke, i allt fall ej på lika billiga villkor, skulle ha erhållit. I sistnämnda rättsfall ansåg högsta domstolen brottet fullbordat redan i och med kreditupptagningen, och ehuru två ledamöter (justitieråden Geijer och Lawski) använde ett från majoritetens avvikande skrivsätt, lär det icke ha inneburit att någon meningsskiljaktighet på denna punkt förelegat.

Den vinning som är karakteristisk för ifrågavarande brott tillfaller naturligen i regel gärningsmannen, liksom skadan vanligen drabbar den mot vilken gärningen omedelbart riktar sig, t. ex. den bedragne. I vissa fall, bland annat vid bedrägeri, kan emellertid icke uppställas krav på identitet mellan den bedragne och den skadelidande, och i förslaget har därför i fråga om några brott uttryckligen angivits, att straffbarhet föreligger ehuru skadan drabbat annan än den av gärningen omedelbart berörde, därvid dock förutsättes visst förhållande mellan denne och den skadelidande. Såsom kommittén i motiven uttalat kan ej heller alltid fordras att vinningen av brottet tillfaller gärningsmannen. Likaväl som stöld föreligger då gärningsmannen omedelbart bortskänker det tillgripna, bör detsamma gälla t. ex. då någon olovligen tappar bensin från en bensinpump i behållaren på en väns automobil eller då ett butiksbiträde, vare sig enligt order eller på eget initiativ, lurar på en kund en underhållig vara. Att i sådana fall vinning för annan är att jämställa med vinning för gärningsmannen anser kommittén så uppenbart att det icke syntes behövt att erinra därom i lagtexten. I likhet med flera av dem som yttrat sig över förslaget finner jag emellertid det vara till gagn att lagtexten innehåller en upplysning härom. Lämpligast synes vara att härom meddela ett allmänt stadgande, vilket torde kunna intagas i en ny paragraf i 3 kap.

Beträffande de frågor av allmän räckvidd som i övrigt behandlats i förslagen må här endast framhållas följande.

I olikhet mot flertalet utländska strafflagar upptager den svenska lagen

endast ett jämförelsevis ringa antal fall, i vilka straff för försök till brott skall inträda. De särskilda sakkunniga, vilka verkställt utredning rörande ändrade bestämmelser angående straffbarheten vid försök, ha liksom även straffrättskommittén föreslagit försöksstraff vid ett antal brott som nu ej äro straffbelagda på försöksstadiet. I de avgivna yttrandena har icke framställts något krav på begränsning av de föreslagna bestämmelserna. Där emot ha yrkanden framställts om vissa ytterligare försöksstraff. Den omfattning i vilken straff för försök föreslagits av de sakkunniga och straffrättskommittén synes emellertid i stort sett vara väl avvägd. Endast i ett par fall har jag ansett mig böra upptaga försöksbestämmelser, som icke föreslagits av de sakkunniga.

Såsom de särskilda sakkunniga föreslagit torde i strafflagen böra införas en bestämmelse, som anger vad med straffbart försök skall förstås, samt en allmän regel om strafffrihet vid tillbakaträdande på visst sätt från försök. Till bestämmelsernas närmare utformning återkommer jag vid behandlingen av det lagrum, 3 kap. 13 § strafflagen, i vilket bestämmelserna upptagits. Jag får därvid även tillfälle att beröra frågan, huruvida försök till anstiftan bör straffbeläggas.

Beträffande platsen för försöksbestämmelserna finner jag det lämpligast att dessa, i de kapitel som erhålla helt ny avfattning och även eljest där så utan större svårighet kan ske, sammanföras i en för hela kapitlet gemensam paragraf.

En revision av straffbestämmelser i den utsträckning varom nu är fråga måste givetvis återverka på spörsmålen om konkurrens mellan olika lagrum. I kommitténs motiv förekomma härom flera uttalanden och även i yttrandena ha sådana frågor berörts. Vid behandlingen inom justitiedepartementet har endast undantagsvis företagits någon prövning av konkurrensfrågor, då dessas lösning i allmänhet synts böra överlämnas åt rättstillämpningen.

I fråga om åtal utgår straffrättskommitténs förslag från den huvudregeln, att de i förslaget behandlade brotten skola vara underkastade allmänt åtal. Att förmögenhetsbrotten sålunda i regel hemfalla under de allmänna åklagarnas rätt och plikt att åtala torde stå i full överensstämmelse med vad numera allmänt anses vara riktigt. Beträffande vissa lindrigare brott innebär förslaget emellertid, att åtalsrätten i princip förbehålles målsäganden, dock med rätt för åklagaren att anställa åtal under förutsättning att överåklagaren, d. v. s. landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen, finner åtal vara påkallat ur allmän synpunkt. Mot denna regel om åtalsprövning, som är en nyhet i förhållande till gällande rätt, har anmärkts att det vore olämpligt att införa en dylik principiell nyhet på ett begränsat område av strafflagen. Att så sker är emellertid en oundviklig följd av det valda tillvägagångssättet att genomföra strafflagsreformen i etapper. Frågan om åtalsreglerna behandlas närmare vid de särskilda lagrummen.

Såsom i vissa yttranden anförts kan det ifrågasättas, huruvida icke förslagets åtalsregler höra medföra ändringar i fördelningen av ärendena mel-

lan överåklagarna och distriktsåklagarna. Denna fråga torde böra prövas i administrativ ordning.

En reform i huvudsaklig överensstämmelse med de framlagda förslagen synes böra genomföras. Icke minst med hänsyn till den ekonomiska kris-tid som nu råder synes det önskvärt, att förmögenhetsbrotten snarast möjligt erhålla en tidsenlig straffrättslig reglering. Vid bearbetningen inom justitie-departementet av de olika förslagen ha dessa undergått vissa smärre jämkningar.»

För de särskilda bestämmelserna i förslagen redogöres å sid. 56—143 i propositionen, varvid även de i yttrandena framställda erinringarna behandlas.

Av *lagrådet* gjordes beträffande förslaget till lag om ändring i vissa delar av strafflagen följande allmänna uttalande:

»Föreliggande förslag till ny lagstiftning om förmögenhetsbrott är ett led i en successiv omarbetning av strafflagen i dess helhet. Tidigare hava genomförs åtskilliga partiella strafflagsreformer huvudsakligen inom straffrättens allmänna del. Avsikten är att bedriva det fortsatta reformarbetet sålunda, att arbetet uppdelas i vissa partier, därvid efter hand färdigställda lagförslag skola vart för sig träda i tillämpning; vid arbetets avslutning skola de olika lagpartierna sammanföras till ett även i formellt hänseende enhetligt lagverk. Även om härigenom under arbetets fortgång vissa ojämnheter särskilt ur systematisk synpunkt icke kunna undgås, medför dock denna arbetsmetod i andra hänseenden påtagliga fördelar. Främst må framhållas att revisionen av sådana delar av strafflagen, där reformbehovet är mest kännbart, kan ske utan den tidsutdräkt som ett samtidigt lösande av alla till straffrätten hörande aktuella lagstiftningsfrågor självfallet skulle medföra.

Det är naturligt att man vid omarbetning av strafflagens speciella del i första hand uppmärksammat förmögenhetsbrotten. Den ekonomiska utvecklingen och den förändring, som samhällsförhållandena undergått sedan strafflagens tillkomst, hava medfört att brottstyperna inom hithörande område tarva översyn. Det är en allmänt omfattad mening att lagstiftningen härutinnan är behäftad med allvarliga brister. Såsom departementschefen framhållit torde beträffande förmögenhetsbrottens hela område gälla, att reformer äro påkallade för att tillgodose önskemål, till vilka erfarenheterna vid strafflagens tillämpning och förändringar i åskådningssättet givit upphov. Den verkställda överarbetningen har medfört åtskilliga förskjutningar inom det straffbara området men även utvidgningar och inskränkningar i gränserna för detta. I sina huvuddrag bygger emellertid förslaget på den gällande rättsens grund.

Vid brottsbeskrivningarnas avfattning har den principen följts att i lagtexten upptaga mera allmänt hållna beskrivningar med tanken riktad på de till varje brottstyp hörande praktiskt betydelsefulla huvudfallen; åt rättskipningen har överlämnats att tolkningsvis avgöra de mindre ofta förekommande gränssfallen. Till ledning härvid hava i motiven genom exempel och på annat sätt behandlats speciella frågor rörande gränserna för brottsbe-

greppen. Denna metod har medfört att vissa lagbud kunna te sig något abstrakta. Det oaktat torde de allmänt hållna brottsbeskrivningarna sådana de utformats i förslaget vara att föredraga framför en mera detaljrik lagtext. Det är nämligen, såsom kommittén ock framhållit, ej möjligt att i lagtexten giva en fullständig lösning av alla tänkbara fall, och det bör ej väcka betänkligheter att överlämna lösningen av uppkommande oförutsedda frågor åt rättsskipningen, då kommitténs motiv härvid utgöra en värdefull ledning. När förtrogenhet med den nya lagstiftningen vunnits, torde ock svårigheter till följd av ovan antydda förhållanden icke komma att alltför ofta uppstå.

Åtskilliga i gällande lagstiftning förekommande brottstyper hava i förslaget sammanförts till större brottsbegrepp med vidare straffskalor. Så har till exempel skett med åverkansbrotten. Till vissa av dem får lagrådet anledning att återkomma. Ett annat exempel på dylikt sammanförande lämna bestämmelserna i 20 kap 6 §. Såsom egenmäktigt förfarande rubriceras nämligen ej blott de former av besittningskränkningar, som nu anses straffbara enligt 10 kap. 20 § strafflagen, utan även åtskilliga andra brottsliga gärningar, vilka för närvarande icke äro att bedöma såsom egenmäktigt förfarande. Till brottstypen hava ock hänförts vissa i gällande lag ej straffbelagda handlingar. Under stadgandet hava därför kommit att falla såväl mera bagatellartade förseelser som jämförelsevis svåra former av brottslighet. En mindre önskvärd följd av detta sammanförande har blivit att vissa fall av motvärn kunna bestraffas efter en straffskala, vari även böter ingå, under det att för närvarande lägsta straffet för samma brott är fängelse. Jämväl i andra fall har den tillämpade systematiken medfört att jämlikt förslaget brott komma att hänföras under lindrigare straffbestämmelser än enligt gällande lag utan att i och för sig anledning därtill kan anses föreligga. Sålunda bliva, såsom ock antytts i kommitténs betänkande sid. 174, vissa förfaranden, vilka nu med rätta bedömas såsom förskingring, enligt förslaget av rent tekniska skäl hänförda till den lindrigare brottstypen olovligt förfogande uti 22 kap. 4 §.

Genom de straffskalor, som upptagits i förslaget, och den i vissa fall genomförda uppdelningen av de särskilda brotten i olika grader allt efter brottets större eller mindre svårhet erhålla domstolarna vidgad möjlighet att utmäta ett för varje fall lämpat straff. Å andra sidan komma, såsom framhållits i vissa av de avgivna yttrandena, ökade krav att ställas på domstolarna. Man torde för närvarande kunna rikta den anmärkningen mot särskilt underdomstolarna att straffen i regel utmätas alltför nära minimigränsen. Ett bibehållande av denna praxis skulle med de nu föreslagna straffsatserna medföra att vissa fall av brottslighet bleve lindrigare bestraffade än enligt gällande lag utan att detta vore åsyftat. Härigenom bleve verkningarna av den nya lagstiftningen delvis förfelade. Man torde emellertid kunna förvänta, att domstolarna komma till insikt om att i de föreslagna straffsatserna, som ofta omfatta brott av mycket olika svårhetsgrad, de lägsta straffen äro avsedda endast för brott av verkligt lindrig art. Det lär ock kunna antagas att, där felbedömning i förevarande hänseende ägt rum, åklagarmyndigheten underställer straffmätningen prövning av överrätt, eventuellt av den

högsta instansen. En annan olägenhet, som följer av de vida straffskalorna, är att man kan befara en viss ojämnhet i rättstillämpningen, särskilt under den första tiden efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. Genom överdomstolarnas avgöranden torde dock tämligen snart praxis härutinnan komma att stadga sig.

Av övriga frågor av större räckvidd, som behandlas i förslaget, må här endast nämnas frågan om straffbarheten vid försök till brott. Generella regler härom hava upptagits i 3 kap. 13 §. Det ligger i sakens natur att sådana regler endast i stora huvuddrag kunna angiva de linjer, efter vilka de ofta tveksamma frågorna inom detta område böra lösas. Även om reglerna därför kunna te sig något abstrakta, äro de dock för rättsskipningen av betydelse såsom uttryck för lagstiftningens allmänna ståndpunkt i ämnet.

Lagrådet vill till sist göra det uttalandet, att förslaget måste anses innefatta en väl avvägd och såväl sakligt som formellt skickligt genomförd reglering av föreliggande spörsmål. I fråga om vissa detaljer finner dock lagrådet jämkningar i förslaget vara erforderliga.»

I *propositionen* ha de jämkningar i fråga om särskilda stadganden i förslagen, som lagrådet funnit erforderliga, i allmänhet vidtagits. På några punkter ha emellertid de ändringar, varom lagrådet hemställt, icke ansetts böra vidtagas. Motivering härtill lämnas av departementschefen å sid. 202—204 i *propositionen*.

Motionerna.

I motionerna anføres, till motivering av motionärernas hemställan, följande:

Genom Kungl. Maj:ts proposition nr 4 med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m. har föreslagits en genomgripande teknisk revision av strafflagens stadganden om förmögenhetsbrotten. Förslaget grundar sig på ingående och omsorgsfulla förarbeten och innefattar helt visst en betydelsefull reform.

I förslaget ingår emellertid en ändring i gällande lag som är till sitt värde synnerligen tvivelaktig. En väsentlig del av det nuvarande kapitlet om *åverkan* föreslås upphävd, varvid där behandlade brott i stället skulle ingå under kapitlet om stöld. Sålunda innehåller 20 kap. 7 § i förslaget att vad i kapitlet stadgas angående tillgrepp skall gälla jämväl där någon från fastighet olovligen avskiljer och tager något som hör till denna. Enligt gällande strafflag skall däremot olovligt tillgrepp av naturprodukter, som ej varit föremål för mänskligt arbete i form av produktion, bearbetande eller hopsamlande, straffas såsom åverkan såvida värdet understiger trettio kronor (snatterigränsen). I det nuvarande åverkanskapitlet uppräknas dessutom de naturprodukter, vilkas tillgripande är olovligt och straffbart. Denna uppräknings har fått stor betydelse för bestämmandet av jordäganderättens gränser. För att icke förslagets antagande skulle föranleda en oberäknelig förskjutning i fråga om jordäganderättens karaktär, har det måst stadgas i en övergångsbestämmelse att den nya lagen ej medför ändring i vad hittills gällt om rätt till vad som finnes i skog och mark. Därefter uppräknas i samma övergångsstadgande de naturalster, vilkas tillgripande är straffbart enligt nuvarande åverkansbestämmelser.

Det har inte varit någon tillfällighet som orsakat den i gällande strafflag

uppdragna gränsen mellan 20 och 24 kapitlen. I ett land med Sveriges stora skogsvidder och glesa befolkning är det naturligt att gränsen mellan jordägarens och allmänhetens rätt uppfattas annorlunda än i tätt befolkade länder. Jordägaren kan icke hindra andra från att plocka bär eller svamp i hans skog eller från att taga väg över mark, som kan utan skada beträdas. Men även i fråga om naturprodukter, som det är allmänheten förbjudet att tillägna sig, såsom grenar, vindfälle, ollon o. d., har lagen varit mera nyanserad i karakteriseringen av brottet än beträffande annan egendom. Kränkningar av jordäganderätten uppfattas och behandlas mindre strängt om de avse skogsprodukter till jämförelsevis obetydligt värde än om de ha till föremål egendom av annan art. En vandrare som bryter sig en gren till käpp eller samlar kvistar för uppgörande av en eld gör sig visserligen skyldig till en straffbar handling. Men han dömes icke för snatteri utan för åverkan och han stämplas alltså inte som tjuv. Med det nya förslagets antagande skulle häri ske en ändring. Den som å annans mark tager »vindfälle eller annat sådant, växande gräs, torv eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda» hemfaller under stöldkapitlet och dömes för snatteri, därest brottet är att anse som ringa.

I den kungliga propositionen givas ej några skäl för denna principiellt sett icke oviktiga omläggning av strafflagens nuvarande regler. Eftersom vissa delar av åverkanskapitlet skulle kvarstå även enligt förslaget, är det svårt att se varför icke tillgrepp av ovan nämnda naturprodukter till ringa värde kunde såsom hittills hänföras till åverkan.

Utskottets yttrande.

Genom propositionen har ett första steg tagits till snabbare förnyande av vår nuvarande i mångt och mycket föråldrade strafflag, nämligen genom förslag om ny lagstiftning för en viss grupp brott. Att ett trängande reformbehov föreligger i fråga om den grupp brott det nu gäller, förmögenhetsbrotten, har vitsordats från många håll. Lagrådet har om förslaget gjort det uttalandet, att det måste anses innefatta en väl avvägd och såväl sakligt som formellt skickligt genomförd reglering av föreliggande spørsmål. Jämväl utskottet anser att förslaget, som grundar sig på ingående och omsorgsfulla förarbeten, innefattar en betydelsefull reform. Utskottet ansluter sig därför i princip till propositionen. Beträffande utformningen av de olika förslagen har utskottet på några punkter funnit sig böra förorda ändringar.

Propositionen omfattar förslag till ändrad lagstiftning ej blott om förmögenhetsbrott utan även om *straff för försök till brott*. I sistnämnda hänseende föreslås att i en ny 13 § i strafflagens 3 kap. införas allmänna regler om vad som i strafflagen förstås med försök, hur försök skall straffas samt att straff ej skall ådömas vid frivilligt tillbakaträdande från försök. Utskottet finner det vara en fördel, att till ledning för domstolarna allmänna regler givas i detta ämne, som hittills reglerats på ett ofullständigt och växlande sätt i bestämmelser vid de särskilda brotten. Givetvis kan även efter de föreslagna allmänna reglernas införande det i särskilda fall vara svårt att avgöra, huruvida straffbart försök föreligger eller ej; detta beror dock i stor utsträckning på sakens egen natur och torde knappast kunna avhjälpas genom mera detaljerade lagregler. Understrykas må, att strafffrihet till följd av tillbakaträdande kan föreligga även i fall då gärningsmannen avstått från

att fullfölja brottet endast på den grund att tillstötande omständigheter gjort brottet mindre lockande men att tillbakaträdande icke friar från straff då det sker på den grund att gärningsmannen blivit upptäckt eller funnit det omöjligt att fullfölja brottet. Det är vidare att märka, att den föreslagna allmänna bestämmelsen om försök, inbegripet regeln om strafffrihet vid frivilligt tillbakaträdande, icke är tillämplig i sådana fall, då försök ingår i beskrivningen på det fullbordade brottet, t. ex. i 8 kap. 1 och 2 §§ strafflagen. Den föreslagna allmänna regeln anger icke, vid vilka brott försök skall straffas; straffbara skola blott försök till sådana brott vara, vid vilka fogats uttrycklig bestämmelse att försök skall straffas. Beträffande förmögenhetsbrotten föreslås i propositionen införande av straff för försök vid huvudbrotten stöld, bedrägeri, förskingring m. fl., och detta även vid de lindrigaste graderna av brotten, snatteri och liknande brottsfall. Till stöd härför har åberopats svårigheten att avgöra till vilken grad det fullbordade brottet skulle blivit att hänföra. En viktigare synpunkt är enligt utskottets mening, att brottslingens samhällsfarlighet vid de brott, där försök föreslås straffbelagt, i allmänhet torde vara densamma vare sig brottet kommer till fullbordan eller ej, varför exempelvis beträffande ungdomliga brottslingar förebyggande eller uppfostrande åtgärder kunna vara lika mycket på sin plats vid ett försök till snatteri o. dyl. som vid ett fullbordat brott. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del. De betänkligheter som kunna anföras mot denna utvidgning av det straffbara området torde, såsom utskottet i det följande närmare utvecklar, kunna undanröjas genom införande av vidgad möjlighet till åtalseftergift. I fråga om förmögenhetsbrotten föreslår utskottet straffbeläggande av försök vid ytterligare ett brott, nämligen ocker. Även om det med hänsyn till bevis svårigheterna kan vara tveksamt huruvida försöksstraff beträffande detta brott får större praktisk betydelse, synes dock brottets grovhet böra föranleda att detsamma medtages bland försöksbrotten.

Beträffande andra brott än förmögenhetsbrott föreslås i propositionen införande av straff för försök endast vid vissa särskilt grova brott. Visserligen kunna skäl anföras för att införa straff för försök vid ytterligare brott på dessa områden, t. ex. flera sedlighetsbrott än som upptagits i propositionen, men utskottet har icke ansett sig böra taga ställning till frågan härom. Det ankommer nämligen på straffrättskommittén att vid den fortsatta revisionen av strafflagens speciella del taga nämnda fråga under närmare omprövning. Beträffande 14 kap. 19 § strafflagen föreslår utskottet den redaktionella jämkningen, att den nya bestämmelsen om straff för försök, vilken i propositionen upptagits som en sista punkt i första stycket, utbrytes därur och i likhet med andra bestämmelser i kapitlet som behandla försök får bilda ett självständigt stycke.

I samband med förmögenhetsbrotten regleras i propositionen den allmänna frågan om *återfall*. Bestämmelser om skärpt straff för återfall finnas för närvarande endast för tjuvnadsbrotten, vid vilka enligt strängt formella regler ådömes ett för varje ny resa skärpt straff. Det är enligt utskottets mening en fördel, att dessa bestämmelser enligt propositionen ersättas med en allmän regel i 4 kap. 14 § strafflagen, enligt vilken alla kategorier förmögen-

hetsbrott kunna grunda återfall men verkan därav gjorts mindre sträng och formbunden. Emellertid har regelns utsträckning till alla förmögenhetsbrott medfört, att enligt förslaget dom å böter kan grunda återfall ej blott som nu vid snatteri utan även vid andra ringa förmögenhetsbrott. Visserligen kan det understundom vara befogat att låta återfall leda till att frihetsstraff ådömes i stället för böter, t. ex. om en person vid upprepade tillfällen gjort sig skyldig till mindre bedrägerier, men det synes icke tilltalande att överhuvud räkna med återfallsskärpning på grund av ett förmögenhetsbrott som är så obetydligt, att det ansetts kunna försonas med ett ringa antal dagsböter. Utskottet har även fäst avseende vid att införande av återfallsgrundande verkan vid varje bötesstraff för förmögenhetsbrott som konsekvens torde föra med sig att alla sådana straff redovisas i straffregistret, en anordning som ur flera synpunkter kan väcka betänkligheter. Enligt utskottets mening tala övervägande skäl för att en gräns för återfallsgrundande verkan drages vid bötesstraff av viss storlek, en gräns som lämpligen kan bestämmas till sextio dagsböter, motsvarande det i 30 kap. 6 § rättegångsbalken bestämda straffminimum för tilltalads rätt att överklaga hovrätts utslag. Utskottet föreslår därför, att till första stycket i 4 kap. 14 § fogas en ny punkt av innehåll, att dom å lägre bötesstraff än sextio dagsböter ej må tillräknas någon till sådan förhöjning av straff som i paragrafen sägs. Såsom konsekvens härav föreslår utskottet vissa jämkningar i propositionens förslag till ändringar i strafflagen för krigsmakten och lagen om straffregister.

En annan i propositionen berörd allmän straffrättslig fråga angår *åtalsrätten*. Enligt propositionen förläggas alla förmögenhetsbrott under allmänt åtal med allenast två inskränkningar: dels må flertalet brott mot närstående åtalas av allmän åklagare endast efter angivelse eller om överåklagaren finner det påkallat ur allmän synpunkt; dels tillåtes allmänt åtal av vissa lindrigare förmögenhetsbrott — oredligt förfarande, olovligt förfogande och olovligt brukande — först efter sådan lämplighetsprövning från överåklagarens sida. Mot vad sålunda föreslagits har utskottet intet att erinra, men utskottet vill framhålla, att den möjlighet till allmänt åtal efter överåklagarprövning som propositionen öppnar beträffande s. k. avbetalningsförskingring icke är avsedd att komma till användning annat än i sällsynta undantagsfall. Utskottet vill också framföra önskemålet att vid den fortsatta revisionen av strafflagen måtte tagas under övervägande, huruvida icke det i åtalsbestämmelser begagnade uttrycket »landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen» skulle kunna utbytas mot »överåklagaren». Den föreslagna anordningen att i vissa fall efter överåklagarprövning medgiva allmänt åtal vid brott, som eljest böra vara undantagna från sådant åtal — vilken anordning innebär en nyhet i vår rätt — synes för övrigt erbjuda en utväg att undanröja olägenheter som yppat sig beträffande andra brott än förmögenhetsbrotten. Sålunda torde man på denna väg möjligen kunna lösa den vid 1938 års riksdag behandlade frågan om ändrade åtalsregler för beredande av ökad trygghet för hustru mot misshandel i hemmet.

Den reglering av åtalsrätten beträffande förmögenhetsbrotten, som propositionen innefattar, har ej avseende å frågan om *eftergift av åtal*. Denna

fråga får emellertid en ökad aktualitet genom den utsträckning av det straffbara området som propositionen innebär. Framför allt synes straffbeläggandet av försök till snatteri och liknande lindriga brott, vilka ofta förövas av ungdom utan mera utpräglade brottsliga anlag, såsom komplement kräva införande av en vidgad möjlighet att underlåta allmänt åtal och i stället anlita andra samhälleliga åtgärder för den felandes tillrättaförande.

Särskilt beträffande ungdom i åldern 15—18 år måste det i många fall anses lämpligare att den som begått ett kanske helt ringa förmögenhetsbrott blir föremål för ingripande från barnavårdsmyndighet än att åtal väckes mot honom inför domstol. Är fallet av den art att ett omhändertagande för uppfostran finnes påkallat, torde sålunda mången gång en av barnavårdsnämnden ombesörjd skyddsuppfostran vara att föredraga framför en av domstol ådömd tvångsuppfostran. I samband med den nya lagstiftningen om villkorlig dom, vilken emellertid ännu ej trätt i kraft, genomfördes sådan ändring i barnavårdslagen att åtal kan eftergivas beträffande den som för skyddsuppfostran intagits å skyddshem. Emellertid kunna de ifrågakommande brotten ofta vara av så ringa beskaffenhet eller omständigheterna eljest vara sådana, att ett intagande å skyddshem vore en onödigt stark reaktion från det allmännas sida med anledning av brottet. Anstaltsvård bör ju icke tillgripas, om den kan undvikas. Barnavårdslagen erbjuder också andra former för ingripanden, vilka kunna vara tillräckligt effektiva. Beträffande minderårig kan det sålunda, även då denne uppnått straffbarhetsåldern, stundom vara tillräckligt att påkalla strängare tillsyn i hem eller skola i förening med en allvarlig varning för vad han låtit komma sig till last. Det synes därför föreligga behov av möjlighet till åtalseftergift beträffande ungdomliga lagöverträdare, särskilt i åldern 15—18 år, även i andra än de fall som avses med ovannämnda ändring i barnavårdslagen.

Emellertid har utskottet inhämtat, att i de av justitieministern för strafflagberedningen lämnade direktiven jämväl ingår att närmare undersöka spörsmålet om införande av regler om åtalseftergift beträffande sådana fall, där fråga är om brottslighet av mera tillfälligt slag. Utskottet finner därför icke anledning att föreslå någon särskild skrivelse från riksdagen till Kungl. Maj:t i ämnet utan inskränker sig till uttalande av önskemålet att utredningen angående åtalseftergift i fråga om ungdomliga lagöverträdare måtte fullföljas utan dröjsmål och förslag i ämnet snarast föreläggas riksdagen.

Enligt propositionen skola förmögenhetsbrotten regleras i 20—23 kap., vilka erhålla helt ny lydelse. Åtskilliga brott, som nu behandlas i 22 kap. men som ansetts icke ha sin rätta plats bland förmögenhetsbrotten, ha i huvudsakligen oförändrat skick överförts till andra kapitel. Sålunda ha 22 kap. 7—9 §§, som avse vissa kränkningar av familjerättigheter m. m., flyttats till 17 kap., vars nuvarande rubrik »Om äktenskapsbrott» i samband därmed ändrats till »Om brott emot familj». De obetydliga förändringar som gjorts i samband med överflyttningen innefatta icke någon fullständig reformering av ifrågavarande till stor del föråldrade bestämmelser. Anledning saknas att i förevarande sammanhang taga ståndpunkt till frågan hur dessa brott slut-

ligen böra regleras, eftersom det ankommer på straffrättskommittén att upptaga denna fråga vid den fortsatta revisionen av strafflagens speciella del.

Beträffande bestämmelsen om straff för den som »far med spådom, signeri eller annan vidskepelse att därmed bedrägeri öva eller vinning sig förskaffa», vilken bestämmelse enligt propositionen skulle överflyttas från 22 kap. 15 § till en ny 14 a § i 18 kap., ligger emellertid saken något annorlunda till. Straffrättskommittén hade i sitt betänkande (s. 65) föreslagit dess upphävande under framhållande av att straff icke är något lämpligt medel att bekämpa vidskepelse. Departementschefen förklarade emellertid, att det slutliga avgörandet av frågan huruvida kriminalisering skulle bibehållas av sådant brott, som icke enbart vore att anse som förmögenhetsbrott, borde träffas i samband med den fortsatta utredningen rörande revision av strafflagens speciella del. Utskottet medger, att gärningen, i den mån den icke innefattar verkligt bedrägeri, faller utanför förmögenhetsbrottens område. Denna omständighet synes emellertid icke utgöra tillräcklig anledning att uppskjuta frågan huruvida lagbudet bör kvarstå i strafflagen. Detta, vilket ursprungligen upptogs i missgärningsbalken av 1734 års lag tillsammans med det år 1779 upphävida straffbudet mot trolldom, framstår sedan länge såsom otidsenligt. De sällsynta fall, i vilka lagrummet ännu tillämpas, torde huvudsakligen avse s. k. spågummor och liknande personer, under det att intet inskridande med straff förekommer mot den vidskepelse som florerar i andra former. Ur formell synpunkt förefaller det mindre lämpligt att vid sidan om en modern bestämmelse om bedrägeri, vari detta begrepp noga definieras, bibehålla ett stadgande, där ordet »bedrägeri» användes i en annan, mycket svävande betydelse. Såvitt denna gärning verkligen innefattar bedrägeri, synes intet skäl föreligga att icke behandla den såsom vanligt bedrägeri. Så bör också ske, om det särskilda stadgandet upphäves. De fall åter, som icke innefatta något förmögenhetsbrott, synas lämpligen kunna lämnas utanför strafflagens tillämpningsområde. Utskottet tillstyrker alltså, att 18 kap. 14 a § utgår ur förslaget om ändring av strafflagen.

Förmögenhetsbrotten ha i propositionen grupperats på ett enligt utskottets åsikt lämpligt sätt. I 20 kap. behandlas stöld och andra tillgreppsbrott, i 21 kap. bedrägeri och liknande oredlighetsbrott, i 22 kap. förskingring och trolöshet samt i 23 kap. gäldenärsbrott. En enligt utskottets mening synnerligen lycklig anordning är att så gott som varje brott i propositionen erhållit sin särskilda benämning. Åtskilliga i propositionen nyinförda brottsbeteckningar, exempelvis svindleri, olovligt förfogande, behörighetsmissbruk och mannamån mot borgenärer, leda osökt tanken i rätt riktning. Det nu i dagligt tal men ej i strafflagen brukade uttrycket tjuvgömmeri har icke upptagits i propositionen, då brottet utsträckts att omfatta även andra sätt att bereda sig otillbörlig vinning av någons brottsliga förvärv. I stället har föreslagits en med danskt och norskt lagspråk överensstämmande beteckning, häleri, av samma ordstam som de i Sverige ännu dialektiskt kvarlevande orden häla och hylare. Den beteckning för brottet som alternativt föreslagits i ett avgivet yttrande — olovlig befattning med brottsgods — synes mindre lämp-

lig. På grund av företeelsens vanlighet och ordets uttrycksfulla beskaffenhet torde brottsbenämningen häleri snart komma att allmänt förstås.

Brottsbeskrivningarna ha i allmänhet i propositionen gjorts mera ingående än i gällande lag, vilket måste betecknas som nödvändigt i en modern strafflag. I stort sett synas också de föreslagna beskrivningarna vara så enkla och lättfattliga som ämnets beskaffenhet medgiver. Mot den i 20 kap. 1 § upptagna beskrivningen på stöld, »olovligen tager annans sak med uppsåt att tillägna sig den», kan emellertid anmärkas, att ordet »sak» i den här använda juridiska bemärkelsen, omfattande bl. a. penningar, är mindre lättfattligt för allmänheten. Då varje föremål för annans äganderätt, i den mån det kan tagas, kan vara föremål för stöld, föreslår utskottet, att det citerade uttrycket ändras till »olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det». Av liknande skäl föreslår utskottet, att ordet »sak» i 6 § samma kapitel ändras till »något».

Genom de i propositionen föreslagna straffskalorna i förening med de viktigaste förmögenhetsbrottens uppdelning i olika grader efter brottets större eller mindre svårhet erhålla domstolarna vidsträckt möjlighet att behandla varje fall efter dess egenart. Vad särskilt angår gradindelningen, är denna ett naturligt uttryck för den i propositionen genomgående förskjutningen från stöld och liknande brott, där de nuvarande bestämmelserna förenklats och mildrats, till bedrägeri, förskingring och liknande brott, där alltför knapphändiga straffstadganden utvecklats och allvarliga ingripanden möjliggjorts mot företeelser av särskilt samhällsfarlig art. Vid stöld finnas nu utförliga stadganden om strängare straff för åtskilliga grova brottsfall ävensom ett särskilt bagatellbrott, snatteri, varemot vid bedrägeri och förskingring motsvarande gradering saknas. Enligt propositionen skola stöld, bedrägeri och förskingring bli va väsentligen jämställda och indelas i tre grader. Stöldbrottet skall delas i snatteri, stöld och grov stöld, bedrägeri på samma sätt i bedrägligt beteende, bedrägeri och grovt bedrägeri samt förskingring i undandräkt, förskingring och grov förskingring. Vid bedömande huruvida en stöld är grov skall enligt propositionen särskilt beaktas, om brottet förövats medelst inbrott eller avsett sak, som någon bar på sig, eller gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel, eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. Utskottet vill understryka, att vad sålunda angivits endast utgör exempel samt att även andra för närvarande strängare bestraffade fall, t. ex. om någon stjälar kreatur som går i bete ute å mark, böra beaktas. Vad angår bedrägeri och förskingring torde domstolarnas nuvarande vana att vid stöld utskilja vissa fall till strängare behandling underlätta för dem att framdeles verkställa en liknande gradering även vid bedrägeri och förskingring.

I propositionen ha ej blott de allvarligaste förmögenhetsbrotten utan även brott av lindrigare slag sammanförts till större brottsbegrepp med vidare straffskalor. Denna metod erbjuder visserligen i flera hänseenden beaktansvärda fördelar, men ur andra synpunkter kan ett alltför omfattande brottsbegrepp väcka betänkligheter. I detta avseende har utskottet uppmärksam-

mat, att i 20 kap. 6 § under beteckningen egenmäktigt förfarande sammanförts ej blott självtäkt och liknande fall, som för närvarande anses straffbara enligt 10 kap. 20 § strafflagen, utan även andra besittningsrubbningar, framför allt det nu i 22 kap. 12 § andra stycket strafflagen reglerade fallet att någon olovligen tager och brukar vad annan tillhör. Under förslagets 20 kap. 6 § falla sålunda både så allvarliga brott som de s. k. billånen och rena självtäktfall. Utskottet föreslår, att sådana fall, vari någon olovligen rubbar annans besittning för att själv taga sig rätt, utbrytas ur 6 § och behandlas i en ny 7 § under beteckningen självtäkt med böter eller fängelse som straffsats. Såsom självtäkt böra enligt detta förslag icke bedömas alla fall, som nu anses straffbara enligt 10 kap. 20 § strafflagen, exempelvis icke det där nämnda fallet att en borgenär egenmäktigt pantar något till sig. Det är icke nog att gärningsmannen har en viss rätt, exempelvis borgenärs rätt till betalning eller ägares rätt till pantsatt sak, utan han måste ha varit berättigad att få just den besittning, som han egenmäktigt tagit sig. I fråga om 6 § föreslår utskottet, att uttrycket »för att själv taga sig rätt eller eljest olovligen tillgriper sak» utbytes mot »olovligen tager och brukar eller eljest tillgriper något». Härigenom vinnes ej blott anslutning till den nya sjunde paragrafen utan även ett uttryckligt framhållande av det viktiga hithörande fallet olovligt brukande. I övrigt föreslår utskottet i 6 § — förutom den vid 1 § berörda jämkningen beträffande ordet »sak» — att undantaget för fall »som förut i detta kapitel är sagt» utsträcker till fall »som särskilt i detta kapitel omförmäles», sålunda omfattande även den nya sjunde paragrafen. Som konsekvens av att en ny 7 § införes föreslår utskottet omnumrering av de efterföljande paragraferna i kapitlet, på grund varav hänvisningen i kapitlets paragraf om försök får jämkas, hänvisningen i 19 kap. 21 § ändras att avse 20 kap. 11 § i stället för 20 kap. 10 § samt hänvisningarna i 21 kap. 11 § och 22 kap. 10 § ändras att avse 20 kap. 12 § i stället för 20 kap. 11 §.

Vad angår den i motionerna behandlade frågan om åverkansbrotten får utskottet anföra följande. Dessa brott regleras nu i strafflagens 24 kap., vilket bland annat innebär att olovligt tillgrepp av vissa uppräknade naturprodukter straffas som åverkan, varemot tagande av andra naturprodukter är straffritt. Härifrån göres dock i 20 kap. 2 § av gällande strafflag det undantaget, att tillgrepp av de viktigaste skogsprodukterna blir stöld, om värdet går över trettio kronor. Enligt propositionen skulle 24 kap. till största delen upphävas och ersättas med en allmän regel i förslagets 20 kap. 7 §, att vad i 20 kap. är stadgat angående tillgrepp jämväl skall gälla där någon från fastighet olovligen avskiljer och tager något som hör till denna. Att den allmänna rätten för var och en att även å annans skog eller mark taga vissa naturprodukter, t. ex. skogsbär, icke inskränkes härigenom skulle enligt propositionen fastslås genom en övergångsbestämmelse (punkt 3) av innehåll att genom nya lagen ej göres ändring i vad hittills gällt om rätt till vad som finnes å skog eller mark. Motionärerna ha hemställt om bibehållande av den hittillsvarande gränsen mellan tjuvnadsbrott och åverkan.

Med hänsyn till att åverkansbrotten förete beröringspunkter ej blott med tjuvnad utan även med skadegörelse, vilket brott ännu icke behandlats av

straffrättskommittén, anser utskottet tillräcklig anledning icke föreligga att redan nu taga slutlig ställning till frågan huru åverkansbrotten i en reviderad strafflag skola behandlas. Det synes lämpligare att straffrättskommittén, som vid sitt fortsatta arbete har att behandla skadegörelse, i samband därmed upptager strafflagens 24 kap. till förnyat övervägande. Tillfälle erbjuder sig därvid att beakta den utredning om jordägares rätt som kan förväntas från lagberedningen vid dess arbete på en revision av jordabalken. På grund härav förordar utskottet, att de nuvarande reglerna om åverkan tills vidare bibehållas oförändrade. I enlighet härmed föreslår utskottet, att i stället för propositionens 20 kap. 7 § insättes en ny 8 § ordagrant likalydande med 20 kap. 2 § i gällande strafflag; i anslutning härtill bör ur det nu föreliggande förslaget till ändring av strafflagen uteslutas dels vad ingressen innehåller om upphävande av 24 kap. 1—10 §§, dels förslagets 22 kap. 4 § andra stycket och 7 § andra punkten, som ersätta vissa stadganden i nuvarande 24 kap., dels ock övergångsbestämmelsernas tredje punkt.

I propositionens 21—23 kap. föreslår utskottet inga andra ändringar än de förut berörda. Att det straffbara området genom propositionen utsträcker till nya former av oredlig förvärvsverksamhet är enligt utskottets mening i full överensstämmelse med utvecklingens krav. Särskilt ser utskottet med tillfredsställelse att propositionen innefattar en effektivare lagstiftning mot ocker. I sistnämnda hänseende föreslår utskottet en ytterligare åtgärd, nämligen såsom förut nämnts att försök till ocker straffbelägges. Detta sker genom att i propositionens 21 kap. 8 § införes en hänvisning till 5 § i samma kapitel. Utskottet gillar den i propositionen upptagna nya utformningen av brottet förskingring, innebärande bland annat, att till förskingring räknas sådan penningförskingring, som nu anses vara trolöshet mot huvudman, men däremot icke förfogande över vad som köpts på avbetalning i strid med äganderättsförbehåll för säljaren. Enligt vad utskottet inhämtat har i anslutning härtill inom justitiedepartementet verkställts utredning angående möjligheten för redovisningsskyldig att med sakrättslig verkan avskilja redovisningsmedel som han mottagit. Utskottet, som icke ansett sig böra såsom ett villkor för tillstyrkande av den nya konstruktionen av begreppet penningförskingring uppställa, att en lagstiftning av ifrågavarande art kommer till stånd och träder i kraft samtidigt med de nya strafflagsbestämmelserna, vill dock understryka önskvärdheten av att så sker. Beträffande stadgandet i 22 kap. 5 § om trolöshet mot huvudman vill utskottet erinra, att för straffbarhet erfordras åtminstone eventuellt uppsåt att skada huvudmannen, och att sålunda ett verkligt missbruk av den förtroendeställning gärningsmannen intager måste föreligga.

Strafflagens 24 kap. skall, såsom av det ovan sagda framgår, enligt utskottets förslag tills vidare bibehållas i huvudsak sådant det är i gällande rätt. Beträffande olovligt fiske tillstyrker utskottet emellertid de i propositionen upptagna, av särskilda önskemål från fiskarbefolkningens sida föranledda förändringarna, att fängelse i högst sex månader kan ådömas vid synnerligen försvårade omständigheter samt att brottet blir angivelsebrott. Då 1—10 §§ i nuvarande 24 kap. enligt utskottets förslag bibehållas, föreslår

utskottet även bibehållande av åtalsregeln i 15 § med den förändring beträffande olovligt fiske som nyss angivits. Som följd härav skola de särskilda åtalsreglerna i propositionens 11 och 14 §§ utgå; 11 § blir alltså helt lika med gällande lag. Beträffande 16 § tillstyrker utskottet propositionen med de jämkningar som betingas av att 1—10 §§ fortfarande skola gälla.

Bland övergångsbestämmelserna erhåller enligt utskottets förslag propositionens fjärde punkt numret 3 på grund av att propositionens tredje punkt såsom angivits skall utgå.

Vidkommande strafflagen för krigsmakten upptager propositionen i huvudsak endast följdändringar. I 33 § föreslår utskottet den ändring i propositionens förslag, att till paragrafens tredje stycke fogas en ny sista punkt av innehåll, att dom å disciplinstraff ej må tillräknas någon till sådan förhöjning av straff för återfall i brott, varom i 4 kap. 14 § allmänna strafflagen förmåles. Detta står i samband med utskottets i sistnämnda lagrum upptagna förslag att från återfallsverkan undantaga lägre bötesstraff än sextio dagsböter. Då en motsvarande gräns knappast kan tänkas infördd för disciplinstraff och sådant straff måste antagas komma till användning endast i fall av mera utpräglad militär art, ha disciplinstraff ansetts kunna helt undantagas från den allmänna återfallsverkan. Utskottet föreslår vidare, att den i propositionen föreslagna straffskärpningen beträffande obehörigt tagande av bestraffningsrätt, vilken icke synes behöfelig då i de avsedda fallen samtidig tillämpning av den nya 24 § i 10 kap. allmänna strafflagen kan äga rum, icke vidtages utan 112 § bibehålles oförändrad samt att i 185 § icke upptages något nytt moment 13 a med hänvisning till 122 §. Om det i sistnämnda lagrum behandlade brottet, egenmäktigt tagande av befäl, föreligger eller ej synes nämligen icke böra avgöras i disciplinär ordning.

Beträffande lagen om straffregister föreslås i propositionen, att däri i stället för böter för snatteri skulle upptagas med tillämpning av 20, 21, 22 eller 23 kap. strafflagen ådömda böter ävensom jämlikt något av dessa kapitel jämte 98 § strafflagen för krigsmakten ådömt disciplinstraff. Med hänsyn till de här ovan förordade ändringarna i återfallsreglerna föreslår utskottet, att i detta hänseende i registret skola upptagas med tillämpning av 20, 21, 22 eller 23 kap. strafflagen ådömda dagsböter ej under sextio men inga disciplinstraff.

I fråga om övriga i propositionen upptagna författningsförslag föreslår utskottet ingen annan ändring än att, såsom följd av bibehållandet av 24 kap. strafflagen, förslagen till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällida ägor och rättigheter ävensom till lag angående ändrad lydelse av 59 § lagen den 2 juni 1933 om ägofred utgå samt att förslaget till lag angående ändrad lydelse av 29 och 31 §§ lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt bibehålles allenast såvitt angår 31 §. Utskottet vill därjämte i anledning av förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten uttala det önskemålet, att sistnämnda båda lagrum vid lägligt tillfälle ändras på sådant sätt att ytterligare följdändringar icke i samma utsträckning som hittills bliva erforderliga vid ändringar i strafflagens 14, 15 eller 18 kap.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i de genom förevarande proposition framlagda förslagen — måtte
dels för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) L a g

om ändring i vissa delar av strafflagen.

Härigenom förordnas, *dels* att 3 kap. 9—11 §§, 10 kap. 20 §, 15 kap. 14 §, 19 kap. 4, 8 och 9 §§, 24 kap. 1—10 och 15 §§ samt 25 kap. 11 och 12 §§ strafflagen skola upphöra att gälla, *dels* att 2 kap. 8 §, överskriften till 3 kap., 4 kap. 14 §, 5 kap. 4 och 16 §§, 6 kap. 5 §, 8 kap. 23 och 24 §§, 10 kap. 17 och 21 §§, 12 kap. 1, 4, 5, 6, 10, 11, 16 och 17 §§, 14 kap. 2, 3, 8, 10, 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 28, 28 a, 34 och 37 §§, 15 kap. 15 a, 16 och 18 §§, 17 kap., 18 kap. 7 och 8 §§, 19 kap. 5, 6, 20 och 21 §§, 20—23 kap. samt 24 kap. 11, 14 och 16 §§ strafflagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* ock att i strafflagen skola införas följande paragrafer, nämligen i 3 kap. 13 och 14 §§, i 10 kap. 18 a och 24 §§, i 11 kap. 13 a §, i 12 kap. 3 a, 5 a, 5 b, 6 a, 21 och 22 §§, i 13 kap. 6 §, i 14 kap. 20 a

Härigenom förordnas, *dels* att 3 kap. 9—11 §§, 10 kap. 20 §, 15 kap. 14 §, 19 kap. 4, 8 och 9 §§ samt 25 kap. 11 och 12 §§ strafflagen skola upphöra att gälla, *dels* att 2 kap. 8 §, överskriften till 3 kap., 4 kap. 14 §, 5 kap. 4 och 16 §§, 6 kap. 5 §, 8 kap. 23 och 24 §§, 10 kap. 17 och 21 §§, 12 kap. 1, 4, 5, 6, 10, 11, 16 och 17 §§, 14 kap. 2, 3, 8, 10, 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 28, 28 a, 34 och 37 §§, 15 kap. 15 a, 16 och 18 §§, 17 kap., 18 kap. 7 och 8 §§, 19 kap. 5, 6, 20 och 21 §§, 20—23 kap. samt 24 kap. 14, 15 och 16 §§ strafflagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* ock att i strafflagen skola införas följande paragrafer, nämligen i 3 kap. 13 och 14 §§, i 10 kap. 18 a och 24 §§, i 11 kap. 13 a §, i 12 kap. 3 a, 5 a, 5 b, 6 a, 21 och 22 §§, i 13 kap. 6 §, i 14 kap. 20 a och 28 b §§, i 15 kap. 8 a och 25 §§

¹ Senaste lydelse. se beträffande 2 kap. 8 § 1938: 251, beträffande 4 kap. 14 § 1906: 51 s. 1, beträffande 5 kap. 4 § 1890: 33 s. 1, beträffande 5 kap. 16 § 1926: 70, beträffande 8 kap. 23 och 24 §§ 1940: 356, beträffande 10 kap. 17 och 21 §§ 1933: 185, beträffande 12 kap. 1 och 4 §§ 1937: 242, beträffande 12 kap. 5 och 10 §§ 1890: 33 s. 1, beträffande 12 kap. 11 § 1917: 246, beträffande 12 kap. 16 och 17 §§ 1890: 33 s. 1, beträffande 14 kap. 15 § 1931: 327, beträffande 14 kap. 19 § 1918: 459, beträffande 14 kap. 22, 23, 26 och 27 §§ 1921: 298, beträffande 14 kap. 28 § 1921: 288, beträffande 14 kap. 28 a § 1938: 319, beträffande 14 kap. 34 § 1912: 62, beträffande 14 kap. 37 § 1937: 242, beträffande 15 kap. 15 a och 16 §§ 1937: 242, beträffande 17 kap. 1937: 242, beträffande 18 kap. 7 och 8 §§ 1937: 242, beträffande 19 kap. 5 och 6 §§ 1890: 33 s. 1, beträffande 19 kap. 20 § 1902: 71 s. 8, beträffande 19 kap. 21 § 1938: 251, beträffande 20 kap. 1890: 33 s. 1, 1918: 268, 1936: 244, 1937: 242 och 1938: 251, beträffande 21 kap. 1890: 33 s. 1, 1921: 288, 1934: 304 och 1936: 244, beträffande 22 kap. 1890: 33 s. 1, 1915: 432, 1917: 382, 1920: 417, 1924: 330, 1926: 146, 1930: 96, 1931: 327, 1934: 163, 1936: 244 och 1937: 242, beträffande 23 kap. 1921: 229, 1936: 244 och 1937: 242 samt beträffande 24 kap. 14 § 1931: 327.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

och 28 b §§, i 15 kap. 8 a och 25 §§, samt i 19 kap. 20 a §, av nedan an-
i 18 kap. 14 a § samt i 19 kap. 20 a §, givna lydelse:
av nedan angivna lydelse:

2 KAP.

8 §.

Böter ådömas — — — fem riksdaler.

Där enligt lagen böter äro för särskilt fall bestämda till visst högsta belopp,
ådomes dock straffet omedelbart i penningar, ej under fem riksdaler.

Böter tillfalla kronan.

3 KAP.

Om delaktighet i brott och om försök till brott m. m.

13 §.

Har någon påbörjat utförandet av visst brott, utan att detta till fullbordan
kommit, skall han, i de fall lagen utsätter, straffas för försök till brottet, så-
framt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller
sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten.

Straff för försök skall ej, utom i fall varom särskilt är stadgat, ådömas den
som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, för-
anlett att brottet ej fullbordats.

Straffet för försök sättes under vad å den fullbordade gärningen följa bort;
dock att till straffarbete på livstid må dömas i de fall som i lagen särskilt ut-
sättas och att lägre straff än straffarbete ej må ådömas, där minsta straff för
det fullbordade brottet är straffarbete i två år eller däröver.

14 §.

Straff som i lagen utsättes för det fall att någon genom brott bereder sig
vinning eller tillägnar sig något skall jämväl tillämpas, då gärningsman-
nen avsiktligen bereder annan vinning eller tillägnar annan något.

4 KAP.

14 §.

Begår någon, efter det han genom laga kraftvunnet utslag blivit dömd för brott som i 20, 21, 22 eller 23 kap. sägs, sådant i dessa kap. avsett brott, för vilket särskilt stadgande finnes

Begår någon, efter det han genom laga kraftvunnet utslag blivit dömd för brott som i 20, 21, 22 eller 23 kap. sägs, sådant i dessa kap. avsett brott, för vilket särskilt stadgande finnes

(Kungl. Maj:ts förslag:)

om förhöjt straff för det fall att brottet är grovt, skall straffet för återfallet bestämmas enligt det stadgandet, där ej med hänsyn till brottens beskaffenhet, den tid som mellan dem förflutit eller eljest särskilda skäl däremot äro. Är återfallet snatteri, bo-dräkt, bedrägligt beteende eller undandräkt, skall, där ej särskilda skäl äro mot förhöjt straff för återfall, dömas till fängelse eller straffarbete i högst två år.

(Utskottets förslag:)

om förhöjt straff för det fall att brottet är grovt, skall straffet för återfallet bestämmas enligt det stadgandet, där ej med hänsyn till brottens beskaffenhet, den tid som mellan dem förflutit eller eljest särskilda skäl däremot äro. Är återfallet snatteri, bo-dräkt, bedrägligt beteende eller undandräkt, skall, där ej särskilda skäl äro mot förhöjt straff för återfall, dömas till fängelse eller straffarbete i högst två år. *Ej må dom å lägre bötesstraff än sextio dagsböter tillräknas någon till sådan förhöjning av straff som i denna paragraf sägs.*

Lika med brott som nu sagts skall anses delaktighet i sådant brott. Utländsk straffdom må tillmätas samma verkan som svensk.

5 KAP.**4 §.**

Ej må brott, som någon begått, innan han fyllt aderton år, honom tillräknas till sådan förhöjning av straff för återfall i brott, varom i 4 kap. 14 § för-mäles.

16 §.

De i 14 och 15 §§ bestämda tider skola räknas i allmänhet från den dag brottet begicks, men i de fall, som i 15 kap. 17, 18 eller 21 § eller i 17 kap. 2 § sägas och ej åtalas må, innan till återgång av giftermål dömt är, från den dag domen därom vann laga kraft och i det fall, som i 23 kap. 5 § avses, från den dag då beslut om egendomsavträde meddelades eller åtal eljest tidigast kunde ske.

Åtal anses — — — häktad blivit.

6 KAP.**5 §.**

Hava flere i brott tagit sådan del, som i 3 kap. 1, 3, 4, 5, 6 eller 7 § sägs; svare de, en för alla och alle för en, till skadestånd.

8 KAP.**23 §.**

Försök till brott, varom i 6 §, 11 §, 17 § första stycket, 18 § eller 20 § förmäles, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

24 §.

Har stämpling till högförräderi eller krigsförräderi blivit gjord, då skall, där straff ej är förskyllt för sådant förräderi eller försök därtill, anstiftare av stämplingen dömas till straffarbete från och med två till och med tio år. Annan deltagare i sådan stämpling varde dömd till straffarbete från och med ett till och med sex år.

Lika med — — — sådan makt.

10 KAP.

17 §.

Tager man — — — till fängelse.

Befriar man — — — dagsböter, dömas.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

18 a §.

Den som, sedan brott timat, döljer den brottslige, främjar hans flykt, undanröjer bevis om gärningen eller på annat dylikt sätt motverkar den brottsliges befordran till ansvar, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter; sker det för egen vinning, må till straffarbete i högst två år dömas.

Insåg han icke men hade skälig anledning antaga att den andre var brottslig, vare straffet böter.

Make, trolovad, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första svågerlag lika nära förenad är, adoptivföräldrar eller adoptivbarn, fosterföräldrar eller fosterbarn må ej till straff fällas efter andra stycket; ej heller efter första stycket för den brottsliges döljande eller för främjande av hans flykt.

21 §.

Bryter man offentlig myndighets insegel, varmed saker eller skrifter tillslutna äro, eller rubbar man lös egendom, som är tagen i beslag, satt i kvarstad eller utmätt; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

24 §.

Den som obehörigen utövar vad till allmän befattning hör, dömes till fängelse eller böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst fyra år dömas.

Där någon i annat fall än i första stycket sägs obehörigen giver sig ut för att innehava allmän befattning, dömes till böter eller fängelse. Vad nu är sagt gälle ock, där någon obehörigen bär uniform eller tjänstetecken för att giva sig sken av att tillhöra krigsmakten eller annan kår i det allmännas tjänst.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

11 KAP.

13 a §.

Den som, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, olovligen bryter eller öppnar annans förseglade brev eller handling eller annat, som honom enskilt angår och med försegling eller på annat sätt tillslutet är; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Sker det eljest med vilja utan ont uppsåt; vare straffet böter.

Tager någon olovligen från posten ut annans brev och det uppsåtligen förstör eller undanhåller; straffes ock såsom i första stycket sägs.

Brott, som i denna paragraf avses, må ej åtalas av annan än den, som brevet avsänt eller till vilken det skrivet är, eller av den, som äger, i vård haver eller emottaga skulle det, som eljest brutet eller öppnat blivit.

12 KAP.

1 §.

Den som — — — månader nedsättas.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

3 a §.

Begår någon i fråga om handling, som utfärdas av offentlig myndighet i främmande stat, brott som i 1, 2 eller 3 § omförmäles, dömes till straffarbete i högst fyra år eller fängelse i högst sex månader.

4 §.

Den, som falskeligen i annan, verklig eller diktad persons namn skriver köpebrev, testamente, kontrakt, skuldebrev, växel, invisning, kredit- eller kvittobrev, handelsbok eller annan enskild handling, som till bevis om rättighet eller befrielse från förbindelse tjänar, eller riktig sådan handling genom tillägg, utplåning eller annorledes förfalskar; eller å falsk skrift tillsätter eller förskaffar sig underskrift, varmed sken av gällande handling däråt beredes; varde, där han den handling, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, begagnar, dömd till straffarbete i högst fyra år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till fängelse i högst sex månader.

5 §.

Har man, på sätt i 4 § sägs, skrivit eller förfalskat och begagnat annan enskild handling än de där nämnda, såsom arbetsbetyg, intyg om fattigdom, sjukdom eller annat dylikt; dömes till straffarbete eller fängelse i högst sex månader. Var handlingen skriven i diktad persons namn, må till böter dömas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5 a §.

Den som uppsåtligen, till förfång för annans rätt, förstör eller gör obrukbara de handlingar, varå den sig grundar, straffes högst med straffarbete i fyra år.

5 b §.

Nekar någon emot bättre vetande sin hand och förskrivning, straffes med böter eller fängelse.

6 §.

Brukar någon, i avsikt som förut sagd är, handling den han vet falsk vara, straffes så, som hade han förfalskningen själv gjort.

6 a §.

Begagnar sig någon svikligen av pass, arbetsbetyg eller annat dylikt bevis, som för annan utgivet är, dömes till fängelse eller böter. Samma lag vare, där någon utlämnar sådant bevis att begagnas av annan än den för vilken beviset är utfärdat.

10 §.

Främmande stats allmänna stämplor och märken vare, om förfalskning eller missbruk därav sker, lika med svenska ansedda, där Konungen förordnat, att de samma skydd njuta skola.

11 §.

River, flyttar — — — fyra år.

Samma lag — — — falskeligen sätter.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

16 §.

Utprånglar någon — — — själv gjort.

Försök till sådan utprångling straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

17 §.

Har någon blivit med falskt mynt eller falsk penningesedel bedragen och, ändå att han sådant märkt, sedan det mynt eller den sedel till annan utgivit; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. I ringare fall må till böter dömas.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

21 §.

Uppgiver någon i arbetsbetyg eller annan sådan enskild handling, som i 5 § nämnes, vad han vet osant vara, och därav annan vilseledas eller skadas kan, straffes med böter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

22 §.

Den som mot bättre vetande avgiver falsk utsaga i sådan försäkran, som avses i 6 kap. 9 § giftermålsbalken, straffes högst med straffarbete i fyra år.

Avgiver någon emot bättre vetande falsk utsaga i sådan försäkran, som enligt lag skall avläggas till utredning angående frihet från äktenskapshinder, dömes till fängelse eller, om han av egen drift återkallar utsagan innan vigsel sker, till böter.

13 KAP.

6 §.

Gör någon försök att genom anstiftan komma åstad brott, varom i detta kap. sägs; varde dömd till straff, som sättes under vad han förskyllt, därest brottet blivit fullbordat. Har han frivilligt föranlett att brottet ej kom till uförande, vare från straff fri.

14 KAP.

2 §.

Försök till mord straffes efter ty i 3 kap. stadgas; dock må till straffarbete på livstid dömas.

3 §.

Var som — — — tio år.

Var gärningsmannen — — — år nedsättas.

Försök till dråp, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

8 §.

Kan ej utrönas vilken eller vilka tillfogat den döde skador, som i och för sig eller i förening varit livsfarliga; vare straffet, där ej gärningen eljest är med högre straff belagd, för den, som i uppsåt att döda gjort våld å den dräpne, straffarbete i högst sex år; för den, som med berått mod, men utan sådant uppsåt, som sagt är, deltagit i misshandeln, straffarbete i högst fyra år; och för den, som av hastigt mod och utan uppsåt att döda varit i gärningen delaktig, straffarbete i högst två år.

10 §.

Har någon — — — sex år.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

Med svår — — — livsfarlig sjukdom.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

14 §.

Hava flere — — — stadgade, tillämpas.

Kan ej utrönas av vilken eller av vilka skadan blivit gjord, då skall en var, som i misshandeln deltagit, dömas, där ej gärningen eljest är med högre straff belagd: om skadan var av beskaffenhet, som i 10 § sägs, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, och, om skadan ringare var, till böter eller fängelse i högst sex månader.

15 §.

Har någon, i uppsåt att göra skada eller eljest i vredesmod, emot annan dragit kniv eller svärd, spänt bössa eller rest annat livsfarligt vapen; då skall den omständighet, om han är förfallen till straff för misshandel eller försök därtill, vid straffets bestämmande, såsom försvårande anses; och må i fall, som i 11 § sägs, där misshandeln skedde av hastigt mod, så ock för misshandel, varom i 12 § förmäles, straffet förhöjas till straffarbete i fyra år, och för sådan misshandel, som i 13 § nämnd är, till straffarbete i högst ett år dömas.

Är den skyldige ej förfallen till straff för misshandel eller försök därtill, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

18 §.

Har någon givit annan gift eller dylikt för att honom skada, och dör han därav; straffes gärningsmannen efter 1 § såsom för mord. Kommer av den förgiftning svår kroppsskada; dömes till straffarbete på livstid eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till sådant arbete från och med åtta till och med tio år. Följer av gärningen ringare eller ingen skada; då skall till straffarbete från och med fyra till och med åtta år dömas.

Försök till brott, varom nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

Har någon, i uppsåt att annan till liv eller hälsa skada, tillrett gift eller dylikt, och är han ej förfallen till straff för brott, som i 1 eller 2 mom. sägs, varde till straffarbete i högst två år dömd, där han ej, av egen drift och förr, än brottet blev upptäckt, giftet förstört.

19 §.

19 §.

Förgiftar någon, i uppsåt att skada andra till liv eller hälsa, varor, som till salu hållas, eller vad annat som helst, så att allmän fara för människors liv eller hälsa därav kommer; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år. Får någon av den förgiftning död eller svår

Förgiftar någon, i uppsåt att skada andra till liv eller hälsa, varor, som till salu hållas, eller vad annat som helst, så att allmän fara för människors liv eller hälsa därav kommer; dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år. Får någon av den förgiftning död eller svår

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

kroppsskada; vare lag, som i 18 § skils. Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

kroppsskada; vare lag, som i 18 § skils.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

Har någon — — — tio år.

Har någon — — — tio år.

20 a §.

Säljer man eller utlämnar eljest till annans begagnande veterligen förfalskade livsmedel, och är vid den förfalskning ämne nyttjat, som för människors liv eller hälsa farligt är; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år. Får någon av de livsmedel svår kroppsskada; då skall till straffarbete från och med sex till och med tio år dömas. Ljuter någon därav döden; varde den brottslige dömd till straffarbete på livstid eller i tio år. Bjuder man till annan ut sådana veterligen förfalskade livsmedel, som ovan sagda äro; varde, där de ej emottagas, ändå dömd till straffarbete i högst två år. Beträdes handlande eller annan, vars yrke är att sälja eller bereda livsmedel, med brott, som i denna § sägs; miste han ock den näringsrätt.

Säljer man eller utlämnar eljest till annans begagnande, eller bjuder man till annan ut veterligen förfalskade läkemedel, de där för människors liv eller hälsa farliga äro; vare lag som för varje fall i 1 mom. sägs.

22 §.

Har kvinna — — — månader, dömas.

Försök till barnamord straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

23 §.

Har kvinnan utsatt fostret eller det uppsåtligen från sig skilt och i hjälplöst tillstånd försatt; varde hon dömd till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Fick fostret svår kroppsskada, eller ljöt det döden; dömes till straffarbete eller fängelse från och med sex månader till och med två år. Sättes fostret ut å sådant ställe eller under sådana omständigheter, som i 32 § sägas; vare straffet böter eller fängelse i högst sex månader, men, om barnet fick svår kroppsskada eller död, fängelse eller straffarbete i högst ett år.

26 §.

Havande kvinna, som genom att nyttja invärtes eller utvärtes medel uppsåtligen dödar sitt foster, straffes för fosterfördrivning med fängelse.

27 §.

Den som, med kvinnans vilja, förövar fosterfördrivning på sätt i 26 § sägs. dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år eller till fängelse i minst sex månader.

Begår någon brott, som här sägs, vanemässigt eller för att därmed bereda sig vinning; dömes till straffarbete från och med ett till och med sex år.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

28 §.

Har någon, utan kvinnans vilja, förövat fosterfördrivning på sätt i 26 § sägs, dömes till straffarbete från och med sex till och med tio år. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada, dömes till straffarbete på livstid eller i tio år; fick hon därav döden, dömes gärningsmannen till straffarbete på livstid.

28 a §.

Försök till brott, som i 26, 27 eller 28 § sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas. Har av försök till brott, som i 28 § omförmäles, kvinnan fått döden, må till straffarbete på livstid dömas.

28 b §.

Att i vissa fall för handling som i 26, 27, 28 eller 28 a § sägs ej må dömas till straff enligt nämnda lagrum, därom stadgas i särskild lag om avbrytande av havandeskap.

34 §.

Har kvinna, som av olovlig beblandelse varit havande, i annat fall, än i 22 § sägs, uppsåtligen dödat sitt barn, och var gärningen förövad under inflytande av den övergivna eller nödställda belägenhet, vari hon i följd av barnets födelse befunnit sig; då må straff efter 1 § eller 3 § 1 mom. nedsättas till straffarbete i fyra år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till straffarbete i två år.

Där brottet stannat vid försök, må straff, som enligt 18 § 1 mom. å gärningen följa bort, nedsättas till straffarbete i sex månader. Har kvinnan under de omständigheter, som i 1 mom. sagts, utsatt barnet eller det eljest uppsåtligen från sig skilt och såmedelst i hjälplöst tillstånd försatt, då må jämväl straff efter 30 § eller 31 § andra punkten nedsättas under vad eljest å gärningen följa bort, dock lägst till straffarbete i sex månader.

37 §.

Begår man förbrytelse, som i 15 § 2 mom. avses, mot skyldeman i rätt uppstigande led; vare straffet fängelse i högst ett år. Skedde förbrytelsen mot annan av de personer, som i 36 § äro nämnda, varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd.

15 KAP.

8 a §.

Gör man gärning som i 6 eller 8 § avses för att själv taga sig rätt eller eljest utan argt uppsåt, straffes högst med straffarbete i två år.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

15 a §.

Har någon förmått kvinna till otukt genom annat våld eller hot om brottslig gärning än i 12 § avses, eller medelst hot att åtala eller angiva någon för brott eller att om någon lämna menligt meddelande; dömes till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må tiden för straffarbetet till sex år höjas.

16 §.

Brott, som i 12, 13, 15 eller 15 a § sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej kvinnan av brottet död ljutit, eller det av henne eller hennes målsman till sådant åtal angivet varder. Ej heller må sådant åtal anställas sedan sex månader förflutit efter det brottet skedde, där ej laga förfall visas eller så är, att döden genom brottet blivit kvinnan tillskyndad.

18 §.

Bortförer man kvinna, som ej fyllt femton år, med hennes vilja, men utan samtycke av målsman, i sådant uppsåt, som i 17 § sägs; dömes till straffarbete från och med sex månader till och med två år.

Bortföres omyndig kvinna, som fyllt femton år, med sin vilja, från fader eller moder eller dem, som i deras ställe äro, i sådant uppsåt som nämnt är; dömes gärningsmannen till fängelse eller böter.

25 §.

Försök till brott, som i 5, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 15 a eller 17 § eller 18 § 1 mom. sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas. Har av försök till brott, som i 12 eller 13 § omtalas, kvinnan fått döden, må till straffarbete på livstid dömas.

Angående åtal för försök till brott, som i 12, 13, 15 eller 15 a § sagt är, gälle vad i 16 § stadgas och beträffande åtal för försök till brott, varom förmales i 17 § eller 18 § 1 mom., vad i 19 § sägs.

17 KAP.

Om brott emot familj.

1 §.

Gift man eller kvinna som ingår nytt äktenskap, straffes för tvegifte med straffarbete i högst fyra år eller fängelse.

Ingår ogift äktenskap med den som är gift, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse.

2 §.

Gifter sig någon med den, som till följd av sinnessjukdom, tillfällig sinnesförvirring eller annan sådan orsak ej äger rättslig handlingsförmåga, eller

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ingår någon äktenskap, som på yrkande av andra maken kan för villfarelse eller svek dömas att återgå; straffes med straffarbete i högst fyra år eller fängelse.

Brott, som nu sagts, må ej åtalas, där ej för brottet blivit dömt till återgång av äktenskapet.

3 §.

Bedrager man genom äktenskapslöfte, som ej fullbordas, kvinna till lägersmål; straffes med fängelse eller böter.

Brottet må ej åtalas av annan än målsägande.

4 §.

Bereder sig någon genom antagande av falskt namn eller stånd arv eller annan familjerättighet, dömes till straffarbete i högst sex år eller fängelse.

5 §.

Understicker eller förbyter någon barn, dömes till straffarbete i högst sex år eller fängelse.

18 KAP.

7 §.

Övar man — — — på livstid.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

8 §.

Övar någon — — — sex månader.

Försök till brott, som nu sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

14 a §.

Far någon med spådom, signeri eller annan vidskepelse, att därmed bedrägeri öva eller vinning sig förskaffa; straffes med böter eller fängelse i högst ett år.

19 KAP.

5 §.

Är, vid brott, som förut sagts, eld åsatt, men varder släckt, innan den sig utbredd och skada gjort; då må straffet nedsättas, för det fall, som i 1 § sägs,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

till straffarbete i ett år; för det fall, som i 2 § omförmäles, till straffarbete i två år; och för det fall, som i 3 § nämnes, till straffarbete i två månader eller fängelse, där ej brottet skall straffas efter vad för 1 eller 2 § nu är stadgat.

Har gärningsmannen, av egen drift, själv eller genom tillkallad hjälp, släckningen åstadkommit, må straffet, efter omständigheterna, nedsättas under vad eljest å gärningen följa bort.

6 §.

Var som uppsåtligen medelst krut eller annat sprängämne kommer förödelse å stad å annans boning eller vistelserum, eller å hus, byggnad, fartyg, bro eller dylikt, som annan tillhör, straffes:

1. om det var annans boning eller vistelserum eller sådan egendom, som i 2 § 2 mom. omförmäles, såsom för mordbrand, efter ty för varje fall i 1 § eller 2 § 1 eller 2 mom. skils; och

2. i andra fall såsom för brott, varom i 3 § sägs, efter ty i samma § stadgat är.

20 §.

Var, som, i andra fall än nu sagda äro, uppsåtligen förstörer eller skadar annans egendom, fast eller lös, evad den till enskilt eller allmänt bruk eller gagn eller till prydnad ämnad är; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Har av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa, eller grov skada å egendom, eller är gärningen eljest med synnerligen försvärande omständigheter förenad; då må till straffarbete i högst två år dömas.

Brott, som — — — än målsägande.

20 a §.

Försök till brott, som i 1, 2, 3, 6, 7, 10, 11 eller 16 §, 17 § 1 mom. eller 18 § sagt är, straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

Har Konungen för viss anläggning meddelat förordnande, som i 14 § avses, må vad nu är stadgat om försök till brott, som i 11 § sägs, ock i fråga om dylik anläggning tillämpas.

21 §.

Har någon, i uppsåt att annan till liv eller hälsa skada eller att förstöra eller skada annans egendom eller med vetskap om annans uppsåt till sådant brott för att honom därvid tillhandaga, tillverkat, anskaffat eller förvarat sprängämne; dömes, där ej fall är för

Har någon, i uppsåt att annan till liv eller hälsa skada eller att förstöra eller skada annans egendom eller med vetskap om annans uppsåt till sådant brott för att honom därvid tillhandaga, tillverkat, anskaffat eller förvarat sprängämne; dömes, där ej fall är för

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

handen, som i 20 kap. 10 § sägs, till straffarbete i högst två år eller fängelse. Varder medelst sprängämnet brott, som därmed åsyftat var, begånget, eller göres försök till sådant brott i fall, där försöket är i lagen med straff belagt, och skall ej gärningen straffas efter 6 § eller såsom försök till brott, varom där sägs; gånge vid straffets bestämmande som i 4 kap. stadgas.

Har den — — — straff fri.

Sprängämnet må förklaras till kronan förverkat, evad ansvar enligt denna lag ådömes eller ej.

handen, som i 20 kap. 11 § sägs, till straffarbete i högst två år eller fängelse. Varder medelst sprängämnet brott, som därmed åsyftat var, begånget, eller göres försök till sådant brott i fall, där försöket är i lagen med straff belagt, och skall ej gärningen straffas efter 6 § eller såsom försök till brott, varom där sägs; gånge vid straffets bestämmande som i 4 kap. stadgas.

Har den — — — straff fri.

20 KAP.

Om stöld och rån; så ock om egenmäktigt förfarande.

1 §.

Var som olovligen tager *annans sak* med uppsåt att tillägna sig *den*, dömes, där tillgreppet innebär skada, för stöld till straffarbete i högst två år eller fängelse.

1 §.

Var som olovligen tager *vad annan tillhör* med uppsåt att tillägna sig *det*, dömes, där tillgreppet innebär skada, för stöld till straffarbete i högst två år eller fängelse.

2 §.

Är stöld med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för snatteri dömas till fängelse eller böter.

3 §.

Stjäl någon från dödsbo vari han är delägare, eller stjäla makar, syskon, föräldrar och barn, adoptivföräldrar och adoptivbarn eller fosterföräldrar och fosterbarn från varandra medan de sammanbo, dömes för bodräkt till fängelse eller böter. Samma lag vare, där någon stjälar lösöre vari han äger del. Medverka flera till stöld och gäller vad nu är sagt någon av dem, dömes jämväl envar av de övriga för bodräkt, dock ej den som handlat med uppsåt att tillägna sig det tillgripna.

4 §.

Är brott som förut i detta kapitel är sagt med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som grovt, skall för grov stöld dömas till straffarbete i högst sex år.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det föröfvats medelst inbrott eller avsett sak som någon bar på sig, eller gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel, eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

5 §.

Var som stjal medelst våld å person eller medelst hot som innebär trängande fara eller, sedan han begått stöld och anträffats å bar gärning, sätter sig med sådant våld eller hot till motvärn mot den som vill återtaga det tillgripna, dömes för rån till straffarbete från och med ett till och med åtta år. Samma lag vare om den som med sådant våld eller hot tvingar någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungne eller någon i vars ställe denne är.

Varder vid rån någon så våldförd att han därav får döden eller svår kroppsskada eller är rånet eljest att anse som grovt, skall gärningsmannen dömas till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Lika med våld å person skall anses åtgärd, varigenom någon försättes i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

6 §.

Var som *för att själv taga sig rätt eller eljest olovligen tillgriper sak*, dömes, där ej fall är för handen som *förut i detta kapitel är sagt*, för egenmäktigt förfarande till böter eller fängelse. Samma lag vare, där någon utan tillgrepp, genom att anbringa eller bryta lås eller annorledes, olovligen rubbar annans besittning *av sak* eller ock genom motvärn eller på annat dylikt sätt hindrar annan i utövning av rätt att kvarhålla eller taga *sak*.

Är egenmäktigt förfarande att anse som grovt, skall till straffarbete i högst två år eller fängelse dömas. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det föröfvats med våld eller hot eller innefattat tillgrepp av annans fortskaffningsmedel som brukats vårdslöst, eljest vanvårdats eller icke återställt.

Var som *olovligen tager och brukar eller eljest tillgriper något*, dömes, där ej fall är för handen som *särskilt i detta kapitel omförmäles*, för egenmäktigt förfarande till böter eller fängelse. Samma lag vare, där någon utan tillgrepp, genom att anbringa eller bryta lås eller annorledes, olovligen rubbar annans besittning *eller ock genom motvärn eller på annat dylikt sätt hindrar annan i utövning av rätt att kvarhålla eller taga något*.

7 §.

Rubbar man olovligen annans besittning för att själv taga sig rätt, dömes för självtäkt till böter eller fängelse.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

7 §.

Vad i detta kapitel är stadgat angående tillgrepp skall gälla jämväl där någon från fastighet olovligen avskiljer och tager något som hör till denna. Avhyser någon annan från fastighet eller rubbar eljest annans besittning av fastighet, såsom genom att anbringa eller bryta stängsel, genom att bygga, gräva, plöja, låta kreatur beta eller genom att upptaga väg, vare lag som i 6 § sägs.

8 §.

Avleder någon olovligen elektrisk kraft, straffes för olovlig kraftavledning högst med straffarbete i två år; är brottet grovt, dömes till straffarbete i högst fyra år.

9 §.

Försök till brott som i 1, 2, 4, 5 eller 8 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas. Samma lag vare beträffande försök till sådant tillgrepp av fortskaffningsmedel som är straffbart enligt 6 §.

Gör vid försök till rån gärningsmannen så grovt våld å annan, att denne därav får döden, må till straffarbete på livstid dömas.

10 §.

Var som för användning vid stöld förfärdigar, anskaffar eller eljest tager befattning med dyrk, falsk nyckel, sprängämne eller annat hjälpmedel, straffes för förberedelse till stöld högst med straffarbete i två år. Den som av egen drift förstört hjälpmedlet eller eljest gjort det obrukbart, vare från straff fri.

Hjälpmedlet må förklaras till kronan förverkat, evad ansvar enligt detta kapitel ådömes eller ej.

11 §.

Har brott som i detta kapitel omförmäles föröfvats mot make eller trolovad till gärningsmannen eller annan till brottet medverkande eller mot syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller den som i första svägerlag iika nära är eller mot adoptivföräldrar eller adoptivbarn, fosterföräldrar

(Utskottets förslag:)

8 §.

Den, som å skog eller mark, däri han ej äger del eller den han ej innehafter eller äger rätt att nyttja, olovligen fäller träd, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller, i sådant uppsåt, olovligen tager, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, ändå att han det icke bortfört, ansedd såsom hade han stöld förövat, där värdet går över trettio riksdaler. Går det ej över trettio riksdaler; vare lag, som i 24 kap. sägs.

9 §.

10 §.

Försök till brott som i 1, 2, 4, 5 eller 9 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas. Samma lag vare beträffande försök till sådant tillgrepp av fortskaffningsmedel som är straffbart enligt 6 §.

11 §.

12 §.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

eller fosterbarn, må, där ej fråga är om grov stöld eller rån, allmän åklagare väcka åtal allenast om brottet av målsägande till åtal angives eller ock landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. Såsom medverkan anses vid tillämpning av detta stadgande jämväl brott som i 21 kap. 6 § sägs.

21 KAP.

Om bedrägeri och dylik oredlighet; så ock om utpressning, ocker och häleri.

1 §.

Var som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, dömes för bedrägeri till straffarbete i högst två år eller fängelse.

2 §.

Är bedrägeri med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för bedrägligt beteende dömas till böter eller fängelse.

Begagnar sig någon av husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annat dylikt, som tillhandahålles under förutsättning av konstant betalning, och gör ej rätt för sig, straffes, evad han vilseleder någon eller ej, för bedrägligt beteende eller, om brottet ej är att anse som ringa, för bedrägeri. Samma lag vare, där någon som har att betjäna allmänheten efter viss taxa tager betalning utöver taxan utan att påvisa avvikelsen.

3 §.

Är brott som förut i detta kapitel är sagt med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som grovt, skall för grovt bedrägeri dömas till straffarbete i högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat allmänt förtroende eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

4 §.

Var som medelst hot om brottslig gärning tvingar någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungne eller någon i vars ställe denne är, dömes, där ej brottet är att anse såsom rån, för utpressning till straffarbete i högst sex år eller fängelse eller, om brottet är ringa, till böter. Övar någon sådant tvång medelst hot att åtala eller angiva annan för brott eller att om annan lämna menligt meddelande, vare lag samma, där tvånget är otillbörligt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5 §.

Den som vid avtal eller annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning i förhållande till honom till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag icke skall utgå, straffes för ocker högst med straffarbete i två år; är brottet grovt, dömes till straffarbete i högst fyra år.

6 §.

Den som köper sak, som är frånhänd någon genom brott, eller tillgodogör sig saken eller eljest därmed tager befattning ägnad att försvåra sakens återställande, straffes för häleri högst med straffarbete i två år; är brottet grovt, dömes till straffarbete i högst fyra år. Samma lag vare om den som bereder sig otillbörlig vinning av någons brottsliga förvärv, så ock om den som genom krav, överlåtelse eller på annat dylikt sätt hävdar genom brott tillkommen fordran.

Om gärningsmannen icke insåg men hade skälig anledning antaga att brott förelåg, dömes till böter eller fängelse.

7 §.

Var som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, förfar oredligt i det han medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet och därigenom skadar den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, dömes till böter eller fängelse eller, om brottet är grovt, till straffarbete i högst två år. För oredligt förfarande skall ock, ändå att skada ej uppkommer, dömas, där vilseledandet sker i utövning av yrke eller näring och avser beskaffenhets, myckenhet eller ursprung av vad mot vederlag tillhandahålles.

8 §.

Försök till brott som i 1, 2, 3 eller 4 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas; dock skall bestämmelsen i 3 kap. 13 § andra stycket icke gälla i fråga om försök till utpressning. Försök till brott som i 1, 2, 3, 4 eller 5 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas; dock skall bestämmelsen i 3 kap. 13 § andra stycket icke gälla i fråga om försök till utpressning.

Såsom för försök till bedrägeri straffes den som för att bedraga försäkringsgivare eller eljest med bedrägligt uppsåt skadar sig eller annan till person eller egendom. Samma lag vare, där någon med uppsåt som nyss sagts söker åstadkomma sådan skada. Har han innan skadan inträtt frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, vare fri från straff.

9 §.

Den som offentliggör eller eljest bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller annan egendom,

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

dömes för svindleri till fängelse eller straffarbete i högst fyra år eller, där brottet är ringa, till böter.

Där någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller på grund av sin ställning bör äga särskild kännedom om ett företag, offentliggör eller eljest bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift ägnad att påverka bedömandet av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada, dömes såsom i första stycket sägs. Sker det av grov oaktsamhet, straffes med fängelse eller böter.

10 §.

Mottager någon, för användning såsom påtryckningsmedel vid krav, handling som är falsk, upprättad för skens skull eller eljest oriktig eller ock check utan täckning, straffes för ockerpantning högst med straffarbete i två år.

11 §.

Vad i 20 kap. 11 § sägs om inskränkning i allmän åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmålt brott än grovt bedrägeri.

Vad i 20 kap. 12 § sägs om inskränkning i allmän åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmålt brott än grovt bedrägeri.

Oredligt förfarande må ej åtalas av allmän åklagare med mindre landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

22 KAP.

Om förskingring och annan trolöshet.

1 §.

Där någon, som på grund av avtal, allmän eller enskild tjänst eller dylik ställning fått egendom i besittning för annan med skyldighet att utgiva egendomen eller redovisa för denna, genom att tillägna sig egendomen eller annorledes åsidosätter vad han har att iakttaga för att kunna fullgöra sin skyldighet, dömes, om gärningen innebär vinning för honom och skada för den berättigade, för förskingring till fängelse eller straffarbete i högst två år.

2 §.

Är förskingring med hänsyn till det förskingrades värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för undandräkt dömas till böter eller fängelse.

3 §.

Är förskingring med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som grov, skall för grov förskingring dömas till straffarbete i högst sex år.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat ansvarsfull ställning eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

4 §.

Där någon, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, med egendom, som han har i besittning men vartill ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller eljest tillkommer annan, vidtager åtgärd varigenom egendomen fränhändes den andre eller denne annorledes berövas sin rätt, dömes för olovligt förfogande till böter eller fängelse eller, där brottet är grovt, till straffarbete i högst två år.

Bortför den som brukar annans fastighet olovligen gödsel, stråfoder eller dylikt eller förfogar han eljest däröver i strid med fastighetsägarens rätt, straffes på sätt i första stycket sägs.

5 §.

Där någon, som på grund av förtroendeställning, evad det är i allmän eller enskild tjänst, såsom syssloman eller eljest, fått att för annan sköta ekonomisk angelägenhet eller öva tillsyn å skötseln därav, missbrakar behörighet att företräda huvudmannen eller eljest sin förtroendeställning och därigenom skadar huvudmannen, straffes, där gärningen icke innefattar förskingring, för trolöshet mot huvudman högst med straffarbete i två år. Är brottet med hänsyn till att gärningsmannen begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller tillfogat huvudmannen betydande eller synnerligen kännbar skada eller eljest att anse som grovt, vare straffet straffarbete i högst sex år.

Missbrakar någon, som fått att sköta rättslig angelägenhet för annan, till förfång för huvudmannen sin förtroendeställning, dömes efter ty i första stycket är sagt, ändå att angelägenheten ej är av ekonomisk art.

6 §.

Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, genom missbruk av behörighet att i annans ställe företaga rättshandling skadar denne eller med missbruk av behörighet att göra gällande skuldebrev eller dylik handling kräver vad annan tillkommer, dömes för behörighetsmissbruk till böter eller fängelse eller, där brottet är grovt, till straffarbete i högst två år. Samma lag vare, där någon fordrar betalning jämlikt handling som ej blivit utgiven eller för gäld som redan är gulden eller ock kräver att utfå gods som han redan bekommit eller mot krav åberopar kvitto som icke utgivits.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

7 §.

Brukas någon olovligen annans sak som han har i besittning och vållar därigenom skada eller olägenhet, dömes för olovligt brukande till böter. *Samma lag vare, där innehavare av fastighet, till skada eller olägenhet för ägare eller brukare som icke innehar fastigheten, bygger, gräver, plöjer, låter kreatur beta, upptager väg eller på annat dylikt sätt olovligen brukar fastigheten.*

7 §.

Brukas någon olovligen annans sak som han har i besittning och vållar därigenom skada eller olägenhet, dömes för olovligt brukande till böter.

8 §.

Fullgör man ej vad i lag är föreskrivet om skyldighet att tillkännagiva hittegods eller annans sak som man av misstag eller tillfällighet fått i besittning, dömes för fyndförseelse till böter. Underlåter man att fullgöra sådan skyldighet med uppsåt att tillägna sig godset eller förfar eljest med godset på sätt i 4 § sägs, gälle vad där är stadgat.

9 §.

Försök till brott som i 1, 2, 3 eller 5 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

10 §.

Vad i 20 kap. 11 § sägs om inskränkning i allmän åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmålt brott än grov förskingring.

Vad i 20 kap. 12 § sägs om inskränkning i allmän åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmålt brott än grov förskingring.

Olovligt förfogande eller olovligt brukande må ej åtalas av allmän åklagare med mindre landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

23 KAP.

Om gäldenärsbrott.

1 §.

Gäldenär, som förstör eller genom gåva eller annan liknande åtgärd avhänder sig egendom av betydelse och därigenom försätter sig på obestånd eller förvärrar sitt obestånd, dömes för oredlighet mot borgenärer till straffarbete i högst två år eller fängelse.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Gäldenär, som vid konkurs eller offentlig ackordsförhandling utan konkurs eller i förteckning till utmätningssed förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, varde, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, dömd såsom i första stycket sägs. Samma lag vare, där gäldenär i samband med annan exekutiv förrättning åberopar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättningen tages i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet.

Gäldenär som, då konkurs är förestående, ur riket bortför tillgång av betydelse med uppsåt att hålla den undan konkursen, så ock gäldenär, som i konkurs undandrager eller undanhåller konkursförvaltningen tillgång, dömes likaledes för oredlighet mot borgenärer efter ty nu är sagt.

2 §.

Är oredlighet mot borgenärer med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som grov, skall för grov oredlighet mot borgenärer dömas till straffarbete i högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gäldenären beedigat oriktig uppgift eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

3 §.

Gäldenär, som fortsätter rörelse under förbrukande av avsevärda medel utan motsvarande nytta för rörelsen eller lever slösaktigt eller inlåter sig på äventyrligt företag eller lättsinnig ansvarsförbindelse eller vidtager annan sådan åtgärd och som därigenom uppsåtligen eller av grov oaktsamhet framkallar eller förvärrar obestånd, dömes för vårdslöshet mot borgenärer till fängelse eller straffarbete i högst två år.

Gäldenär, som vid konkurs eller offentlig ackordsförhandling utan konkurs eller i förteckning till utmätningssed av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, varde, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, dömd efter ty i första stycket sägs.

4 §.

Gäldenär som, då konkurs är förestående, betalar eller ställer säkerhet för borgenärs fordran eller vidtager annan sådan åtgärd och därigenom avsevärt förringar övriga borgenärs rätt, dömes för mannamån mot borgenärer till fängelse eller straffarbete i högst två år. Samma lag vare, där bokföringskyldig gäldenär, ehuru han enligt god köpmanssed uppenbarligen bort inställa sina betalningar, förfar som nu sagts.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Gäldenär, som för att främja ackord hemligen lämnar eller utlovar betalning eller annan förmån, dömes också för mannamån mot borgenärer efter ty nu är sagt.

5 §.

Åsidosätter gäldenär uppsåtligt eller av oaktsamhet honom åliggande bokföringsskyldighet på sådant sätt att ställningen och rörelsens gång ej kunna i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, straffes för bokföringsbrott med fängelse eller straffarbete i högst två år. Är brottet ringa, dömes till böter, dock ej under trettio dagsböter.

Bokföringsbrott må icke åtalas, där ej gäldenären inom fem år från det brottet förövades kommit i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar.

6 §.

Försök att, såsom i 1 § tredje stycket sägs, ur riket bortföra tillgång straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

7 §.

Begår den som är i gäldenärs ställe gärning som i detta kapitel sägs, skall han straffas såsom vore han själv gäldenär.

Borgenär, som i fall varom i 4 § förmäles tager eller låter åt sig utlova betalning, säkerhet eller annan förmån, straffes för medverkan till brottet endast om han brukar otillbörligt hot eller otillbörligt löfte om förmån eller handlar i hemligt samförstånd med gäldenären.

24 KAP.

11 §.

Tager någon — — — femtio riksdaler.

Brottet må ej, där det endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas av annan än målsägande.

14 §.

Den, som olovligen fiskar i annans fiskevatten eller sätter ut fast fiskeredskap i vatten, där fiskerätt tillkommer varje svensk undersåte, eller genom grävning eller annorledes drager till sig annans fiske eller genom stängsel eller fiskeredskap avhåller fisk från annans fiskevatten, dömes till böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till fängelse i högst sex månader. Missbrukar delägare sin rätt i samfällt fiske, vare straffet böter.

Brottet må ej, där det endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas av allmän åklagare med mindre det

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

av målsägande angives till sådant åtal.

15 §.

De brott, som i föregående §§ sagda äro, må ej, där de endast förnärma enskild persons rätt, åtalas av annan än målsägande; dock att brott som i 14 § sägs må åtalas av allmän åklagare där det av målsägande angives till sådant åtal.

16 §.

16 §.

Sätter i något av de fall, som i 11 eller 14 § sagda äro, förbrytare sig till motvärn emot den, som egendomen äger, innehaver eller vårdar, eller emot dess folk, då någon av dem vill honom från gärningen hindra, eller av honom taga åter vad han åtkommit, eller ock frantaga honom det, som till vedermåle av gärningen kvarhållas må; vare lag som i 20 kap. 6 § sägs.

Sätter i något av de fall, som i 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11 eller 14 § sagda äro, förbrytare sig till motvärn emot den, som egendomen äger, innehaver eller vårdar, eller emot dess folk, då någon av dem vill honom från gärningen hindra, eller av honom taga åter vad han åtkommit, eller ock frantaga honom det, som till vedermåle av gärningen kvarhållas må; vare lag som i 20 kap. 6 § sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943; och skall med avseende därå iakttagas:

1. Genom denna lag upphäves lagen den 14 juni 1901 angående ocker.
2. Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall denna i stället tillämpas.

3. Genom denna lag göres ej ändring i vad hittills gällt om rätt till vad som finnes å skog eller mark; och vare sålunda icke tillåtet att där utan lov taga vindfälle eller annat sådant, växande gräs, torv eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda.

Vad någon olovligen sått eller planterat å annans jord, vare förverkat till den som jorden lagligen innehaver.

4. I stället för vad 16 § punkt 6 förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och

3. I stället för vad 16 § punkt 6 förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

vad i avseende därå iakttagas skall innehåller om rätt att återtaga stulet gods å färsk gärning skall gälla, att varje besittningsförhållande som någon utan rätt rubbat må å färsk gärning återställas av den vars besittning rubbats eller som är i hans ställe.

avseende därå iakttagas skall innehåller om rätt att återtaga stulet gods å färsk gärning skall gälla, att varje besittningsförhållande som någon utan rätt rubbat må å färsk gärning återställas av den vars besittning rubbats eller som är i hans ställe.

2) L a g

om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 101—108, 115, 165 och 171 §§ strafflagen för krigsmakten skola upphöra att gälla samt att 29 och 33 §§, 34 § 2 mom., 94, 96, 98, 99, 100, 112, 121, 122, 135, 164, 166—170, 178, 179 och 185 §§ ävensom överskrifterna till 8 och 13 kap. samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

Härigenom förordnas, att 101—108, 115, 165 och 171 §§ strafflagen för krigsmakten skola upphöra att gälla samt att 29 och 33 §§, 34 § 2 mom., 94, 96, 98, 99, 100, 121, 122, 135, 164, 166—170, 178, 179 och 185 §§ ävensom överskrifterna till 8 och 13 kap. samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 KAP.

29 §.

Officer eller underofficer som efter denna eller allmän lag dömes till fängelse, böter eller disciplinstraff för stöld eller snatteri skall tillika, där ej omständigheterna annat föranleda, dömas till avsättning från det ämbete eller den tjänst han såsom krigsman innehar. Dömes ej till avsättning, må till mistning av ämbetet eller tjänsten på viss tid dömas.

Begår krigsman — — — berörda anställning.

Har officer — — — fullo undergången.

4 KAP.

33 §.

Är någon — — — sig skyldig.

Ej skall — — — år dömas.

I övrigt skall vad i allmän lag finnes stadgat om delaktighet i brott,

33 §.

Är någon — — — sig skyldig.

Ej skall — — — år dömas.

I övrigt skall vad i allmän lag finnes stadgat om delaktighet i brott,

¹ Senaste lydelse, se beträffande 29 § 1940: 357, beträffande 33 § 1938: 262, beträffande 34 § 1938: 262 och 1939: 318, beträffande 166 § 1918: 269 och beträffande 185 § 1936: 329.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

om försök till brott, om sammanträffande av brott, om förändring av straff, om återfall i brott och om särskilda grunder, som utesluta, minska eller upphäva straffbarhet, lända till efterrättelse vid tillämpning av denna lag, likväl med iakttagande av de ytterligare eller skiljaktiga stadganden, som däri förekomma; skolande vad i allmän lag finnes stadgat om tillgodoräknande av häktningstid äga motsvarande tillämpning i disciplinmål.

om försök till brott, om sammanträffande av brott, om förändring av straff, om återfall i brott och om särskilda grunder, som utesluta, minska eller upphäva straffbarhet, lända till efterrättelse vid tillämpning av denna lag, likväl med iakttagande av de ytterligare eller skiljaktiga stadganden, som däri förekomma; skolande vad i allmän lag finnes stadgat om tillgodoräknande av häktningstid äga motsvarande tillämpning i disciplinmål. *Ej må dom å disciplinstraff tillräknas någon till sådan förhöjning av straff för återfall i brott, varom i 4 kap. 14 § allmänna strafflagen förmäles.*

I fråga — — — eller annan.

I fråga — — — eller annan.

34 §.

Sammanträffar brott, som finnes förskylla böter, med brott, som finnes förskylla disciplinstraff, och ådömes ej gemensamt straff i svårare straffart, skola böter och disciplinstraff ådömas jämte varandra; dock må disciplinstraff ådömas såsom gemensamt straff, om särskilda skäl därtill föranleda.

7 KAP.

94 §.

Gör någon — — — disciplinstraff dömas.

Lag samma vare, där någon i andra fall, än ovan i detta kapitel avses, gör våld eller annan misshandel å eller gör sig skyldig till förolämpning emot någon, som lyder under denna lag, ifall brottet sker under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl, inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, eller, inom förläggnings- eller stationsort, å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles, eller inför krigsdomstol.

96 §.

Var som under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl eller ock inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, gör oljud eller ovä-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

sende eller annorledes brister i anständigt uppförande eller kommer förargelse åstad, belägges med disciplinstraff. Lag samma vare, om någon under sådana omständigheter eller å sådan plats, som förut i denna § är sagt, finnes överlastad av starka drycker, där ej förbrytelsen enligt annat lagrum bör beläggas med strängare straff.

Har i — — — mom. sägs.

8 KAP.

Om skadegörelse, stöld och andra förmögenhetsbrott.

98 §.

Begår någon brott, som i 19, 20, 21 eller 22 kap. allmänna strafflagen sägs, beträffande egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, varde, där ej särskilt straff å brottet är i denna lag utsatt, straffad efter allmän lag, dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället må dömas till disciplinstraff. Visste den brottslige att egendomen tillhörde krigsmakten eller var avsedd för dess behov, varde det såsom försvårande omständighet ansett.

Efter allmän lag straffes jämväl den som, under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl eller ock inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, begår brott som i 1 mom. sägs mot någon, som lyder under strafflagen för krigsmakten.

99 §.

Är någon genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse vållande till fara för eldskada eller explosiv förödelse å egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, dömes till fängelse eller ock till böter eller disciplinstraff. Är brottet grovt, dömes till straffarbete i högst två år.

100 §.

Den som förstör, skadar, tillägnar sig eller ock olovligen förfogar över eller brukar åt honom till begagnande lämnad utrednings- eller beklädnadspersedel, dömes, där brottet är ringa, för persedelförseelse till disciplinstraff eller böter.

9 KAP.

112 §.

*Tager någon sig bestraffningsrätt,
då han sådan ej äger, straffes, om
han är officer eller underofficer, med*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

mistning av ämbete eller tjänst å viss tid eller avsättning och, om han innehar lägre tjänstegrad, med fängelse i högst sex månader. Kom därav ingen eller ringa skada, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande, må dömas till disciplinstraff. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, skall till straffarbete i högst fyra år dömas.

121 §.

Befriar man medelst våld eller list eller annorledes någon, som är insatt i militärhåkte eller skall av krigsman eller av någon till krigsmaktens polisväsende hörande person avföras i arrest eller håkte eller inställas till förhör, eller gör någon försök till sådant brott; vare det, vid straffets bestämmande efter allmän lag, ansett såsom försvårande omständighet.

122 §.

Den, som egenmäktigt tager sig befäl, där det honom ej lagligen tillkommer, dömes till fängelse, mistning av ämbete eller tjänst på viss tid eller avsättning. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, skall till straffarbete i högst fyra år dömas; äro de synnerligen mildrande, dömes till disciplinstraff. Den skyldige vare ock underkastad ansvar efter lag för fel eller brott, som han under sådant befäls utövande begår.

10 KAP.

135 §.

Överlöper krigsman — — — på livstid.

Gör krigsman försök till sådant brott, straffes efter ty i allmän lag om försök till brott är stadgat, dock lägst med straffarbete i fyra år.

Sker stämpling till sådant brott, varde, där straff ej är förskyllt efter ty ovan är sagt, anstiftare av stämplingen dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år och annan deltagare i stämplingen till straffarbete i högst sex år.

13 KAP.

Om skadegörelse, stöld, rån och förskingring.

164 §.

Förövar någon stöld av livsmedel, krigsredskap eller annan krigsförnödenhet, som föres till fästning, krigsfartyg, förläggning eller annan ort, där krigs-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

folk är sammandraget, och vet han, att egendomen tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, dömes efter allmän lag för grov stöld eller, där mildrande omständigheter vid brottet det föranleda, för stöld.

166 §.

Var som å valplatsen stjälar från någon, som tillhör svenska krigsmakten eller därmed förbunden krigsmakt och i kriget stupat, dömes efter allmän lag för grov stöld eller, där mildrande omständigheter vid brottet det föranleda, för stöld.

Lag samma — — — kriget stupat.

167 §.

Förövar man å valplatsen tillgrepp från någon, som tillhör svenska krigsmakten eller därmed förbunden krigsmakt och av sår eller sjukdom är urståndsatt att sin egendom värja, dömes för grov stöld efter allmän lag.

Begår någon rån å sådan i nöd stadd person eller gör försök därtill, dömes till straffarbete på livstid eller från och med fyra till och med tio år.

Förbryter sig — — — är sagt.

168 §.

Rånar någon krigsförnödenheter, som föras till fästning, krigsfartyg, förläggning eller annan ort, där krigsfolk är sammandraget, och vet han, att egendomen tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov; dömes till straffarbete på livstid eller i tio år.

Försök till sådant rån straffes efter ty i allmän lag om försök till brott är stadgat, dock lägst med straffarbete i sex år.

169 §.

Hava två — — — på livstid.

För försök till rån i detta fall må till straffarbete på livstid dömas.

170 §.

Har genom rån, stöld eller förskingring av sådan egendom, som den brottslige veterligen tillhörde krigsmakten eller var för dess behov avsedd, väsentligt hinder för krigsföberedelserna, betydande brist för krigsfolket eller hinder för krigsföretagen vållats, och var egendomen av beskaffenhet, att den brottslige bort kunna inse, att en dylik verkan var av brottet att befara; då skall han, om rån förövats, mista livet eller dömas till straffarbete på livstid, men i annat fall dömas till straffarbete på livstid eller från och med åtta till och med tio år.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

15 KAP.

178 §.

Tager man — — — försvårande ansedd.

Förövades tillgreppet — — — till fängelse.

Var fienden av sår eller sjukdom urständsat att sig försvara; dömes den brottslige till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Tillfogades fienden för bytets tagande ytterligare sår eller skada; varde gärningsmannen dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år eller på livstid. Gör någon försök till brott, varom i föregående punkt förmäles, straffes efter ty i allmän lag om försök till brott är stadgat, dock lägst med straffarbete i två år.

179 §.

Den som — — — två år.

Såsom plundring — — — behovet härutinnan.

Gör någon försök till plundring, varom ovan är sagt, straffes efter ty i allmän lag om försök till brott är stadgat.

Där vid — — — på livstid.

16 KAP.

185 §.

Till disciplinmål — — — efter 96 §;

9) deltagande i demonstrations-tåg efter 96 a §;

10) vållande till fara för eldskada eller explosiv förödelse efter 99 §;

11) persedelförseelse efter 100 §;

12) åtgärd av — — — *samma lagrum*;

13) avgivande i — — — efter 116 §;

13 a) egenmäktigt tagande av befäl efter 122 §;

14) obehörigt övergivande — — — efter 177 §.

185 §.

Till disciplinmål — — — efter 96 §;

9) deltagande i demonstrations-tåg efter 96 a §;

10) vållande till fara för eldskada eller explosiv förödelse efter 99 §;

11) persedelförseelse efter 100 §;

12) åtgärd av — — — efter 177 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3) Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1)
om straffregister.

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skall upphöra att gälla samt att 1 § ävensom 8 § 1 och 2 mom. samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Hos fängvårdsstyrelsen skall finnas straffregister, innehållande uppgifter, som i denna lag stadgas, angående dem som genom utslag av domstol eller myndighet i riket

1. blivit dömda till dödsstraff, straffarbete eller fängelse eller med tillämpning av 20, 21, 22 eller 23 kap. strafflagen till böter, jämlikt något av dessa kapitel jämte 98 § strafflagen för krigsmakten till disciplinstraff eller med tillämpning av 5 kap. 2 § strafflagen till böter för brott, varå enligt lag kan följa straffarbete, eller med tillämpning av 6 § samma kapitel till böter, eller

1. blivit dömda till dödsstraff, straffarbete eller fängelse eller med tillämpning av 20, 21, 22 eller 23 kap. strafflagen till dagsböter ej under sextio eller med tillämpning av 5 kap. 2 § strafflagen till böter för brott, varå enligt lag kan följa straffarbete, eller med tillämpning av 6 § samma kapitel till böter, eller

2. erhållit villkorlig straffdom, eller

3. blivit dömda till ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran, eller

4. blivit dömda till förvaring eller internering i säkerhetsanstalt, eller

5. förklarats vara övertygade om någon med straff belagd gärning, men i anseende till sinnessjukdom ej kunna till ansvar fällas, eller

6. blivit dömda till tvångsarbete.

8 §.

1 mom. Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av interneringsnämnden eller statens kriminaltekniska anstalt, eller då sådan framställning göres av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet än nu är sagt, så ock till enskild vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret än som framgår av i 2 mom. omförmålt registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 1 § 1937: 174, 467 och 938, beträffande 8 § 1 mom. 1936: 248 ävensom 1937: 204 och 467 samt beträffande 8 § 2 mom. 1937: 123.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2 mom. Utdrag av registret, innehållande bevis därom att viss person ej förekommer i straffregistret, såvitt angår annat förhållande än dom å böter eller villkorlig dom å förvandlingsstraff för böter, må på begäran av denne meddelas, där han med intyg av Konungens befallningshavande, underrätt, häradshövding, borgmästare, svensk beskickning eller svenskt konsulat styrker att hans rätt kan vara beroende av sådant bevis.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943. Därest nämnda dag lagen den 18 juni 1937 (nr 467) angående ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister ännu icke trätt i kraft, skola intill dess så sker 1 § och 8 § 1 mom. lagen om straffregister hava följande lydelse:

1 §.

Hos fängvårdsstyrelsen skall finnas straffregister, innehållande uppgifter, som i denna lag stadgas, angående dem som genom utslag av domstol eller myndighet i riket

<p>1. blivit dömda till dödsstraff, straffarbete eller fängelse eller med tillämpning av 20, 21, 22 eller 23 kap. strafflagen till böter, jämlikt något av dessa kapitel jämte 98 § strafflagen för krigsmakten till disciplinstraff eller med tillämpning av 5 kap. 2 § strafflagen till böter för brott, varå enligt lag kan följa straffarbete, eller med tillämpning av 6 § samma kapitel till böter, eller</p>	<p>1. blivit dömda till dödsstraff, straffarbete eller fängelse eller med tillämpning av 20, 21, 22 eller 23 kap. strafflagen till dagsböter ej under sextio eller med tillämpning av 5 kap. 2 § strafflagen till böter för brott, varå enligt lag kan följa straffarbete, eller med tillämpning av 6 § samma kapitel till böter, eller</p>
---	---

2. erhållit villkorlig straffdom, eller

3. blivit dömda till ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran, eller

4. förklarats vara övertygade om någon med straff belagd gärning, men i anseende till sinnessjukdom ej kunna till ansvar fällas, eller

5. blivit dömda till tvångsarbete.

8 §.

1 mom. Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av statens kriminaltekniska anstalt eller den i lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare och lagen om internering av återfallsförbrytare omförmälda nämnd, eller då sådan framställning göres av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet än nu är sagt, så ock till enskild vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret än som framgår av i 2 mom. omförmält registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

4) Lag

angående ändrad lydelse av 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915
(nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten.

Härigenom förordnas, att 3 och 5 §§ lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

Har legitimerad läkare genom utslag, som mot honom äger laga kraft, för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27, 28 a eller 33 §, 15 kap. 9, 15 a eller 25 § eller 18 kap. 6, 8, 8 a eller 9 § strafflagen, 12 § lagen om avbrytande av havandeskap eller 8 § lagen om sterilisering till fängelse

eller, där han innehaft sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, i annat fall än nyss sagts för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid

eller fällts till ansvar enligt 7 § här nedan,

skall medicinalstyrelsen, såvida läkaren finnes hava genom vad han sålunda låtit komma sig till last visat sig ovärdig det förtroende, en läkare bör äga, eller oförmögen att nöjaktigt utöva sin konst, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för läkare, som blivit av Konungen eller av medicinalstyrelsen utnämnd till läkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik läkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där läkare — — — utöva läkarkonsten.

5 §.

Har någon, som är behörig att utöva läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt 14 kap. 9, 12, 13, 17, 27, 28 a eller 33 §, 15 kap. 9, 15 a eller 25 § eller 18 kap. 6, 8, 8 a eller 9 § strafflagen, 12 § lagen om avbrytande av havandeskap eller 8 § lagen om sterilisering till fängelse eller till ansvar för förseelse, som i 7 § här nedan sägs, eller har innehavare av sådan läkarbefattning, att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, gjort sig förfallen till avsättning från befattningen eller mistning därav på viss tid, skall domstolen till medicinalstyrelsen insända protokoll och utslag i målet.

Har någon — — — hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

¹ Senaste lydelse, se 1941: 330.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5) L a g

angående ändrad lydelse av 49 § lagen den 16 maj 1919 (nr 240) om
fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.

Härigenom förordnas, att 49 § lagen den 16 maj 1919 om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

49 §.

Med böter — — — anses rimligt.

Sker förseelse — — — år dömas.

I fråga om förseelse, som under 3) eller 4) avses, må ovan stadgade straff icke tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

6) L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 16 maj 1919 (nr 242) med
vissa bestämmelser om rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper.

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 16 maj 1919 med vissa bestämmelser om rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper skall upphöra att gälla samt att 4 § samma lag skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Förfogar den, vilken såsom pant eller till förvaring eller till försäljning i kommission emottagit eller i kommission inköpt fondpapper, utan laga rätt för annans räkning än ägarens däröver, dömes, där ej gärningen är belagd med strängare straff, för olovligt förfogande såsom i 22 kap. 4 § strafflagen sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

7) L a g

om ändrad lydelse av 213, 214 och 215 §§ konkurslagen den 13 maj 1921 (nr 225).

Härigenom förordnas, att 213, 214 och 215 §§ konkurslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

213 §.

Har borgenär för sin röst vid borgenärssammanträde betingat sig särskilda fördelar av gäldenären eller av annan på gäldenärens vägnar, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år.

214 §.

Var som å borgenärssammanträde i fråga, som rör boets förvaltning, utövar rösträtt för fordran med vetskap om att den, sådan den uppgivits, är oriktig, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år.

215 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

8) L a g

angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs.

Härigenom förordnas, att 50 § lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs skall erhålla följande ändrade lydelse:

50 §.

Har borgenär för sin röst vid borgenärssammanträde betingat sig särskilda fördelar av gäldenären eller av annan på gäldenärens vägnar, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Böter, som ådömas enligt denna paragraf, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

9) L a g

angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 20 juni 1924 (nr 298) om
viss panträtt i spannmål.

Härigenom förordnas, att 18 § lagen den 20 juni 1924 om viss panträtt i
spannmål¹ skall erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

Den som, efter det besiktning enligt 5 § hållits och fordran på grund av
skuldebrevet uppkommit, med vetskap härom uppsåtligen förstör eller i
strid mot det i 12 § stadgade förbudet bortför eller utlämnar pantförskrivnen
spannmål, straffes som i 22 kap. 4 § strafflagen sägs. Lag samma vare, där
någon i uppsåt att skada upplåter panträtt i spannmål, vari honom veter-
ligen panträtt redan åt annan upplåtits.

Om innehavaren av spannmål, som pantförskrivits i otröskat skick, efter
verkställd tröskning upplägger spannmålen å fastigheten utan att iakttaga
vad honom enligt 12 § andra stycket åligger eller lämnar medvetet oriktig
uppgift i sådant meddelande till registerföraren eller panthavaren, som där
sägs, straffes med dagsböter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

10) L a g

om ändrad lydelse av 15 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117).

Härigenom förordnas, att 15 § bokföringslagen den 31 maj 1929 skall
erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

Om ansvar för åsidosättande av bokföringsskyldighet enligt denna lag stad-
gas i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

¹ Senaste lydelse. se 1926: 76.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

11) L a g

om ändrad lydelse av 74 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131).

Härigenom förordnas, att 74 § checklagen den 13 maj 1932 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

74 §.

Har någon med uppsåt till annans förfång antingen utställt check utan tackning eller ock, före utgången av den tid, inom vilken av honom utställd check skall uppvisas till betalning, utan skälig anledning återkallat checken eller förfogat över tackningen, straffes med dagsböter eller fängelse i högst ett år, där ej brottet är straffbart enligt 21 kap. strafflagen.

Har någon — — — månader dömas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

12) L a g

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 12 maj 1933 (nr 182) om vissa tvångsmedel i brottmål.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Påträffas föremål — — — i beslag.

Beslag må ej läggas å skriftligt meddelande mellan den som misstänkes för brottet och den som vid tiden för meddelandet var hans rättegångsbiträde i saken. Ej heller må, med mindre å brottet kan efter lag följa lägst straffarbete i två år eller därutöver, i beslag tagas skriftligt meddelande mellan den misstänkte och anhörig, som i 10 kap. 18 a § 3 mom. strafflagen sägs, eller sådant meddelande mellan den misstänkte och ämbets- eller tjänsteman, läkare eller annan, där meddelandets innehåll kan antagas åtnjuta skydd på grund av i lag eller författning stadgad tystnadsplikt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

13) L a g

angående ändrad lydelse av lagen den 15 juni 1934 (nr 305) om handläggning inom stängda dörrar av mål om utpressning.

Härigenom förordnas, att lagen den 15 juni 1934 om handläggning inom stängda dörrar av mål om utpressning skall erhålla följande ändrade lydelse:

I mål om ansvar för gärning som avses i 21 kap. 4 § strafflagen må rätten, därest målsäganden det begär eller rätten eljest finner det lämpligt, förordna, att målet skall handläggas inom stängda dörrar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

14) L a g

angående ändrad lydelse av 29 och 31 § lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt. angående ändrad lydelse av 31 § lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt.

Härigenom förordnas, att 29 § 2 mom. och 31 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt *skola* erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

Härigenom förordnas, att 31 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt *skall* erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

29 §.

2 mom. *Utövar delägare i allmänning eller annan samfällighet, varom sägs i 4 §, å området jakt, som strider mot vad enligt första stycket av nämnda paragraf är tillåtet eller mot beslut som avses i andra stycket första punkten av samma paragraf, straffes med dagsböter.*

Överträder ägare — — — med dagsböter.

31 §.

2 mom. Sätter i fall varom sägs i 1 mom. den brottslige sig till motvärn mot jakträttsinnehavaren, den som äger, innehar eller vårdar marken eller deras folk eller mot i andra stycket av samma moment omförmäld befattningshavare, då någon av dem vill hindra honom från gärningen eller av honom taga vad han åtkommit eller ock frantaga honom det som må kvarhållas till vedermåle och pant, vare lag som i 20 kap. 6 § strafflagen sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

15) L a g

angående ändrad lydelse av 10, 12 och 13 §§ lagen den 17 juni 1938
(nr 318) om avbrytande av havandeskap.

Härigenom förordnas, att 10, 12 och 13 §§ lagen den 17 juni 1938 om avbrytande av havandeskap skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

Har någon efter prövning som avses i 4 eller 7 § avbrutit havandeskap eller gjort försök därtill, och skedde åtgärden med iakttagande av de i 1 § andra stycket samt 3 § givna föreskrifter, då må ej dömas till straff enligt 14 kap. 26, 27, 28 eller 28 a § strafflagen.

12 §.

Läkare, vilken mot bättre vetande antingen i utlåtande som i 4 § sägs förklarat förutsättningarna för avbrytande av havandeskap vara förhanden eller ock till myndighet eller annan läkare avgivit falsk utsaga i ärende angående sådan åtgärd, dömes, om han ej är förfallen till ansvar för fosterfördrivning eller försök därtill, till fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till dagsböter.

Har läkare — — — sex månader.

13 §.

Avgiver någon i annat fall än ovan sägs mot bättre vetande till myndighet eller läkare falsk utsaga i ärende angående avbrytande av havandeskap, och är han ej förfallen till ansvar för fosterfördrivning eller försök därtill, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

dels ock avslå följande genom propositionen framlagda lagförslag:

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 13 juni 1921 (nr 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Häri genom förordnas, att 15 § lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter skall erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

Företager, sedan angående ägas användning bestämmelse enligt denna lag träffats, delägare i strid därmed avverkning eller tager grus, torv, ler, sand eller dylikt eller överträder han eljest genom brukande av ägan vad sålunda blivit bestämt,

eller nyttjar delägare, utan att därtill hava erhållit medgivande, äga, som är ställd under förvaltning av god man,

eller bryter delägare mot förbud, som meddelats jämlikt 9 § andra stycket,

gälle vad i 20 kap. 1—7 §§ strafflagen stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

F ö r s l a g

till

L a g

**angående ändrad lydelse av 59 §
lagen den 2 juni 1933 (nr 269)
om ägofred.**

Härigenom förordnas, att 59 § lagen den 2 juni 1933 om ägofred skall erhålla följande ändrade lydelse:

59 §.

Bryter någon uppsåtligen mot bestämmelsen i 10 § tredje stycket, gälle vad i 20 kap. 7 § strafflagen stadgas.

Där någon uppsåtligen överträder betesförbud, varom i 11 § förmäles, eller i strid med bestämmelsen i 13 § fjärde stycket uppsåtligen nyttjar till bete i regleringsområde ingående mark, som tillhör honom eller varå han äger särskild betesrätt, utan att erforderlig hägnad hålles omkring marken, straffes med dagsböter.

Begår någon förseelse, som i första eller andra stycket sägs, av oaktsamhet eller vållar någon genom försummelse i den vård om egna eller andras kreatur honom åligger eller på annat sätt, att kreatur olovligen inkommer på annans ägor, vare straffet böter från och med fem till och med femtio kronor.

Innefattar förseelse, som i andra stycket avses, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall gärningen bedömas enligt vad i 4 kap. strafflagen är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

B) att de i anledning av propositionen väckta motionerna I: 16 och II: 36 måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under A).

Stockholm den 17 mars 1942.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson, Branting, Eskhult, Karl Johan Olsson, Brandt* och *Siljeström*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Gezelius, Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Mellerud och *Lindberg* i Stockholm, fru *Gustafson* samt herrar *Werner* och *Nilson* i Eskilstuna.

Reservationer:

A) Beträffande utskottets utlåtande i dess helhet:

av herr *Branting*, vilken anförde:

»Kungl. Maj:ts proposition nr 4 har av justitieministern anmälts såsom avhandlande fråga angående ändrad lagstiftning om *förmögenhetsbrott* samt om straff för *försök till brott*. Emellertid spänner ju lagförslaget ut över ett betydligt vidsträckt område. I vissa fall är denna utvidgning utöver den nämnda ramen en konsekvens av de föreslagna förändringarna i strafflagens allmänna del, vilka måste avspegla sina verkningar på skilda håll i den speciella delen. I andra fall kan väl utvidgningen av reformförslaget förklaras med det sammanhang, som i ett eller annat avseende oftast råder mellan allmänna strafflagens stadganden på skilda områden. Återigen i andra fall måste man ställa sig spörjande varför ifrågavarande straffbestämmelse aktualiserats och ändrats i nu förevarande sammanhang.

Förslaget berör sålunda, *förutom* förmögenhetsbrotten och de nya försöksbrotten, bl. a. reglerna för återfall i brott, verkan av utländsk domstols dom, reglerna beträffande s. k. efterföljande delaktighet, straffbestämmelserna beträffande obehörigt utövande av allmän befattning, obehörigt öppnande av annans brev, förfalskningsbrotten, div. passförfälselser, livsmedelsförfalskning, fosterförföring, barnarov, tvegifte och div. 'brott mot familj', signeri, mordbrand och sabotage m. m. Även går förslaget in på strafflagen för krigsmakten, på områden som synbarligen icke ha sammanhang

med vare sig förmögenhets- eller försöksbrotten, t. ex. beträffande obehörigt tagande av befäl. På alla dessa områden föreslås nyheter, antingen t. ex. väsentliga straffskärpningar eller nyredigeringar av brottsbeskrivningarna, men ofta äro också de nya förslagen angivna såsom provisoriska. Propositionen innehåller alltså en rik provkarta på förslag till nya stadganden över nästan hela strafflagens område, utan att dock vara, eller avse att vara, ett sammanhängande, definitivt förslag annat än beträffande de i 20, 21, 22 och 23 kap. strafflagen avhandlade förmögenhetsbrotten. Genom de antydda ingreppen i andra av strafflagens kapitel ha dessa fått karaktären av provisorium.

Förslaget innehåller för övrigt åtskilliga konstruktioner, varigenom ett antal alldeles nya brott ha införts i vår strafflag, vid sidan av de nya brott som tillkommit genom att en mängd försökshandlingar kriminaliserats. Överhuvud taget tycker man sig spåra en tendens att i den nya strafflagstiftningen med minutiös noggrannhet eftersöka och åtkomma alla tänkbara handlingar, som ur någon synpunkt kunna betecknas som brottsliga eller som i vart fall kunna anses tyda på, att hos den tilltalade finns 'en brottslig vilja'. Man vågar kanske säga att i den mån man tror på, att människorna bli bättre och samhället mera beboeligt och trivsamt genom strafflagens hjälp, är det föreliggande lagkomplexet ett ärligt försök att närma oss idealtillståndet.

Fasta riktlinjer för vad som vid ett partiellt och successivt reformarbete av nu ifrågavarande slag skall tagas med i varje etapp och vad som t. v. bör lämnas utanför, torde väl svårligen kunna uppdragas. Följden har också blivit den, att de gamla lagbestämmelserna i en del fall lämnats intakta, där man kunnat tycka att en ändring nu varit rätt naturlig, och att såsom synes i andra fall reformerna gått långt utanför den tänkta ramen, utan att man egentligen ser det nödvändiga sammanhanget mellan dessa nya förslag och förmögenhets- eller försöksbrotten. Det är därför icke utan att totalbilden av det nu aktualiserade reformkomplexet blivit i viss mån brokig.

Beträffande det föreliggande förslaget gäller annars i och för sig, att det utmärkes av en strikt teoretisk rätlinjighet; förslaget utgör sålunda ett försök att efter vissa antagna principer systematisera och gruppera de behandlade förmögenhetsbrotten. Då emellertid denna lagbyggnad allenast kunnat genomföras partiellt, är det givet att vår strafflag i sin helhet efter denna reforms genomförande måste erbjuda en ganska förvirrande anblick. Härtill kommer, att de strängt teoretiska brottsbeskrivningarna och den efter vissa dominerande teoretiska synpunkter företagna sammanställningen av stadgandena i åtskilliga fall synas ha fört lagförfattarna bra nog långt bort ifrån verklighetens marker. Det visar sig, vad man kunnat ana, att det i själva verket knappast låter sig göra att på ett naturligt sätt inränga livets mångskiftande verkligheter inom gränserna för ett systematiskt, strängt teoretiskt betraktelsesätt. Ett exempel härpå var förslagets upptagande av bagatellartad åverkan i skog och mark under tjuvnadskapitlet. Likaså onaturligt synes det åtminstone undertecknad t. ex. att under samma kapitel behandla s. k. egenmäktigt förfarande, vilken förseelse man alltså velat betrakta så-

som ett egendomsbrott (utom när det gäller 'barnaröv' av egna barn, vilket brott nu fått sitt särskilda, skärpta straffbud).

Efter förslagets antagande kommer vår strafflag närmast att likna ett stort hus under ombyggnad: somliga gamla partier stå ännu orörda kvar, andra äro helt kasserade och ersatta med nya, andra delar återigen ha förvandlats till ruiner i vilka inbyggts provisoriska skjul. Vad som var en i alla fall fullt användbar och ganska harmonisk slottsbyggnad, låt vara något ålderdomlig, har för obestämd tid framåt förvandlats till något som betänkligt liknar en grushög. Bilden är blott så till vida missvisande som väl sällan en ombyggnad för årtal framåt försätter ett hus i dylikt tillstånd.

Detta resultat har blivit en måhända ofrånkomlig följd av den vid första ögonkastet plausibla idén, att vår strafflag skall reformeras stycke för stycke genom successiva, partiella reformer — sedan nämligen det framstått som ett alltför vidlyftigt företag att få den reformerad i ett sammanhang, såsom har skett med rättegångsbalken. Jag skulle väl i och för sig ha kunnat finna mig i det angivna resultatet, såsom ett långt provisorium, och även smält diverse diskutabla detaljer, om jag verkligen känt mig övertygad om, att ur gruset omsider skulle resa sig en mycket bättre byggnad än den gamla. Men om man dessutom tycker sig finna, att själva planen och stilen för det påtänkta nybygget eller, för att lämna bilden, själva de ledande principerna i den blivande strafflagen icke äro tillfredsställande, då finns enligt min mening icke bärande skäl att gå med på och antaga det föreliggande förslaget, trots allt omsorgsfullt arbete och all beundransvärd skicklighet som därpå otvivelaktigt ha blivit nedlagda.

I följande punkter skall ett antal mera speciella anmärkningar framställas mot det föreliggande lagkomplexet.

1. *Beträffande försöksbrotten.*

Försök till brott straffas ju redan i gällande lag, nämligen vid ett fåtal grova brott. Sålunda straffas exempelvis vissa försök till utprångling av falska mynt, försök till mord av olika slag och en del försök till brott enl. 8 och 10 kap. strafflagen. I dessa fall har den straffbara handlingen stundom behandlats som ett fristående brott. I några fall har en redan f. n. straffbar handling erhållit en extra försvårande kvalifikation därigenom att gärningsmannens uppsåt tydligen varit inriktat på ett svårare brott. Sålunda straffas ju ofta vid mordförsök en i och för sig straffbar misshandel, som emellertid faller under en strängare bedömning därför att gärningsmannen haft uppsåt att begå mord. Givetvis inbegriper emellertid det anförda exemplet även sådana fall, där ingen misshandel eller annan fristående brottslig gärning förekommit. Genomgående kan dock med nu gällande lag upprätthållas det kravet vid de straffbara försöksbrotten, att en utpräglad begynnelsehandling skall föreligga, som otvetydigt indicerar gärningsmannens avsikt att fullborda det ifrågavarande grova brottet. Fullbordandet antages vid dessa straffbara försök allenast ha hindrats av 'omständigheter som varit av gärningsmannens vilja oberoende'.

Vid sin konsekventa försiktighet och avhållsamhet i fråga om straff för försök till brott synes man i den äldre lagstiftningen ha beaktat, hur svårt det i praktiken är att rannsaka tilltalades hjärtan och njurar och bedöma vilka omständigheter som i de speciella fallen föranlett, att ett måhända påbörjat brott i alla fall aldrig kommit till utförande. Man har i den gällande strafflagen väl icke alldeles kunnat eller velat bortse från det ådagalagda inre uppsåtet, men dock i det väsentliga låtit den faktiskt begångna, yttre, fullbordade gärningen tala. Man har väl också i detta sammanhang — antar jag — låtit sig vägledas av de gamla domarreglernas visa ord, att 'all lag bör med beskedlighet driven varda, förty högsta rätt är största orätt, och måste nåden vara med rätten'. Därför har straff för försök allenast stadgats vid ett fåtal grova brott.

Beträffande det föreliggande förslaget, som ju alltså innebär en mycket omfattande *utvidgning* av straff för försök till brott, kan antagas, att förslaget velat i princip hålla fast vid redan nu gällande teoretiska betraktelsesätt på försöksbrotten, i så måtto nämligen, att viss yttre handling alljämt kräves för att ett försök till brott skall anses ha förekommit. Det grundläggande stadgandet lyder enligt förslaget: 'Har någon påbörjat utförandet av visst brott, utan att detta till fullbordan kommit, skall han, i de fall lagen utsätter, straffas för försök till brottet, så framt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan, eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten.'

Här förutsättes alltså liksom hittills ett visst yttre 'påbörjande' av utförandet av brottet genom ett yttre handlande. Men likväl — såsom en följd därav, att området för de straffbara försökshandlingarna utvidgats så väsentligt som skett, synes dock en ofrånkomlig följd i praktiken bliva, att betydelsen av den otvetydiga yttre begynnelsehandlingen kommer att förminskas; i stället träder nu gärningsmannens 'uppsåt' mera i förgrunden.

Denna förskjutning i tyngdpunkten i brottsrekvisiten sammanhänger därmed, att begynnelsehandlingen vid de allra flesta brott vanligen icke torde framträda med otvetydig klarhet, dock kanske i högre grad vid grova brott än vid ringare. Vid exempelvis ett 'försök till bedrägeri' eller 'försök till snatteri' kan naturligtvis lätt nog hända att den åtalades faktiskt begångna handling är minimal och mångtydig och allenast kan bedömas såsom ett verkligt 'påbörjande' av brottet genom att däri *intolkas* ett visst uppsåt.

Förslaget har icke ryggat tillbaka för dessa konsekvenser. Förslaget har, synes det, väl icke fullt ut accepterat, men dock rönt betydligt intryck av den principiella uppfattningen, att vad som rätteligen bör drabbas av samhällsreaktionen (straffet) icke är vissa såsom brottsliga betecknade gärningar, utan 'den brottsliga viljan'. Förslaget synes emellertid i denna del vackla mellan en äldre och en 'modernare' uppfattning — det är i själva verket mycket svårt att få ett bestämt svar på den frågan, vad som hädanefter straffas, gärningen eller uppsåtet. Svaret torde möjligen vara, att vad som straffas åtminstone i vissa fall är allenast uppsåtet, nämligen det till viss mögnad komna, i någon yttre handling manifesterade uppsåtet. Visserligen för-

utsättes för straffbarhet, att en 'fara' förelegat för att försökshandlingen skulle leda till brottets fullbordan, men det torde dock icke rimligen vara gentemot framkallandet av denna fara i och för sig, som samhällsreaktionen avses rikta sig, i varje fall icke vid de ringare försöksbrotten, utan snarare gentemot den manifesterade 'brottsliga viljan'. Den meningen synes i varje fall ha dominerat hos förslagets författare, att det dunkla fält på själslivets område, där människornas allehanda brottsliga uppsåt ha sin tillvaro, i betydligt högre grad än vår nuvarande lag utgår ifrån låter sig med erforderlig säkerhet överblickas och bemästras av den dömande makten. Härtill har sedan fogat sig den meningen, att det otvivelaktigt blir till samhällets och individernas sannskyldiga nytta att så ofta, som rimligtvis är möjligt, straffbelägga inte bara fullbordade brottsliga gärningar utan också brottsliga uppsåt, i de fall där ingen gärning blivit av. Med denna allmänna inställning till frågan om den straffrättsliga motiveringen för försökshandlingarnas bestraffande har en naturlig följd blivit, att förslagsställarna nu infört straff för försök till brott på en stor mängd områden, där försöket förut icke straffbelagts.

Såsom naturligt är med dessa utgångspunkter och dessa konkreta förslag till nytt straffbeläggande ha då också förslagets författare känt sig föranledda att söka lagfästa regler till ledning för bedömande av frågan, när någon kan anses ha själv avstått ifrån sitt straffbara försök. Om ett 'påbörjande' av brott verkligen föreligger eller icke, blir naturligtvis mången gång svårt att objektivt fastställa. Men svårigheterna äro ju ingalunda slut härmed. Man har också tvingats in på den vanskliga uppgiften att i lag söka fixera regler för, om s. k. 'frivilligt tillbakaträdande' från försöket har ägt rum eller icke. Härom heter det i lagtexten: 'Straff för försök skall ej, utom i fall varom särskilt är stadgat, ådömas den som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, föranlett att brottet ej fullbordats.'

Om man straffar den brottsliga viljan anses det dock, att en effektiv vändning i denna vilja bör medföra strafffrihet. Vore man riktigt konsekvent, skulle man kanske ha straffat även i dessa fall, ty den brottsliga viljan *var* ju dock för handen, och kan kanske dyka upp igen. (Faktiskt inträder ju också i några speciella fall straff, även när försöksbrottslingen trätt tillbaka.) Men i vart fall, då nu försök till brott skall straffas — inte i ett fåtal undantagsfall, utan praktiskt taget över hela linjen — blir följden, att rättskipningen i en helt annan omfattning än förut måste befatta sig med sådana subtila och dunkla spörsmål som beröra frågan, huruvida ett tillbakaträdande från ett påbörjat brott varit 'frivilligt' eller icke, och man måste klarlägga motivbildningen och de skiftande avsikterna hos den presumtive brottslingen. Såsom några exempel kan ju nämnas följande: Om en person avstår från ett påtänkt brott därför att han kommit under fund med, att brottet ej går att genomföra på det sätt han tänkt sig — då anses *icke* ett frivilligt tillbakaträdande ha ägt rum. Han skall alltså straffas för försök, om eljest förutsättningarna därför föreligga. Han skall emellertid *icke* straffas, om omständigheterna varit sådana, att det verkligen varit objektivt sett uteslutet att han lyckats utföra brottet. Ty i så fall

förelåg icke ett s. k. tjänligt försök. 'Fara förelåg icke att handlingen skulle leda till brottets fullbordan.' Voro omständigheterna sådana, att brottet visserligen var omöjligt att utföra så som han tänkt sig, men att detta endast berodde på tillfälliga omständigheter, då *skall* han däremot straffas för försök. Om återigen den tilltalade avstått från sitt påbörjade brott, därför att en god vän tillsagt honom att avhålla sig från brottet, enär han ovillkorligen torde bli fast, då anses 'frivilligt tillbakaträdande' föreligga och då skall han *icke* straffas. — Allt detta kan synas en smula spetsfundigt, men är naturligtvis ur teoretisk synpunkt mycket enkelt och klart! Men hur skall menige man känna sig till mods inför denna nya rättvisa? Hädanefter bli ju försöksbrotten en relativt vanlig företeelse, hädanefter skall det gälla för våra domstolar att avgöra om det föreligger försök till stöld, försök till snatteri, försök till avledande av elektrisk ström, försök till bedrägeri, försök till förskingring och 'undandräkt', försök till förfalskning, försök till flyttande av gränsmärken, försök till anstiftan av mened, försök till dråp, försök till grov misshandel, försök till diverse frihetsbrott såsom försök till enlevering m. m. Och detta är ju blott en del av vad som föreslås i första anloppet. I sinom tid skall på den nu grundlagda basen ytterligare nya försöksbrott konstrueras, allt efter som straffrättskommittén framlägger färdiga förslag till nya kapitel i strafflagen.

Lagutskottet har i detta sammanhang anfört: 'Utskottet finner det vara en fördel, att till ledning för domstolarna allmänna regler givas i detta ämne, som hittills reglerats på ett ofullständigt och växlande sätt i bestämmelser vid de särskilda brotten. Givetvis kan även efter de föreslagna allmänna reglernas införande det i särskilda fall vara svårt att avgöra, huruvida straffbart försök föreligger eller ej; detta beror dock i stor utsträckning på sakens egen natur och torde knappast kunna avhjälpas genom mera detaljerade lagregler. Understrykas må, att strafffrihet till följd av tillbakaträdande kan föreligga även i fall då gärningsmannen avstått från att fullfölja brottet endast på den grund att tillstötande omständigheter gjort brottet mindre lockande, men att tillbakaträdande icke friar från straff då det sker på den grund att gärningsmannen blivit upptäckt eller funnit det omöjligt att fullfölja brottet.'

Det är så sant som utskottet anfört, att det även efter de föreslagna reglernas införande i de särskilda fallen kan vara svårt att avgöra, huruvida straffbart försök föreligger eller ej. Utskottet betonar, att detta inte beror på den föreslagna lagtexten, utan 'i stor utsträckning på sakens egen natur'. Javisst, men just därför att de s. k. försöksbrotten äro av denna besvärliga natur, som alltså måste föranleda osäkerhet i de rättsliga avgörandena, har vår lag hittills — icke minst i rättssäkerhetens intresse — som regel *avstått* från att kriminalisera försökshandlingarna.

Jag har den uppfattningen att man med det principiella och nästan generella anammandet av straff för försök till brott slagit in på en olycklig väg. Jag tror att rättskipningen på detta sätt lätt går utöver sina naturliga gränser. Det har sagts, att det gamla motståndet mot försöksbrottens införande i vårt land i varje fall inom arbetarklassen skulle väsentligen ha grundat sig på mot-

viljan mot den nu avskaffade Åkarpslagen, som ju innebar ett straffbeläggande av försök till visst brott mot annans frihet. Jag tror att detta folkliga motstånd var djupare grundat. Det väsentliga motivet till detta motstånd tror jag var en sund folklig reaktion emot tendensen att utöver tillbörliga gränser utsträcka strafflagens herravälde. Åtminstone under den äldre liberalismens epok trodde man icke heller så mycket som i våra dagar på nyttan av nya strafflagsparagrafer — och inte heller på nyttan av skärpta straff, vilket nu också föreslås.

I förslaget har försök straffbelagts även vid de lindrigaste graderna av stöld, såsom snatteri, eller vid de lindrigaste fallen av bedrägeri (bedrägligt beteende), eller vid de lindrigaste fallen av förskingring (undandräkt). Under 'bedrägligt beteende' har särskilt kriminaliserats t. ex. om någon åker spår-vagn utan att 'göra rätt för sig', 'evad han vilseleder någon eller ej'. Även försöket har som sagt också i detta fall straffbelagts. Ingenting kan klarare än dessa bestämmelser visa själva tendensen i det nya förslaget, vilket såsom förut framhållits verkligen går ut på att obevekligen uppspåra och med straff förfölja varje den lindrigaste manifestation av en 'brottslig vilja'. Också utskottet delar dessa synpunkter och synes spåra 'samhällsfarliga brottslingar' i de fall som nu nämnts. Utan att vilja i någon mån förringa betydelsen av dåliga anlag eller smärre oärligheter kan jag dock icke ansluta mig till de allmänna synpunkter på straffrättskipningens uppgifter, som måste ligga bakom de i propositionen föreslagna och av utskottet förordade nya bestämmelserna i nu nämnda avseende. Jag finner straffbestämmelserna i åtskilliga av dessa fall direkt orimliga.

2. Återfallsbestämmelserna.

Att nuvarande regler för straffskärpning vid återfall i stöld med sina olika 'resor' äro ålderdomliga och böra moderniseras, bestrides ingalunda. Men mot propositionens förslag kunna dock, enligt min mening, allvarliga erinringar framställas. Enligt förslagets allmänna regel (nya S. L. 4: 14) skola nu olika kategorier av 'förmögenhetsbrott' kunna grunda återfall inbördes. Om alltså någon begått ett snatteri och några år härefter begår en förskingring, ett bedrägeri eller en konkursförbrytelse, kan återfallsregeln träda i funktion. Den innebär, att brottslingen i så fall skall kunna straffas såsom för 'grov förskingring', resp. 'grovt bedrägeri' eller 'grov oredlighet mot borgenärer'. Regeln har gjorts synnerligen flytande. Domaren skall taga hänsyn till 'brottens beskaffenhet, den tid som mellan dem förflutit eller eljest eventuellt föreliggande särskilda skäl' och kan underlåta att döma efter den strängare paragrafen.

Mot denna konstruktion kan man enligt min mening anmärka: De ifrågasatta förmögenhetsbrotten, stöld, bedrägeri, förskingring och gäldenärsbrott, stå vanligen icke i det inre sammanhang i förhållande till varandra, att den som begått ett av dem rimligen bör betraktas som 'återfallsförbrytare', om han sedan begår ett annat. Man kan icke antaga, vanligen, att det är samma brottsliga tendens som kommit igen och föranlett det andra brottet likaväl

som det första. Att samlliga dessa brottskategorier kunna sammanfattningsvis rubriceras som 'förmögenhetsbrott', därför att de på olika sätt rikta sig mot annans egendom, är *en* sak, men detta förhållande må icke föranleda oss att tro, att dessa olika brott ha sin rot i en och samma psykologiska källa eller att de avslöja en på visst sätt inriktad mentalitet hos den brottslige. Det ena brottet av dessa olika kategorier har väl t. o. m. oftast ingenting alls att göra med det andra. Det visar sig ju tvärtom med nästan förvånande lagbundenhet, att vissa personer begå t. ex. stöld, gång efter gång, men inte några andra brott. Andra individer äro t. ex. bedragare och i den egenskapen komma de också igen inför domstolarna. Förskingrare åter uppvisa en helt annan typ. Den föreslagna lagregeln sammanför på ett psyko-logiskt sätt dessa olika människotyper till en gemensam kategori.

Man kan naturligtvis resonera så, att den som en gång begått ett brott och straffats därför, och sedan kommer igen inför domstolen, han skall alltid behandlas som ett slags återfallsförbrytare, oavsett vilka brott han begått. Detta är en ståndpunkt, men den är icke den nuvarande lagens och icke heller propositionens ståndpunkt. Man avser verkligen i förslaget, att ett 'återfall' i gängse mening äger rum, när en f. d. förskingrare t. ex. begår ett konkursbrott eller en stöld och att i så fall ett betydligt skärpt straff för det sista brottet skall kunna inträda.

Jag finner icke denna ståndpunkt försvarbar ur vare sig allmänt straffrättsliga eller sociala synpunkter. Domstolarna hava ju, också utan dessa återfallsbestämmelser, möjlighet att inom de vida strafflatituderna taga vederbörlig hänsyn till den omständigheten, att en person som skall dömas förut varit straffad för annat brott.

3. Straffskärpningarna.

Utan anspråk på fullständighet må påpekas några av de nu införda straffskärpningarna:

a) 10 kap. 18 a §. Viss efterföljande delaktighet och hjälp till brottsling. Förut kunde i detta fall dömas till straffarbete i högst två år allenast när den hjälpte begått brott, som förskyllt straffarbete i över åtta år, annars var straffet böter eller fängelse i högst sex månader. Nu kan till två års straffarbete dömas, oavsett vilket brott den hjälpte begått. (I bägge fallen krävs, att det efterföljande brottet skett till egen vinning.)

b) Förut har, enl. S. L. 22: 16, straffats med fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år den som begagnar eller beropar sig på veterligen falsk, i *diktad* persons namn skriven handling av viss beskaffenhet. Brottet har betraktats som bedrägeri. Nu skall, enl. den nya S. L. 12: 2, betraktas som förfalskning om någon falskeligen skriver ifrågavarande handling i diktad persons namn; straffet blir nu straffarbete i högst fyra år.

c) Hittills har gällt (S. L. 22: 18): 'Begagnar sig någon svikligen av orlovs-sedel, pass eller annat dylikt bevis, som för annan utgivet är, straffes med böter.' Nu skall samma brott straffas med fängelse eller böter, ä. v. s. i första hand frihetsstraff, upp till två år. På samma sätt skall nu den be-

straffas, som utlämnar sådan handling till att begagnas av orätt person. Detta kan alltså gälla flyktingar, som på nämnt sätt sökt legitimera sig för att icke avvisas eller utvisas.

d) För fullständighetens skull bör anmärkas, att straffet vid tvegifte nu något mildrats.

e) Enligt S. L. 22: 1 har gällt, att om någon bedrager sig till gods eller penningar genom antagande av falskt namn, stånd eller yrke, blir straffet fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år; vid synnerligen försvårande omständigheter må straffet höjas till straffarbete i fyra år. Nu stadgas (17: 4) straff upp till sex års straffarbete om någon genom falskt namn eller stånd bereder sig arv eller annan familjerättighet.

f) Vid vanlig första resan stöld har straffmaximum hittills varit 6 månaders straffarbete. Nu höjes straffmaximum till två års straffarbete! Det bör observeras, att höjningen av straffmaximum otvivelaktigt tenderar att i praktiken höja medelstraffet för ifrågavarande brott.

g) Förut har straffet vid andra resan stöld varit maximum tre års straffarbete. Nu skall ordinärt andra resan stöld betraktas som 'grov stöld', där straffmaximum är sex års straffarbete.

h) Straffet för första resan snatteri har hittills varit böter eller fängelse i högst sex månader. Straffet blir nu i första hand fängelse, i andra hand böter.

i) 'Bodräkt', d. v. s. att äkta makar draga något lönligen undan varandra, barn undan föräldrar o. s. v., har hittills bestraffats under bedrägerikapitlet och straffet har varit böter med högst dubbla värdet av det undandragna. Nu kommer brottet att betraktas som stöld och straffet blir fängelse eller böter, alltså i första hand frihetsstraff.

j) För 'grovt' egenmäktigt förfarande kan enligt förslaget ådömas upp till två års straffarbete. Brottet har förut bestraffats med böter eller högst sex månaders fängelse o. s. v.

Utskottet skriver, att beträffande stöldbrotten de nuvarande bestämmelserna förenklats och mildrats (!), samt framhåller själv beträffande bedrägeri- och förskingringsbrotten, där också straffen väsentligen skärpts, att de alltför knapphändiga straffstadgandena nu ha utvecklats och 'allvarliga ingripanden' möjliggjorts mot företeelser av särskilt samhällsfarlig art.

Jag har svårt att tro att någonting vinnes genom alla dessa straffskärpningar. I en eller annan punkt kunna de måhända vara motiverade. Men jag har principiellt och praktiskt den meningen, att det avgörande vid brottslighetens bekämpande icke så mycket är de lagstadgade straffen som fastmer en om möjligt osvikligt fungerande polismakt. Det torde icke så mycket vara tanken på straffet, som avhåller den presumtive brottslingen, som fruktan för upptäckt. Tror han sig kunna förbli oupptäckt, hejdar honom vanligen icke ett strängare straff i lagen. Och blir han verkligen gripen, torde han icke bli bättre av att t. ex. sitta i fängelse sex år i stället för tre. Med hela vårt fängelseväsendes efterblivenhet i tankarna är det också svårt att förstå nyttan just nu med alla dessa straffskärpningar. Den tendens, som i nu förevarande av-

seende utmärker propositionen, går stick i stäv emot den allmänna strävan till humanisering man hittills kunnat glädja sig åt i vårt land.

4. I de nya reglerna om verkan av *återfall i brott* stadgas nu också: 'Utländsk straffdom må tillmätas samma verkan som svensk.'

Man har motiverat detta stadgande med behovet att kunna ådöma t. ex. en amerikansk gangster, som kommer hit och begår brott, ett strängt straff såsom för återfall i brott. Men det finns nog närmare till hands liggande exempel, varmed man lätt skulle kunna visa, att den ifrågavarande regeln är olämplig och kan verka omänskligt. Visserligen stadgas allenast, att den utländska domen *må* tillmätas samma verkan som svensk, den svenska domaren har alltså frihet i valet. Men vare sig han tillmäter den utländska straffdomen återfallsverkan eller icke, kan han komma i ett penibelt val. Tidpunkten just nu synes föga lämplig för att låta den svenska rättskipningen på det föreslagna sättet influeras av utländska straffdomar av mer eller mindre dubiös karaktär.

5. Såsom förut nämnts har förslaget infört åtskilliga *nya brott*. Här åsyftas icke de nya brottsbenämningarna 'häleri', 'svindleri', 'ockerpantning' o. s. v. utan att vissa förut icke straffbara förfaranden nu ha kriminaliserats. Såsom exempel må nämnas:

a) Förut har bestraffats, om någon köpt tjuvgods — klart och enkelt! Nu bestraffas också på samma sätt den som köpt gods, vilket är frånhänt någon genom 'brott' i största allmänhet. Likaså skall bestraffas, om någon med sådan sak 'tager befattning, ägnad att försvåra sakens återställande'. Straffet är straffarbete i högst två år, eller vid 'grovt' brott straffarbete i högst fyra år.

Det är ganska svårt att se vart det kan leda att införa sådana 'påhittade' brott, varom någon kunskap icke torde ingå i det allmänna medvetandet. Rent teoretiskt låter sig kanske det nya straffstadgandet försvaras. Men man efterlyser det av praktiken ådagalagda behovet.

b) Nytt brott är också det förut omnämnda s. k. bedrägliga beteendet, särskilt därutinnan att brottet anses begånget vare sig någon person därav blir vilseledd eller icke. Förut har en förutsättning för bedrägeri just varit, att den som tillskyndats förlusten blivit på något sätt vilseledd. Brottet avser t. ex. ett sådant fall, att några ungdomar smita in under ett cirkustält för att gratis se på cirkus. — Naturligtvis är det illa gjort, men vi ha ju ändå hittills kunnat reda oss utan denna nya strafflagsparagraf.

Också i andra fall än nu nämnts ha 'nya' brott framkonstruerats, varom man i varje fall kan säga, att icke någon framställning gjorts från riksdagen till Kungl. Maj:t. I somliga fall ha de sakkunniga uppenbarligen träffat rätt, så t. ex. beträffande det nya brottet 'ockerpantning' (att någon tar emot falsk handling som pant, för att använda som påtryckningsmedel), men i andra fall måste man ofta ställa sig frågande till vilket behov, som föranlett det nya brottets införande. Utskottet förklarar det vara i full överensstämmelse med utvecklingens krav att det straffbara området utsträcks till 'nya former för oredlig förvärvsverksamhet'. I den mån fråga är om verklig 'förvärvsverk-

samhet', må detta gillande vara befogat, men så kunna dock ej betecknas de nya, lindrigaste kategorierna av förmögenhetsbrotten.

Vad utskottet anført i sammanhang med *eftergift av åtal* är i detta sammanhang av intresse. Utskottet konstaterar, att någon lösning av denna viktiga fråga *icke* föreligger. Den har emellertid uppenbarligen fått ökad aktualitet just genom den utsträckning av det straffbara området som propositionen innebär. Framför allt, säger utskottet med rätta, synes straffbeläggandet av försök till snatteri och liknande lindriga brott som komplement kräva införandet av en vidgad möjlighet att underlåta allmänt åtal och i stället anlita andra åtgärder för den felandes tillrättaförande. Utskottet anser det beträffande ungdom i många fall lämpligare att barnavårdsmyndigheterna få taga hand om dessa fall. Utskottet understryker, att också intagande i skyddshem i många fall vore en onödig stark reaktion med anledning av 'brottet'. Det kan i många fall vara tillräckligt med en strängare eftersyn i hem eller skola etc.

Allt vad utskottet sålunda riktigt anført synes mig innefatta en indirekt kritik emot den nu införda ordningen, enligt vilken en mängd småförseelser, jämte försök därtill, kriminaliseras. Utskottets önskan att de uppenbara nackdelarna med denna nya ordning åtminstone i någon mån neutraliseras, genom att åklagarna få rätt att underlåta åtal, synes synnerligen välgrundad. Även när äldre personer begått dylika bagatellförseelser, bör f. ö. åtalseftergift möjliggöras. Jag kan emellertid icke finna det riktigt att först godkänna införandet i strafflagen av diverse nya straffbestämmelser och härefter begära en ny lag, som skall neutralisera de förutsedda skadeverkningarna av den antagna lagen. Bättre synes vara att icke antaga de nya straffbestämmelserna.

Efter vad jag sålunda anført får jag sammanfattningsvis anföra: I så många avseenden synes mig allvarliga invändningar kunna resas mot propositionen eller tveksamhet råda om de föreslagna lagarnas nytta och lämplighet, att det icke låter sig göra att söka nå erforderlig förbättring genom särskilda ändringsyrkanden i enskilda punkter. Jag får därför härmed hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 4.»

B) beträffande särskilda stadganden i förslaget till lag om ändring i vissa delar av strafflagen:

1:o) vid 18 kap.:

av herr *Gezelius*,

vilken bl. a. på av departementschefen anförda skäl ansett, att straffbestämmelsen rörande utnyttjande av spådom, signeri och annan vidskepelse i vinningssyfte icke nu borde upphävas och att sålunda det stycke å sid. 26 i utskottets motivering, som börjar med orden »Beträffande bestämmelsen om» och slutar med orden »om ändring av strafflagen», bort utgå,

samt yrkat, att på sätt i propositionen föreslås i 18 kap. måtte upptagas en paragraf, 14 a §, med den i propositionen angivna lydelsen;

2:o) vid 20 kap. 2 och 3 §§:

av herrar *Karl Johan Olsson, Gezelius, Olsson* i Mellerud och *Lindberg* i Stockholm samt fru *Gustafson*,

vilka ansett, att i utskottets motivering å sid. 27 bort mellan det stycke, som slutar med orden »vid bedrägeri och förskingring.», och det stycke, som börjar med orden »I propositionen ha ej blott», inskjutas ett stycke av följande lydelse:

»Utskottet har bemärkt att enligt propositionen straffet för snatteri och bodräkt föreslås till 'fängelse eller böter', medan straffet för andra lägre brottsgrader — bedrägligt beteende och undandräkt — föreslagits till 'böter eller fängelse'. I fråga om snatteri och bodräkt innebär förslaget tillika en skärpning av straffen i förhållande till vad som nu gäller. Då skäl ej synas föreligga att tillämpa strängare straffregler för dessa fall än för bedrägligt beteende och undandräkt, får utskottet föreslå, att straffsatserna i 20 kap. 2 och 3 §§ bestämmas till 'böter eller fängelse'.»

samt i enlighet härmed yrkat, att ifrågavarande paragrafer måtte givas följande lydelse:

20 kap.

2 §.

Är stöld med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för snatteri dömas till *böter eller fängelse*.

32.

Stjäl någon från dödsbo vari han är delägare, eller stjäl makar, syskon, föräldrar och barn, adoptivföräldrar och adoptivbarn eller fosterföräldrar och fosterbarn från varandra medan de sammanbo, dömes för boдрäkt till *böter eller fängelse*. Samma lag vare, där någon stjäл lösöre vari han äger del. Medverka flera till stöld och gäller vad nu är sagt någon av dem, dömes jämväl envar av de övriga för boдрäkt, dock ej den som handlat med uppsåt att tillägna sig det tillgripna.

3:o) vid 20 kap. 10 § (enligt utskottets paragrafnumrering), 21 kap. 8 § och 22 kap. 9 §:

av herrar *Karl Johan Olsson*, *Olsson* i Mellerud och *Lindberg* i Stockholm,
fru *Gustafson* samt herr *Nilson* i Eskilstuna,

vilka *dels* ansett.

att det stycke i utskottets motivering å sid. 22 och 23 i utlåtandet, som börjar med orden »Propositionen omfattar» och slutar med orden »medtages bland försöksbrotten», bort erhålla följande lydelse:

»Propositionen omfattar — — — försök skall straffas. Beträffande för-
mogenhetsbrotten föreslås i propositionen införande av straff för försök vid

huvudbrotten stöld, bedrägeri, förskingring m. fl., och detta även vid de lindrigaste graderna av brotten, snatteri och liknande brottsfall. Utskottet kan icke finna det välbetänkt att gå så långt i fråga om straffbeläggande av försök till brott. Till stöd för straffbeläggandet av försök vid de lindrigaste graderna av ifrågavarande brott har åberopats svårigheten att avgöra till vilken grad det fullbordade brottet skulle blivit att hänföra. Utskottet vill icke bestrida att dylika svårigheter kunna uppstå. Dessa torde dock icke vara av den art att de motivera en utsträckning av försöksstraffen även till de lindrigaste brottsgraderna. Utskottet föreslår därför att från straff för försök till brott undantagas de lindrigaste brottsgraderna: snatteri, bedrägligt beteende och undandräkt. I fråga om förmögenhetsbrotten föreslår utskottet straffbeläggande av försök vid ytterligare ett brott, nämligen ocker. Även om det med hänsyn till bevissvårigheterna kan vara tveksamt huruvida försöksstraff beträffande detta brott får större praktisk betydelse, synes dock brottets grovhet böra föranleda att detsamma medtages bland försöksbrotten.»

ävensom att de två stycken å sid. 24 och 25 i utskottets motivering, som börja med orden »Den reglering av åtalsrätten» och sluta med orden »ändring i barnavårdslagen.», bort erhålla följande lydelse:

»Den reglering av åtalsrätten beträffande förmögenhetsbrotten, som propositionen innefattar, har ej avseende å frågan om *eftergift av åtal*. Denna fråga får emellertid en ökad aktualitet genom den utsträckning av det straffbara området som förslaget innebär. Beträffande ungdom i åldern 15—18 år måste det i många fall — — — ändring i barnavårdslagen.»

dels ock i enlighet härmed yrkat, att ifrågavarande paragrafer måtte erhålla följande lydelse:

20 kap.

10 §.

Försök till brott som i 1, 4, 5 eller 9 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas. Samma lag vare beträffande försök till sådant tillgrepp av fortskaffningsmedel som är straffbart enligt 6 §.

Gör vid försök till rån gärningsmannen så grovt våld å annan, att denne därav får döden, må till straffarbete på livstid dömas.

21 kap.

8 §.

Försök till brott som i 1, 3, 4 eller 5 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas; dock skall bestämmelsen i 3 kap. 13 § andra stycket icke gälla i fråga om försök till utpressning.

Såsom för försök till *brott som i 1 eller 3 § sägs* straffes den som för att bedraga försäkringsgivare eller eljest med bedrägligt uppsåt skadar sig eller annan till person eller egendom. Samma lag vare, där någon med uppsåt

som nyss sagts söker åstadkomma sådan skada. Har han innan skadan inträtt frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, vare fri från straff.

22 kap.

9 §.

Försök till brott som i 1, 3 eller 5 § sägs straffes efter ty i 3 kap. stadgas.

4:o) vid lagförslagets ingress:

av herr *Gezelius*, vilken i anslutning till sitt yrkande i fråga om 18 kap. 14 a § yrkat att ingressen måtte erhålla följande lydelse:

Härigenom förordnas, *dels* att 3 kap. 9—11 §§, 10 kap. 20 §, 15 kap. 14 §, 19 kap. 4, 8 och 9 §§ samt 25 kap. 11 och 12 §§ strafflagen skola upphöra att gälla, *dels* att 2 kap. 8 §, överskriften till 3 kap., 4 kap. 14 §, 5 kap. 4 och 16 §§, 6 kap. 5 §, 8 kap. 23 och 24 §§, 10 kap. 17 och 21 §§, 12 kap. 1, 4, 5, 6, 10, 11, 16 och 17 §§, 14 kap. 2, 3, 8, 10, 14, 15, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 28, 28 a, 34 och 37 §§, 15 kap. 15 a, 16 och 18 §§, 17 kap., 18 kap. 7 och 8 §§, 19 kap. 5, 6, 20 och 21 §§, 20—23 kap. samt 24 kap. 14, 15 och 16 §§ strafflagen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att i strafflagen skola införas följande paragrafer, nämligen i 3 kap. 13 och 14 §§, i 10 kap. 18 a och 24 §§, i 11 kap. 13 a §, i 12 kap. 3 a, 5 a, 5 b, 6 a, 21 och 22 §§, i 13 kap. 6 §, i 14 kap. 20 a och 28 b §§, i 15 kap. 8 a och 25 §§, i 18 kap. 14 a § samt i 19 kap. 20 a §, av nedan angivna lydelse: